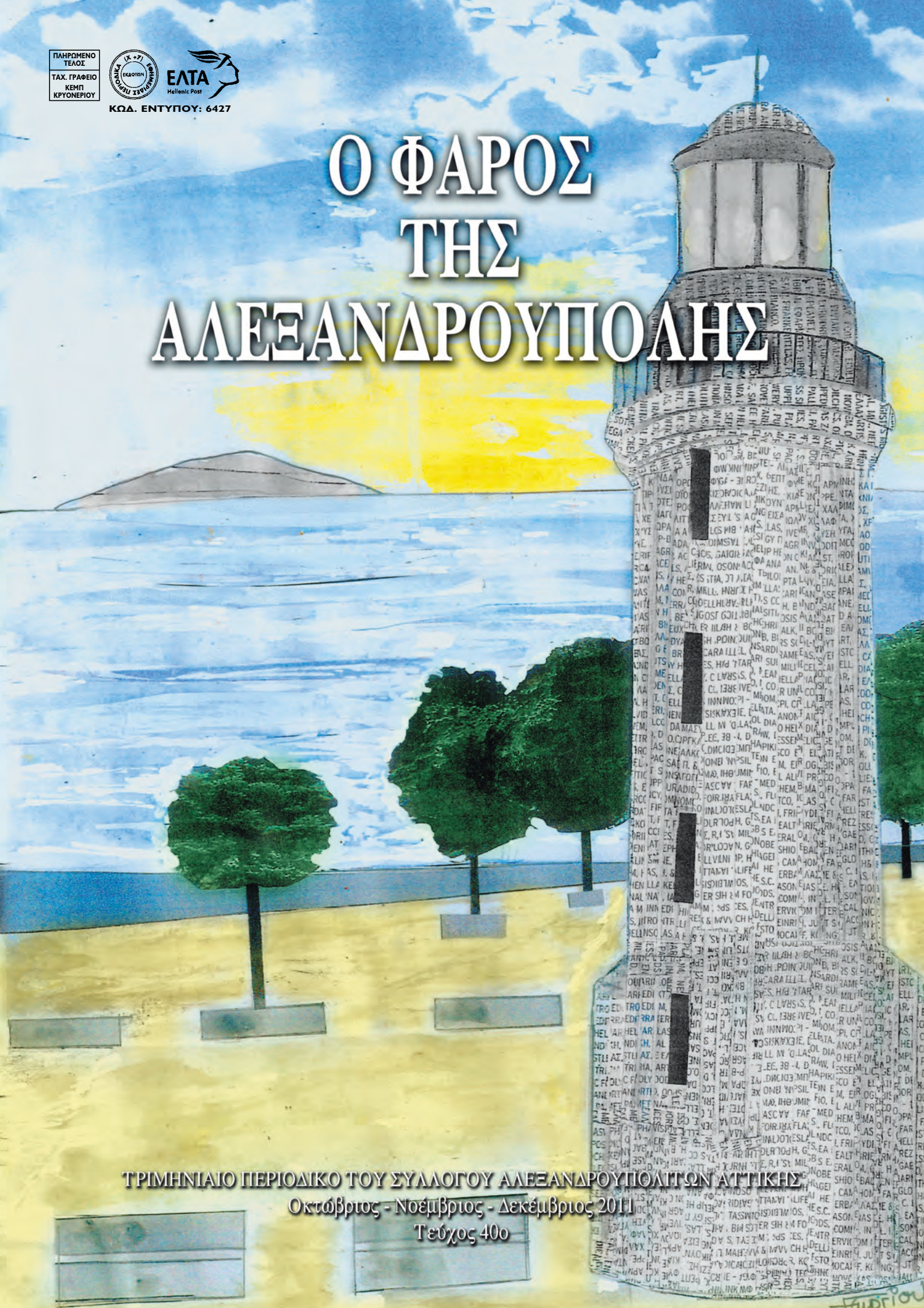

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2011

Τεύχος 40ο

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Στόχος όλων μας είναι να ενημερώνουμε και να εμπλουτίζουμε τις γνώσεις μας γύρω από το παρελθόν και το σύγχρονο πολιτιστικό γίγνεσθαι της Αλεξανδρούπολης αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

“Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ” επιζητεί τις συνεργασίες των αναγνωστών και τις θεωρεί απαραίτητες και χρήσιμες. Όλα τα αποστέλλόμενα κείμενα λοιπόν πρέπει να αναφέρονται σ’ αυτά τα γεγονότα και κυρίως στο ιστορικό και ανεξερεύνητο παρελθόν της Αλεξανδρούπολης. Οι φίλοι αναγνώστες θα πρέπει να αποφεύγουν τις αναφορές σε περιστατικά και βιώματα καθαρά προσωπικά, εκτός εάν αυτά εγγιζουν γεγονότα και καταστάσεις γενικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Η Σ.Ε. θα έχει την ευχέρεια να επιλέγει την αποστέλλομενη ύλη και να κρίνει με αμερόληπτη διακριτικότητα ποια θα είναι κατάλληλα για δημοσίευση. Παρακαλούνται οι αναγνώστες που στέλνουν εργασίες προς δημοσίευση να επισυνάπτουν φωτογραφικό υλικό με σχετικές λεζάντες. Οι φωτογραφίες να είναι φωτογραφικά αντίγραφα και όχι φωτοτυπίες. Φωτογραφίες και κείμενα δεν επιστρέφονται.

Οι συνεργασίες παρακαλούμε να αποστέλλονται στην εξής διεύθυνση: **Κράτης Ποιμενίδης, Κερκύρας 65 - Κυψέλη, Τ.Κ. 113 62 Αθήνα.**

Όσοι ενδιαφέρονται να ενημερώνουν τους αναγνώστες του περιοδικού για εκδόσεις βιβλίων ή περιοδικών τους, παρακαλούμε να αποστέλλουν αντίτυπο στη διεύθυνση: **Αλεξάνδρα Μποτονάκη, Θεμιστοκλέους 33, Τ.Κ. 154 51 Νέο Ψυχικό - Αθήνα, fax: 210 6753216.**

Επειδή πιστεύουμε ότι διακαής πόθος όλων μας είναι η έκδοση του παρόντος περιοδικού να διαρκέσει πολλά χρόνια και σταδιακά να επιτυγχάνεται η βελτίωσή του με αύξηση σελίδων και προσθήκη χρωμάτων, παρακαλούμε να συμβάλετε στην προσπάθειά μας με οικονομική ενίσχυση. Μπορείτε λοιπόν να ενισχύσετε οικονομικά την έκδοση του περιοδικού με δύο τρόπους:

α) Ως δωρεά ή χορηγία

β) Ως προσφορά για κοινωνικούς λόγους

Και στις δύο περιπτώσεις μπορείτε να καταθέσετε το ανάλογο ποσόν στο λογαριασμό μας:

0026-0251-56-0100338892 στην ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK - ERGASIAS, αναγγέλλοντας τηλεφωνικά την κατάθεση στο τηλέφωνο **210 600 48 55** ή να στείλετε ταχυδρομική επιταγή στο όνομα του ταμιά **Παναγιώτη Τσιακίρη, Επτανήσου 7 - 153 41 Αγία Παρασκευή Αττικής** και όχι στον τίτλο του περιοδικού. Η αναγραφή ως δικαιούχου του τίτλου “Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης” καθιστά πολύ δύσκολη την είσπραξη, διότι το περιοδικό δεν είναι νομικό πρόσωπο.

Για τους αποδέκτες του εξωτερικού ο αριθ. λογ/σμού είναι: **GR5702602510000560100338892**

BIC: EFG BGRAAXXX

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΥΧΟΣ 40

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
2011

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Πολιτιστικός και Ψυχαγωγικός
Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτών Αττικής.
Συγγρού 137 & Αιγαίου Τ.Κ. 171 21 Νέα Σμύρνη
5ος όροφος, Τηλ. 210 3215354

ΕΚΔΟΤΗΣ: Παν. Παρασκευόπουλος Πρόεδρος
Ομηρίδου 82-84
185 37 Πειραιάς
Τηλ. 210 4181762

Υπεύθυνος κατά νόμον:

Παν. Παρασκευόπουλος Πρόεδρος Συλλόγου
Επιμέλεια ύλης: Αλεξάνδρα Μποτονάκη
Τηλ. 210 6723649 Fax: 210 6753216

Το κύριο άρθρο και όσα κείμενα είναι
ανυπόγραφα απηχούν τις απόψεις της Σ.Ε.
Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις
του συγγραφέα.

Τιμή τεύχους 0,01 €

Κωδικός 6427

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
Μαρία Μπουζάλα

Λ. Αλεξάνδρας 18 - Αθήνα 106 82
Τηλ: 210 8837081- fax: 210 8252075
e-mail: bouzala@otenet.gr

**Τη Συντακτική Επιτροπή αποτελούν
το Δ.Σ. του Συλλόγου:**

Παρασκευόπουλος Παναγιώτης, Ποιμενίδης
Κράτης, Κοντογιώργης Απόστολος, Κουκουρίκου-
Ραχούλη Στρατούλα, Τσιακίρης Παναγιώτης,
Καραμανίδου-Μίχου Γεωργία, Μποτονάκη Αλεξάν-
δρα, Γεωργίου Γρηγόρης, Γιασεμάκης Θεόδωρος.
Διορθώσεις: Ελευθερία Δαουλτζή-Μανή,
Μποτονάκη Αλεξάνδρα και Ποιμενίδης Κράτης

Εξώφυλλο:

Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης
έργο κολλάζ του Γρηγόρη Γεωργίου

Καλλιτεχνική επεξεργασία:
Απόστολος Μπουζάλας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Θεόδωρος Ορδουμποζάνης: Ορκωμοσία των Θρακών αγωνιστών στη Μονή Κων/νου και Ελένης στο Ορτάκιοϊ τον Σεπτέμβριο του 1907	4
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: Θράκη - Θράκες - Εξελληνισμός των Θρακών(ΜΕΡΟΣ Α')	7
Σπύρος Φασούλας: Ο σιδηρόδρομος στη Θράκη και ο ρόλος του στην ανάπτυξη του Δεδέαγατς-Αλεξανδρούπολης(ΜΕΡΟΣ Γ')	10
Σοφία Κλήμη-Παναγιωτοπούλου: Το ποτάμι	12
Γιώργος Ψύλλας: Ο βορέας	14
ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ	15
Καβειρώ: Ο νουνός	16
Άγγελος Αγγελίδης: Λουίτζι - Κατερίνα	17
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ	17
Αυγερινός Μαυριώτης: Τα κάλαντα των Χριστουγέννων στη Θράκη	18
Παναγιώτης Τσιακίρης: Σπάρταθλον 2011	20
Στράτος Φλαμουρίδης: Εκδρομή στο Καρπενήσι	21
ΔΙΟΝΥΣΟΣ θεατρικό εργαστήρι: «Ο Ηλίας του Ιδου» από την Ορεστιάδα στην Αθήνα	23
Γρηγόρης Γεωργίου: «Το ταγκό των Χριστουγέννων»	23
Χαράλαμπος Λασκαράκης: Εγκαινία Μνημείου Ρώσων στην Αλεξανδρούπολη	24
Αντώνιος Θ. Σκεύας: Σαρακατσάνοι της Θράκης και όλης της Ελλάδας (ΜΕΡΟΣ Β')	26
Σταύρος Παπαθανάκης: Η Πλωτινόπολη αποκαλύπτει τους θησαυρούς της	31
Κράτης Ποιμενίδης: ΣΤΗΛΗ ΒΙΒΛΙΩΝ	33
Ευαγγελία Παλαιού: Απόστολος Π. Ευθυμιάδης	35
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: Το Γυμνάσιό μας	36
Γιώργος Χατζηανδρέου: Παιδεία και παιδέματα (ΜΕΡΟΣ Β')	37
Κράτης Ποιμενίδης: Ο Πετρωφής	40
Μαίρη Υπερείδου-Χατζή: Ο ταχυδρόμος	42
Άρτεμις Τουφεξή: Το μπακάλικο του κυρ-Μιχάλη	43
Μυρσίνη Δέτσικα-Χατζημιχαήλ: Το μπακάλικο του κυρ-Άγγελου	44
Ανέστης Νικολαΐδης: Η δική μου πονεμένη άτυχη γενιά	46
ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	47
ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	48
Επιλογές από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης	49
Στρατούλα Κουκουρίκου: Συνταγές	50
Παναγιώτης Τσιακίρης: Μνήμες και πρόσωπα	51
<i>Σκίτσα:</i> Γιώργος Χατζηανδρέου	

Αγαπητοί συμπατριώτες και συμπατριώτισσες, Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ

Το περιοδικό μας «Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης» έχει τα γενέθλιά του. Αισίως, με το 40ό τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας, συμπλήρωσε 10 χρόνια ζωής και μια γόνιμη και παραγωγική δραστηριότητα, που σηματοδοτήθηκε από τη δική σας αγάπη, αναγνώριση, πθική και οικονομική στήριξη αλλά και τις άοκνες προσπάθειες της συντακτικής επιτροπής, καθώς και τις εθελοντικές συνεργασίες από συντάκτες διαφόρων κειμένων.

Και συνεχίζουμε... Με την ίδια πίστη και αισιοδοξία, θεωρώντας ότι το περιοδικό μας αποτελεί τον συνδετικό κρίκο των Αλεξανδρουπολιτών που κατοικούν στην αγαπημένη μας πόλη και αυτών που διαμένουν στο λεκανοπέδιο της Αττικής και σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού.

Αυτό το τεύχος περιλαμβάνει και πάλι ποικίλη ύλη: Ιστορικά θέματα που έχουν σχέση με την ιδιαίτερη πατρίδα μας και την ιστορία της, την αρχαιότερη ή τη νεότερη, σελίδες για την Αλεξανδρούπολη του χτες και του σήμερα, ρεπορτάζ από την εκδρομή μας στο Καρπενήσι, στις 19 και 20 Νοεμβρίου 2011, και φυσικά τις διάφορες συνεργασίες και άλλες ενδιαφέρουσες σελίδες.

Όπως θα διαπιστώσατε και εσείς, φίλοι αναγνώστες, αυξάνονται οι συνεργάτες μας και αυτή η κίνηση ευεληπιστώ ότι θα προκαλέσει και άλλους προς αυτή την κατεύθυνση.

Παρακαλούμε ιδιαίτερα τη συμμετοχή σας στη νέα στήλη "Μπακάληδες της Αλεξανδρούπολης" και γενικά τη βοήθειά σας με την αποστολή φωτογραφιών, σύμφωνα με τις στήλες ή ενότητες που λειτουργούν ήδη.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να διευκρινίσω ότι η παράκληση που διετύπωσα στον χαιρετισμό μου, στο προηγούμενο τεύχος, για την ενίσχυση με 15 ευρώ ετησίως ώστε να καλυφθούν τα ταχυδρομικά τέλη της αποστολής του περιοδικού, αφορά εκείνους οι οποίοι δεν ενισχύουν οικονομικά καθ' οιονδήποτε τρόπο τον Σύλλογο και όχι αυτούς οι οποίοι καταβάλλουν κανονικά τις συνδρομές τους, προσφέρουν χρήματα για κοινωνικούς λόγους ή προβαίνουν σε δωρεές και χορηγίες.

Και μην ξεχάσετε! Το Σάββατο, 10 Μαρτίου 2012, θα πραγματοποιήσουμε την ετήσια χοροεσπερίδα μας στο ξενοδοχείο "KING GEORGE PALACE". Σχετική ανακοίνωση θα βρείτε στη σελίδα 42.

Τελειώνοντας θα ήθελα να ευχηθώ καλύτερες ημέρες για τη δοκιμαζόμενη Πατρίδα μας και ο νέος χρόνος να χαρίζει σε όλους σας και στις οικογένειές σας υγεία, χαρά, αγάπη, δύναμη, επαγγελματικές επιτυχίες και αισιοδοξία.

**Για το Διοικητικό Συμβούλιο
ο Πρόεδρος
Παναγιώτης Ορ. Παρασκευόπουλος**

Ε Π Ε Τ Ε Ι Α Κ Α

Από τους αγώνες για την απελευθέρωση της Θράκης

ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ & ΕΛΕΝΗΣ ΣΤΟ ΟΡΤΑΚΙΟΪ ΤΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 1907

Γράφει ο Θεόδωρος Ορδουμποζάνης

Στις αρχές του 20ού αι. και συγκεκριμένα στις 23 Σεπτεμβρίου 1907, όταν τα Βαλκάνια σειόταν από εθνικές εξεγέρσεις, διεκδικήσεις και ανακατατάξεις, έλαβε χώρα ένα σημαντικό γεγονός σ' ένα μικρό μοναστήρι του Ορτάκιοϊ, εκεί που ο ποταμός Άρδας μπαίνει στον σημερινό Ελλαδικό χώρο. Τιμώντας το ξεχωριστό για το εθνικό μέλλον της ιδιαίτερης πατρίδας μας συμβάν, τους ανθρώπους που πρωταγωνίστησαν αλλά και το ιστορικό Ορτάκιοϊ δημοσιεύουμε την παρακάτω μικρή εργασία στη στήλη των “Επετειακών”.

Από τις αρχές του 20ού αιώνα ο Θρακικός ελληνισμός είχε αναλάβει, με τις όποιες δυνάμεις είχε, ν' αντιμετώπισει τη Βουλγαρική διείσδυση στη Θράκη και να αποτρέψει την έξοδό της στο Αιγαίο. Στο Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη) πολύτιμη υπήρξε η συμβολή στον αγώνα αυτό του εκκλησιαστικού εκπροσώπου της πόλης **Ιωακείμ Γεωργιάδη**, [6] καθώς και του Έλληνα υποπρόξενου **Ίωνα Δραγούμη**, [6] του αντικαταστάτη του **Ευθ. Κανελλόπουλου**, του υπολοχαγού του Πυροβολικού **Περικλή Βλάσση** (με το ψευδώνυμο Βάθης), του γιατρού **Κρίτη** (ο οποίος αμέσως μετά την απελευθέρωση της πόλης δώρισε στο Ελληνικό Δημόσιο το κτήριο της Νομαρχίας), των στελεχών της ελληνικής δημογεροντίας της πόλης αδελφών **Φιμερέλη** και των προκρίτων **Δημ. Μαντισίδη**, **Αθ. Πελέκη**, **Μιχ. Κανέτσου**, **Ιωάν. Μολλά**, **Στ. Κουταβέλη** και **Αργύρη Δαλαβέρα**.

Η μεγάλη όμως συμβολή του Δεδέαγατς στον αγώνα για την απελευθέρωση της Θράκης συνίσταται στο ότι η πόλη εξελίχθηκε σε κεντρικό κόμβο παραλαβής όπλων και πολεμοφοδίων από την ελεύθερη Ελλάδα και προώ-

θησής τους προς την ενδοχώρα για τους Θράκες αγωνιστές. Όλοι οι Έλληνες ναυτικοί και αλιείς, κάτοικοι αυτής της πόλης, με απόλυτη μυστικότητα και με κίνδυνο ακόμα και της ίδιας της ζωής τους, συμμετείχαν στην παραλαβή του οπλισμού και άλλων εφοδίων που ερχόταν με απόλυτη μυστικότητα μέσω θαλάσσης και στην προώθησή τους προς Βορρά, χωρίς να γίνουν αντιληπτοί από τους Τούρκους αλλά και από τους Βουλγάρους κομιτατζήδες. [6]

Πρωτεργάτης αυτού του Ελληνικού αγώνα ήταν ο επιλοχίας και μετέπειτα Πρωθυπουργός της Ελλάδος Γεώργιος Κονδύλης, ο οποίος έφθασε στη Θράκη το **1905**,

στην αρχή ως πράκτορας του εμπορικού οίκου Καμπά στην Αγαθούπολη και αργότερα, το **1906**, ως δάσκαλος στο Σαμμάκοβο, με το ψευδώνυμο **Νικ. Ζάγκας**. Κύριος στόχος του Κονδύλη ήταν η οργάνωση αντάρτικων σωμάτων Ελλήνων για την αντιμετώπιση των κομιτατζήδων που καταδυνάστευαν τους ελληνικούς πληθυσμούς. Το υποπροξενείο του Δεδέαγατς βοήθησε όλη αυτή την προσπάθεια συντονίζοντας τη συνωμοτι-

Αναμνηστική φωτογραφία Ελλήνων Προεστών, κατοίκων του Ορτάκιοϊ, κατά τη διάρκεια του αγώνα για την εκδίωξη των Βουλγάρων κομιτατζήδων.

κή δράση ντόπιων και Ελλήνων «**Εμπορικών αντιπροσώπων**» ή «**δασκάλων**» ή και «**γραφείων**» που στη πραγματικότητα ήταν Έλληνες αξιωματικοί που ερχόταν στη Θράκη για την ευόδωση αυτού του αγώνα! Το έργο του Κονδύλη συνέχισαν με μεγάλη επιτυχία ο Στυλιανός Γονατάς, που υπηρέτησε ως γραφέας στο Ελληνικό Προξενείο Αδριανουπόλεως με το ψευδώνυμο **Στέργιος Γρηγορίου** και ο **Περικλής Βλάσης** (με το ψευδώνυμο **Βάθης**) που δούλεψε στην ίδια διπλωματική αρχή.

Οι δύο αυτοί αξιωματικοί, σε συνεργασία με τον θρακιώτικο ελληνισμό ίδρυσαν φιλεκαπαιδευτικούς συλλόγους στις κυριότερες πόλεις της Θράκης, συνέχισαν τον εξοπλισμό και την οργάνωση της αντίστασης του ελληνικού πληθυσμού και με τη συμπαράσταση των προκρίτων, ιερέων, δασκάλων και άλλων φωτισμένων Ελλήνων της περιοχής δημιούργησαν εθνικές επιτροπές στα σπουδαιότερα θρακικά κέντρα (Αδριανούπολη, Σαράντα Εκκλησιές, Σουφλί, Δεδέαγατς, Διδυμότειχο, Ορτάκιοϊ, Κεσσάνη κ.λπ.) και αναπτέρωσαν το φρόνημα του τοπικού Ελληνικού πληθυσμού. Επίσης εφάρμοσαν οικονομικό αποκλεισμό στο βουλγαρικό εμπόριο σε μια προσπάθεια αναχαίτισης της βουλγαρικής δράσης στη περιοχή.

Μαζί με τους Έλληνες προξένους, στους οποίους συγκαταλέγεται και ο υποπρόξενος του Δεδέαγατς Ευθ. Κανελλόπουλος, που το 1907 αντικατέστησε τον μετατεθέντα στην Κωνσταντινούπολη Ίωνα Δραγούμη, και άλλους προύχοντες της περιοχής, ο Γονατάς δούλεψε σκληρά για την εφαρμογή ενός προγράμματος εθνικής εργασίας και εν τέλει τον Δεκέμβριο του 1908 πέτυχε να γίνει αποδεκτό από το Ελληνικό υπουργείο εξωτερικών το κοινό πρόγραμμα που είχε εκπονήσει στη Θράκη. Στις αρχές του 1908, στα πλαίσια αυτού του προγράμματος, συντάχθηκε στην Αδριανούπολη ο κανονισμός εθνικής εργασίας με την επωνυμία «**Πανελληνία Οργάνωσις**» και βασικούς συντελεστές τους Γονατά, Ντάσο, Βλάσης και Κανελλόπουλο. Τη διεύθυνση της οργάνωσης θα είχε κεντρική επιτροπή («Αόρατον Κέντρον») με έδρα την Αθήνα, με τα Ελληνικά Προξενεία ως «Ανώτερα Κέντρα», με «Επιτροπές» στα διάφορα χωριά και τους ιδιώτες που θα συμμετείχαν ως «Αδελφοί».

Για να εξασφαλιστεί η στενή συνεργασία και γνωριμία μεταξύ των Επαναστατικών Πυρήνων που είχαν ιδρυθεί στα χωριά, τις κωμοπόλεις και τις πόλεις της Θράκης αλλά και για τον καλύτερο συντονισμό του αγώνα κατά των Βουλγάρων κομιτατζήδων, αποφασίσθηκε από τον Γονατά και τους συνεργάτες του να γίνει η **πρώτη επαναστατική συγκέντρωση, στην οποία θα καλούσαν να παραστούν οι Πρόκριτοι και οι Επαναστατικοί Πυρήνες από όλη τη Θράκη**. Και ως τόπος συγκρότησης αυτής της Επαναστατικής συγκέντρωσης επι-

Η Μονή Κωνσταντίνου και Ελένης, στο Ορτάκιοϊ

λέχθηκε η **Μονή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης** στο Ορτάκιοϊ της περιφέρειας Αδριανουπόλεως, που απείχε 5,5 ώρες με άμαξα από την Αδριανούπολη. Και ως χρόνος ορίσθηκε η **23η Σεπτεμβρίου 1907**, κατά την οποία η Μονή είχε μεγάλο πανηγύρι. Οκτώ με δέκα χιλιάδες Έλληνες έπαιρναν μέρος τη χρονιά εκείνη σ' αυτή τη μεγάλη θρησκευτική γιορτή της περιοχής. Στα πλαίσια αυτού του πανηγυριού, πλήθος λαού κατασκήνωσε γύρω από το Μοναστήρι και μετά το πέρας της Θρησκευτικής Λιτανείας και την εκτέλεση των θρησκευτικών του καθηκόντων, γλεντούσε έξω από το Μοναστήρι με νταούλια και ζουρνάδες, ενώ συγχρόνως στο γύρω από τη Μονή χώρο ελάμβανε χώρα μεγάλη εμποροπανήγυρη. Παρόντες στη θρησκευτική αυτή γιορτή ήταν οι Έλληνες Αξιωματικοί Στυλιανός Γονατάς, Παναγιώτης Κλείτος και Π.Βλάσης, οι Μητροπολίτες Αδριανουπόλεως Πολύκαρπος, Σαράντα Εκκλησιών Αγαθάγγελος και Βιζύης Άνθιμος και όλοι οι Πρόκριτοι και οι Επαναστατικοί Πυρήνες των πόλεων και των χωριών της Θράκης. Όση ώρα έξω ο λαός διασκέδαζε υπό τους

Το κτήριο της παλιάς Νομαρχίας (Ρωσικό Προξενείο), οικία Κρίτη

Στυλιανός Γονατάς

Γεώργιος Κονδύλης

Κλείτος Παναγιώτης

ήχους των τοπικών μουσικών οργάνων, μέσα στο Μοναστήρι, όλοι οι «ταγμένοι» στον αγώνα, πραγματοποιούσαν ευρύτατη σύσκεψη, κατά την οποία ετέθησαν οι βάσεις της επαναστατικής οργάνωσης και δράσης των Θρακών ενάντια στους Βουλγάρους Κομιτατζήδες. Μετά το πέρας της σύσκεψης οι Πρόκριτοι και οι επικεφαλής των Επαναστατικών Πυρήνων γονάτισαν μπροστά στο Ιερό Βήμα του Ναού της Μονής και μέσα σε έντονη εθνική ατμόσφαιρα έδωσαν όρκο πίστης στον αγώνα για την απελευθέρωση της Θράκης υπό τις ευλογίες των παρισταμένων Μητροπολιτών.

Και ενώ ελάμβανε χώρα μέσα στη Μονή η ιστορική αυτή σύσκεψη και ορκωμοσία, Βούλγαροι κομιτατζήδες θεώρησαν ύποπτη την τόσο μεγάλη κοσμοσυρροή στο πανηγύρι και επιτέθηκαν κατά του συγκεντρωμένου πλήθους για να το διαλύσουν. Οι Έλληνες όμως, με τις υποδείξεις των ως άνω Ελλήνων Αξιωματικών, είχαν λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα ασφαλείας γύρω

από το Μοναστήρι και απέκρουσαν με όπλα, που είχαν κρυμμένα, τη Βουλγαρική επίθεση, αναγκάζοντας τους κομιτατζήδες, οι οποίοι αιφνιδιάστηκαν από την αντίσταση των Ελλήνων, να τραπούν σε άτακτο φυγή.

Πολύ αργότερα, όταν διέρρευσε στους Βουλγάρους η πληροφορία περί της σύσκεψης και ορκωμοσίας των Ελλήνων Θρακών αγωνιστών εντός της Μονής κατά τη διάρκεια του πανηγυριού, **πολλοί από τους συμμετέχοντες υπέστησαν σκληρές διώξεις και κακοποιήσεις**

και, όταν το Ορτάκιοϊ παραχωρήθηκε το 1913 στους Βουλγάρους, πολλοί από τους συμμετέχοντες εκδιώχθηκαν ή αναγκάστηκαν να φύγουν ως πρόσφυγες για το Δεδέαγατς, Αδριανούπολη και άλλες πόλεις της Θράκης.

Μετά από 18 μήνες παραμονής στη Θράκη, ο Γονατάς επέστρεψε στην Αθήνα, όπου επιδόθηκε με μεθοδικότητα και επιμονή στην οργάνωση των ανυπεράσπιστων Ελλήνων της Θράκης. Στη θέση του, στο ελληνικό προξενείο της Αδριανούπολης, τοποθετήθηκε ο λοχαγός Μηχανικού **Σπηλιάδης Παναγιώτης**, με μεγάλη πείρα, προερχόμενος από το Μοναστήρι, όπου είχε αναπτύξει μεγάλη εθνική δράση. Τη στρατιωτική καθοδήγηση του Θρακικού Αγώνα ανέλαβε από τις Σαράντα Εκκλησίες ο υπίλαρχος του Ελληνικού Στρατού **Παναγιώτης Κλείτος**.

Ο Γονατάς, στην Αθήνα, ανέλαβε τη διεύθυνση του Θρακικού Τμήματος υπό τη γενική διεύθυνση της Οργάνωσης του **Παναγιώτη Δαγκλή** και συνέχισε να ενισχύει, με όποιο τρόπο μπορούσε, τον Θρακικό Ελληνισμό, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τον Βουλγαρικό επεκτατισμό. Πύκνωσε τους πράκτορές του στη Θράκη, εντάθηκε ο κρυφός εξοπλισμός των Ελλήνων, γιατί και οι Βούλγαροι μοίραζαν οπλισμό στους δικούς τους. Για τη μεταφορά των όπλων στην ενδοχώρα της Θράκης χρησιμοποιήθηκε τότε ένα παλαιό τορπιλοβόλο με κυβερνήτη τον ανθυποπλοίαρχο Δεμέστιχα. Ναυτικοί από τη Μαρώνεια μεταφόρτωναν τα όπλα σε ψαροκάικα και τα ξεφόρτωναν στη Μάκρη έξω από το Δεδέαγατς, όπου τα παρελάμβαναν μνημένοι στον αγώνα ναυτικοί και αλιείς από την πόλη και τα διοχέτευαν στο εσωτερικό της Θράκης.

Η «Πανελλήνιος Οργάνωσις» διαλύθηκε, τον Αύγουστο του 1909 από την κυβέρνηση Δημητρίου Ράλλη. Όλοι οι αξιωματικοί ανακλήθηκαν και επέστρεψαν στις μονάδες τους. Και μια από τις πολλές δραματικές σελίδες της ιστορίας του απελευθερωτικού αγώνα της Θράκης έκλεισε. Για να ανοίξουν όμως αμέσως άλλες εξίσου δραματικές και σημαντικές σελίδες της ιστορίας της Θράκης.

Βιβλιογραφία:

1. Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, «Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού. Θράκη», έκδοση Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1993.
2. Απόστολος Π. Ευθυμιάδης, «Η συμβολή της Θράκης στους απελευθερωτικούς αγώνες του έθνους από το 1361 έως το 1920», Αλεξανδρούπολη 2001.
3. Στυλιανός Γονατάς, «Απομνημονεύματα».
4. Παντελής Σ. Αθανασιάδης, *Νεώτερη Ελληνική Ιστορία*, <http://www.sitalkisking.blogspot.com>.
5. Νικόλαος Στάγκος-Γεώργιος Σαλονικίδης, «Ο Θρακικός Αγών» Αρχείο Θρακικού και Λαογραφικού Θησαυρού τόμος 27ος.
6. Αλεξάνδρα Μποτονάκη, «Πρόσωπα και Μορφές της Αλεξανδρούπολης» (Ίων Στεφ. Δραγούμης) - Πολιτιστικός και Ψυχαγωγικός Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτών Αττικής 2007.

ΘΡΑΚΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Θράκη - Θράκες - Εξελληνισμός των Θρακών

Γράφει η Αλεξάνδρα Μποτονάκη

(Θράκες) «οὐδενί ἄν ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καί γάρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι καί φίλους εὖνους»

Ξενοφώντος Κύρου Ανάβασις, βιβλ' 7, 2, 31. (4ος αι. π.Χ.)

«Οἱ περὶ τὴν Θράκην[...] οἰκοῦντες Ἑλλάδος ἔσμεν ἔκγονοι»

Ιουλιανός αυτοκράτωρ Λόγος Γ', παρ. 12, 17 [6] (4ος αι. μ.Χ.)

(Θράκη) «Αὕτη δέ ὕφ' Ἑλλήνων οἰκεῖται»

(1ος αι. π.Χ.) Στράβων Γεωγραφικά· απόσπασμα 30 [6]

ΜΕΡΟΣ Α'

Στην ενότητα αυτή θα προσεγγίσουμε το θέμα Θράκη-Θράκες υπό την εξής οπτική: Ποια η σχέση Θράκης και Αθήνας - Ιωνίας, ποια η σχέση των αρχαίων Θρακών που ήταν εγκαταστημένοι στα παράλια της Θράκης αφ' ενός και των Ελληνικών φύλων του κυρίως Ελλαδικού χώρου ή των Ιωνικών πόλεων και νησιών αφ' ετέρου. Όταν αναφερόμαστε στον Δημόκριτο ή τον Θουκυδίδη και τους χαρακτηρίζουμε ως Έλληνες Θράκες ή Έλληνες Θρακικής καταγωγής τι εννοούμε;

Κατά τον Στράβωνα, η Θράκη αποτελείτο από 22 έθνη και μπορούσε να παρατάξει 15.000 ιππείς και 200.000 πεζούς. Αν υπολογίσουμε δε τον στρατεύσιμο πληθυσμό της σε 10%, κατά μέσο όρο, τότε η Θράκη επί εποχής Στράβωνα (Α' π.Χ. αι.) αριθμούσε 2.000.000 κατοίκους.

Επισημότερα των εθνών αυτών αναφέρονται: Οδρύσαι, Τριβαλλοί, Κίκονες, Βίστονες, Βισάλται, Σαπαίοι ή Σάπαι, Σίθωνες, Οδόμαντες ή Οδόμαντοι, Δατνοί, Παίονες, Παϊόπλαι, Σάτραι, Βέσσοι ή Βησσοί, Αγριάνες, Ορέσκιοι, Δααίοι, Μύγδονες, Ηδωνοί, Ήδωνες ή Ηδώνες, Τρήρες, Μαΐδοι ή Μαιδάροι, Πίερες, Άσται, Θυνοί, Δόλογγοι, Αψίνθιοι, Τρωγλοδύται, Κρόβυζοι, Μοισοί, Γέται, Δακοί ή Δάκες, Τραυσοί, Τράλλεις ή Τράλλιοι, Δανθηλήται, Βιθυνοί, Δόβηρες, Παναίοι, Δερσαίοι, Δρώοι, Παίτιοι, Βρένοι ή Βένοι, Καινοί ή Καινικοί, Κόραλλοι, Τρανίφαι ή Τράνιφοι, Σκυρμιάδαι, Νιφαιοί, Κοιλήται ή Κοιλαλήται, Τιλαταίοι, Σιροπαίονες, Γραίοι, Δασσαρήται ή Δασσαρήριοι ή Δασσαρητηνοί, Δίοι, Μαιδοβιθυνοί και πάνω από 20 άλλα μικρά έθνη και λαοί που κατοικούσαν στη Θράκη. [2]

Επί πλέον στην ενότητα αυτή θα «τρομάξουμε» τους σημερινούς Αθηναίους φίλους μας υπενθυμίζοντας ή δίνοντας την πληροφορία ότι περισσότερο Αθηναϊκό αίμα ρέει στις φλέβες των σημερινών Ελλήνων Θρακών απ' όσο στις φλέβες πολλών νεοαθηναίων...

Οι πλείστοι των σύγχρονων ιστορικών αποδέχονται ότι οι αρχαίοι Θράκες ανήκαν σε ένα συγγενικό ινδοευρωπαϊκό φύλο προς τα Ελληνικά φύλα με γλώσσα της ομάδας satem (οι γλωσσολόγοι χωρίζουν την ινδοευρωπαϊκή οικογένεια ανάλογα με την εκφορά του αριθμού εκατό), centum για την πρώτη ομάδα, στην οποία ανήκουν η Ελληνική, η Λατινική κ.ά. και satem για τη δεύτερη στην οποία ανήκουν η Αρμενική, η Φρυγική η Θρακική.

Το γλωσσικό υλικό, που έχει διασωθεί από τους αρχαίους συγγραφείς και λεξικογράφους, περιλαμβάνει περιορισμένο αριθμό λέξεων και κυρίως πολλά κύρια ονόματα ανθρώπων, φύλων, τόπων, πόλεων και κωμών. Οι λιγοστές επιγραφές στη θρακική γλώσσα είναι γραμμένες με ελληνικούς χαρακτήρες, όπως η γνωστή επιγραφή του 5ου αι. π.Χ. πάνω στο δαχτυλίδι του Εξέρροβο. [5]

Όσον αφορά στην εθνολογική καταγωγή των αρχαίων Θρακών παραθέτουμε απλώς τα σπουδαιότερα θρακικά φύλα ή θρακικά έθνη σε πίνακα. Σε επόμενη εργασία μας θα ασχοληθούμε βαθύτερα με αυτά ως επίσης και για τη γλώσσα, την οποία «μιλούσαν» οι αρχαίοι Θράκες.

...Πλὴν τούτου, οἱ Θραῖκες, ὄντες συγγενεῖς πρὸς τοὺς Ἑλληνικοὺς λαοὺς, ἀπετέλουν δεσμὸν φυλετικῆς ἐθνότητος ἀνθρωπολογικῶς καὶ φυλετικῶς μεταξὺ τῆς Ἑλλήνο-Πελασγικῆς καὶ τῆς λοιπῆς βορείας Εὐρώπης. Τό δέ λεχθέν ὑπό τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θεοδώρου Μομσεν περὶ τῶν Ἱταλικῶν λαῶν, ὅτι δηλαδὴ εἶχον ἀδελφοὺς τοὺς Ἑλληνας καὶ ἑξαδελφοὺς τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Κέλτας, δύναται νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῶν Θρακῶν, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἀδελφοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἑξαδελφοὶ τῶν Γερμανο-Σκανδιναυικῶν λαῶν, ἐν μέρει δέ τῶν Βένδων καὶ τῶν Σαρματῶν...

Όλες αυτές οι φυλές ήταν συγγενείς αναμεταξύ τους, υπογόμενες στη μεγάλη οικογένεια των Θρακο-Πελασγών ή Φρυγο-Πελασγικών λαών. [3]

Οι προσπάθειες των Ελλήνων να ιδρύσουν αποικίες συναντούσαν συχνά ορισμένες δυσκολίες. Στο γεωμετρικό αγγείο του 8ου αι. π.Χ., που βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Ελευσίνας, εικονίζεται ένα πλοίο να προσεγγίζει σ' έναν εχθρικό, προφανώς, τόπο. [7]

Οι σύγχρονοι μελετητές κωδικοποιούν σε τέσσερις φάσεις την πολιτιστική πορεία των Θρακών ανά τους αιώνες: Ως πρώτη φάση καθορίζουν τη σχέση του Μυκηναϊκού κόσμου και των Θρακών και ως πηγή θεωρούν τον Όμηρο και τη μυθολογική παράδοση. Στην Ιλιάδα οι Θράκες αναφέρονται ως σύμμαχοι των Τρώων και στην Οδύσσεια οι Έλληνες αναζητούν κρασί, ξίφη και πολύτιμα αγγεία, πράγμα που μαρτυρεί ότι Θράκες και Έλληνες είχαν εμπορικές σχέσεις (Ρήσος, Διομήδης, Ορφέας, Διόνυσος). Οι Θράκες εμφανίζονται στους Ελληνικούς μύθους και το όνομα της Θράκης πιθανότατα βρίσκεται στις πινακίδες με γραμμική γραφή Β. [1]

Η δεύτερη φάση και η ουσιαστικότερη είναι οι αποικισμοί που ξεκίνησαν γύρω στον 11ο ή 10ο αι. π.Χ. με τον αποικισμό των νησιών του Βορείου Αιγαίου [7] από Αιολείς και Ίωνες και στη συνέχεια, τον 8ο και 7ο αι. π.Χ., κατά τον δεύτερο αποικισμό, άρχισε το κύμα των Αχαιών, Ιώνων και Αιολέων αποίκων να καταφθάνουν στα παράλια της θρακικής χερσονήσου. Έτσι ιδρύθηκαν οι

...Σαν ποιός Θρακιώτης το σκουτάρι μου να χαίρεται, που αφήκα αθέλητά μου –κι ήταν όμορφο πολύ– σε κάποιο θάμνο; Μα γλίτωσα! Πολύ που νοιάζομαι για το σκουτάρι εκείνο! Ας πάει κατά γκρεμού!... Καλύτερο θα βρω και θ' αγοράσω!

...και στη Σαλμυδησό γυμνό να τον τσακώσουν οι φουντομάλληδες Θρακιώτες όλο χαρά, και το ψωμί του σκλάβου τρώγοντας να σύρει μύρια πάθη...

Σαλμυδησός: παραθαλάσσια πολιτεία της Θράκης Φουντομάλληδες Θρακιώτες, γιατί έδεναν τα μαλλιά τους κοτσιδά στην κορφή της κεφαλής τους.

Αποσπάσματα: Αρχίλοχος ο Πάριος [10]

Ελληνικές αποικίες των Θρακικών παραλίων από Έλληνες αποίκους των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου και των Ιωνικών πόλεων. Οι Αθηναίοι ίδρυσαν τη **Νεάπολη** (σημ. Καβάλα), οι Χίοι την **Μαρώνεια**, οι Τήσιοι (κάτοικοι της Τέω) τα **Άβδηρα**, οι Λέσβιοι την **Αίνο**, οι Πάριοι τη **Θάσο**, οι Σάμιοι τη **Σαμοθράκη** και δεκάδες άλλες αποικίες ιδρύθηκαν στη Θρακική χερσόνησο και τα παράλια του Ευξείνου πόντου. Φαίνεται ότι η εγκατάστασή τους έγινε σχετικά ομαλά και

οι ντόπιοι Θράκες κάτοικοι είτε τραβήχθηκαν προς τα ενδότερα ή αφομοιώθηκαν ειρηνικά με τους Έλληνες αποίκους.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα και οι συνθήκες ίδρυσης των Αβδήρων, της Μαρώνειας και της Μεσημβρίας-Ζώνης αποδεικνύουν το παραπάνω ιστορικό συμπέρασμα. Ο λυρικός ποιητής Αρχίλοχος ο Πάριος (7ος π.Χ. αι.) διασώζει στα ποιήματά του αναφορές για αντίσταση των Θρακών, μάλλον εξαίρεση του γενικού κανόνα. [9]

Τα αίτια βέβαια των αποικισμών των Ελληνικών φύλων στα Θρακικά παράλια δεν ήταν αθώα και ήταν ίδια με τα γενικά αίτια του αποικισμού. Επί πλέον η περιοχή της Θράκης διέθετε **εύφορες σε δημητριακά παραθαλάσσιες περιοχές, χρυσωρυχεία και αργυρωρυχεία, δάση και ξυλεία απαραίτητα για τη κατασκευή πλοίων.**

... Ξ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῶ τε καὶ σοφῶ δούς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ, ἵνα ἴδῃ τε **ναυπηγίσιμος ἔστι ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες καὶ μέταλλα ἀγύρρα**, ὄμιλός τε πολλὸς μὲν Ἑλλῆν περιουκέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος...

Ηρόδοτος, βιβλ. 5ο, 23)

Η πολιτιστική αλληλεπίδραση, με αργές διαδικασίες που διήρκεσαν αιώνες, ήλθε ως θετικό αποτέλεσμα όπως και ο εξελληνισμός των Θρακών που ήταν εγκατεστημένοι σε χωριά και πολύ μικρές πόλεις, μέχρι την εμφάνιση των Ελλήνων. Οι κάτοικοι της Θράκης σταδιακά υπήχθησαν στη σφαίρα του Ελληνικού κόσμου και του Ελληνικού πολιτισμού. [1]

Η γλώσσα των αρχαίων Θρακών, μέχρι τον εξελληνισμό τους κατά τον 5ο π.Χ. αι., όπως προαναφέραμε, δεν σώθηκε σε γραπτό κείμενο ουσιαστικά. Επομένως όσες πληροφορίες έχουμε γύρω από τον πολιτισμό τους, την καθημερινή τους ζωή, τη θρησκεία τους, προέρχο-

νται από Έλληνες και Λατίνους συγγραφείς με την έπαρση του πολιτιστικά ανώτερου και δεν υπάρχει πληροφορία από τους ίδιους, όπως παραπονείται και ο Άγγελος Ποιμενίδης.

Η ανάμειξη Θρακών και Αθηναίων οφείλεται και σε άλλα αίτια, εκτός από την αναγκαστική συμβίωσή τους, εξ αιτίας του αποικισμού των δεύτερων κυρίως στα παράλια της Θράκης

Πολιτιστικές διαφορές, τις οποίες οι Αθηναίοι συγγραφείς και ποιητές αναφέρουν περιφρονητικά ή διακωμωδούν, προκάλεσαν επιμειξίες και γέννησαν επιφανή πρόσωπα.

Οι αρχαίοι Θράκες ήταν πολύγαμοι, ακριβώς για να αποκοτούν πολλά τέκνα, άρα πολλούς στρατιώτες, όντες από χαρακτήρος και δύσκολου κλίματος «βίαιοι ορμητικοί, «έκδοτοι εις οινοποσίαν, λαίμαργοι, φιλήδονοι και ενίοτε αναξιόπιστοι», αλλά και «φιλοπόλεμοι, μαχητικότατοι, δυσμαχώτατοι» κατά τον Ευριπίδη (Εκάβη) στ. 1055.

«Ἄλλ' ἐκποδῶν ἄπειμι κἀποστήσομαι
θυμῷ ζέοντι θρηκίῳ δυσμαχωτάτῳ»
(Θα φύγω και θα απομακρυνθώ από δυσπολέμπε
θρακιώτη που βράζει η ψυχή του)

Τα πολλά παιδιά «μετανάστευαν», κατατασσόμενα ως μισθοφόροι σε στρατούς ισχυρών ηγεμόνων ή πόλεων-κρατών (οι περίφημοι «πελταστές», από το όνομα μιάς ελαφράς ασπίδας της «πέλτης») και το συνηθέστερο κατέληγαν δούλοι στις ανεπτυγμένες Ελληνικές πόλεις. Άλλοι από αυτούς υπηρετούσαν σε πλούσια σπίτια και άλλοι σε πιο επίσημες υπηρεσίες (π.χ. στην Αθήνα Σκύθες και Θράκες αποτελούσαν τα σώματα των «ραβδούχων», ένα είδος οργάνων της τάξεως).

...Πάντως ήταν περιζήτητοι ως μισθοφόροι κατά την κλασική, ελληνιστική και ιδίως κατά τη ρωμαϊκή περίοδο. Ιδιαίτερα ονομαστοί ήταν οι Θράκες πελταστές, που ονομάστηκαν έτσι από τη μνησειδή ασπίδα (πέλιτη) που έφεραν και οι ιππείς. Μερικά χαρακτηριστικά όπλα τους ήταν το φάσγανον, η ρομφαία, η άρμη, η σκάλμη και το σκύταλον. Εξ άλλου, ήδη από την εποχή του έπους, οι Θράκες χρησιμοποιούσαν τα μέταλλα της χώρας τους και αναδειχτηκαν εξαιρετικοί μεταλλουργοί και οπλουργοί... [5]

Οι αρχαίοι Θράκες, ενώ ήταν αυστηροί ως προς την ηθική των συζύγων για τις οποίες έδιναν χρήματα προκειμένου να τις παντρευτούν (παρόμοιο έθιμο αναφέρεται και στον Όμηρο), στα κορίτσια επέτρεπαν να ζουν ελεύθερα και να έχουν σχέσεις με όσους άνδρες ήθελαν. Γι' αυτό και η Αθήνα είχε γεμίσει με Θράσες υπηρέτριες, τις οποίες οι Αθηναίοι χρησιμοποιούσαν και ως παλλακίδες. Οι άνδρες Αθηναίοι ως γνωστόν είχαν σχέσεις με τριών ειδών γυναίκες: τις επίσημες συζύγους, για να οργανώνουν «τα του οίκου» και να μεγαλώνουν τα παιδιά τους, τις εταίρες, για να καλύπτουν συγχρό-

ως τις ερωτικές και πνευματικές τους αναζητήσεις και τις παλλακίδες για καθαρά ερωτική συντροφιά.

Από αυτές τις σχέσεις με Θράσες εταίρες, παλλακίδες ή απλές υπηρέτριες αλλά και επίσημες συζύγους, ευγενούς καταγωγής, γεννήθηκαν επιφανείς Αθηναίοι ιδίως κατά τους κλασικούς χρόνους, περίοδο για την οποία έχουμε πλήθος πληροφοριών αλλά μόνο από Αθηναίους συγγραφείς. Από αυτούς, άλλοι λοιδωρούν το γεγονός και άλλοι αναφέρονται κολακευτικά για το αποτέλεσμα:

«Ἀβρότονον Θρήισσα γυνή γένος, ἀλλὰ τεκέσθαι
τόν μέγα Ἑλλησι, φημί, Θεμιστοκλέα» [2]

Υπενθυμίζουμε ότι ο Μαραθωνομάχος Μιλτιάδης είχε σύζυγο Θράσση, τη θυγατέρα του βασιλιά Ολόρου Ηγισσηπύλη και γιος τους ήταν ο στρατηγός Κίμων. Ο Θουκυδίδης ήταν Θρακικής καταγωγής, γιος άλλου Ολόρου, συγγενούς του προηγούμενου. Πιθανόν, μετά τον θάνατο του Μιλτιάδου, ο Όλορος, ο οποίος είχε πολιτογραφηθεί πολίτης Αθηναίος στο δήμο Αλιμούντα της Λεοντίδος φυλής γέννησε από την Ηγισσηπύλη (;) τον μεγάλο ιστορικό Θουκυδίδη. [2] Ο διάσημος στρατηγός των Αθηναίων Τιμόθεος, γιος του Κόνωνος (4ος αι. π.Χ.), ήταν γιος Θράσσης εταίρας. Στα υποτιμητικά σχόλια των άλλων Αθηναίων απαντούσε: «Απεναντίας εγώ την ευγνωμονώ, διότι εξ αιτίας της είμαι γιος του Κόνωνος». Ο κυνικός φιλόσοφος Αντισθένης και ο στρατηγός Τιμόθεος είχαν Θρακιώτισσα μητέρα. Προσπερνάμε τους γάμους πολιτικής σκοπιμότητας μεταξύ Αθηναίων επιφανών και θυγατέρων βασιλέων των Οδρυσσών, όταν οι τελευταίοι βρισκόταν σε ακμή και οι «μεγάλες» δυνάμεις της εποχής επιζητούσαν τη συμμαχία του ακμάζοντος Θρακικού βασιλείου.

Οποιαδήποτε επιγραφή αποκαλύφθηκε στους κόλπους της Θρακικής γης είναι γραμμένη στην ελληνική γλώσσα· ακόμη και όταν επικράτησαν οι Ρωμαίοι οι επιγραφές είναι γραμμένες στα Λατινικά και Ελληνικά.

Συνεχίζεται

Βιβλιογραφία:

- 1) *Θράκη*. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, 2000.
- 2) Αχιλλέας Θ. Σαμοθράκης, *Λεξικόν Γεωγραφικόν και ιστορικόν της Θράκης*, Εταιρεία Θρακικών Μελετών, 1963.
- 3) Νικόλαος Π. Σολεϊντάκης, *Ιστορία του Θρακικού Ελληνισμού*, εκδ. Πιτσιλός, 1996.
- 4) Μαριάννα Κορομηλά, *Οι Έλληνες στη Μαύρη θάλασσα*.
- 5) *Παγκόσμια Ιστορία*, τομ. Α', Εκδοτική Αθηνών, λήμμα «Θράκη».
- 6) Σαράντος Καργάκος, *Αλεξανδρούπολη, μια νέα πόλη με παλιά ιστορία*, Αθήνα 2000.
- 7) Λάμπρος Τσακτιρίρας-Μιχάλης Τιβέριος, *Ιστορία των αρχαίων χρόνων ως το 30 μ.Χ.* ΟΕΔΒ, Αθήνα 1986.
- 8) Κωνσταντίνος Γ. Κουρτίδης, *Ιστορία της Θράκης*, εκδ. ΔΙΟΝ, 2006.
- 9) Εκδοτική Αθηνών, τομ. Β' σελ. 271
- 10) Ι.Θ. Κακριδής, *Έλα, Αφροδίτη, Δαφνοστεφανωμένη Αρχαία Λυρική Ποίηση*, Αθήνα 1983.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

Ο ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΕΔΕΑΓΑΤΣ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Παρ' όλο που ο συνεργάτης μας Ζαφ. Αλεξιάδης ασχολήθηκε με τη σχέση Δεδέαγατς και σιδηροδρόμων, θεωρήσαμε σκόπιμο να δημοσιεύσουμε και μια άλλη μελέτη, ίσως πληρέστερη, γραμμένη από τον πρώην πρόεδρο του Συλλόγου Φίλων Σιδηροδρόμου Αθήνας κ. Σπύρο Φασούλα. Ευελπιστούμε ότι θα απαντηθούν όλα τα ερωτήματά μας που αφορούν στην ανάπτυξη της ιδιαίτερης πατρίδας μας σε σχέση με τον σιδηρόδρομο. Επισημαίνουμε ότι 15 χρόνια περίπου νωρίτερα από τη λειτουργία των σιδηροδρόμων στην ελεύθερη Ελλάδα [κατασκευάστηκε η πρώτη σιδηροδρομική γραμμή Πειραιάς - Κόρινθος επί Χαριλάου Τρικούπη (1882 - 1885)] το Δεδέαγατς συνδεόταν σιδηροδρομικά με την Αδριανούπολη.

Γράφει ο δικηγόρος Σπύρος Φασούλας

ΜΕΡΟΣ Γ'

Κατά τους Βαλκανικούς πολέμους οι σιδηροδρομικές γραμμές του Ευρωπαϊκού τμήματος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατελήφθησαν και υπήχθησαν υπό την εκμετάλλευση των στρατών των εμπόλεμων. Πριν όμως διακανονισθεί το μελλοντικό ιδιοκτησιακό καθεστώς τους, εξερράγη ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, οπότε οι γραμμές αυτές επιτάχθηκαν και πάλι για τους σκοπούς του πολέμου. Έτσι, οι γραμμές της Θράκης και των δύο εταιρειών υπήχθησαν υπό τον έλεγχο του Βουλγαρικού στρατού, οι δε της Κεντρικής και της Ανατολικής Μακεδονίας, όσες τουλάχιστον δεν κατελήφθησαν από τα Γερμανοβουλγαρικά στρατεύματα, υπό τον έλεγχο του Γαλλικού εκστρατευτικού σώματος που αποβιβάστηκε στη Θεσσαλονίκη για τη δημιουργία του Βαλκανικού μετώπου, μετά την κατάρρευση της Σερβίας. Στις 7 Οκτωβρίου 1915 οι ναυτικές δυνάμεις της «Entente» βομβάρδισαν το Δεδέαγατς και κατέστρεψαν, εκτός των άλλων, και τις εγκαταστάσεις του «Ενωτικού» σιδηροδρόμου, οπότε ο μεν σταθμός της πόλης συνέχισε να εί-

ναι εκεί που βρίσκεται σήμερα το ΚΑΠΗ, το δε μηχανοστάσιο μετεφέρθη κοντά στη Στρατιωτική στάση.¹

Μετά τον τερματισμό του πολέμου οι γραμμές της Ελληνικής Μακεδονίας παρεδόθησαν από τον Γαλλικό στρατό στην Ελληνική κυβέρνηση, η οποία και ανέλαβε τη διαχείρισή τους, μετά δε την κατάληψη της Θράκης από τον Ελληνικό στρατό παρεδόθησαν σ' αυτήν και οι γραμμές που βρίσκονταν στη Θράκη. Το 1920 η κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου ίδρυσε τους «Σιδηροδρόμους του Ελληνικού Κράτους» (Σ.Ε.Κ.), που υπάγονταν στο Υπουργείο των Συγκοινωνιών, στους οποίους υπήγαγε όλες τις γραμμές της Μακεδονίας και της Θράκης, πλην της παραέβριας, καθώς και τη γραμμή Πειραιώς - Αθηνών - Θεσσαλονίκης με τα παρακλάδια της. Το 1921 το Ελληνικό κράτος εξαγόρασε τα δικαιώματα της εταιρείας του «Ενωτικού Σιδηροδρόμου» επί του δικτύου της.

Κατά τη διάρκεια της Μικρασιατικής εκστρατείας αποξηλώθηκε το τμήμα της γραμμής από τον Ποταμό στις Φέρρες για να μεταφερθούν οι σιδηροτροχιές της στην Μικρά Ασία και να χρησιμοποιηθούν από τον Ελληνικό στρατό για την επισκευή του εκεί σιδηροδρομικού δικτύου. Αργότερα ο Ελληνικός στρατός μετέτρεψε την υποδομή του τμήματος αυτού της γραμμής σε δρόμο. Αλλά και το τμήμα από το Πολύκαστρο στην Καλλίνδωια αποξηλώθηκε ως περιττό από τους Σ.Ε.Κ., το 1932. Αργότερα αποδείχθηκε ότι η απόφαση αυτή ήταν λανθασμένη, διότι απέκλεισε τη δυνατότητα της κίνησης των εμπορικών αμαξοστοιχιών, που έρχονταν από το εξωτερικό μέσω Ειδομένης, κατ' ευθείαν προς την Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη, ώστε να μην εισέρχονται στην επιβαρυμένη κυκλοφοριακά Θεσσαλονίκη.

Μετά τον διαχωρισμό, με τη συνθήκη της Λωζάννης, της Θράκης σε Ελληνική και Τουρκική με σύνορο τον Έβρο,

Από τον σιδηροδρομικό σταθμό της Αδριανούπολης (Κάραγατς)

1. Δες «Σελίδες από την ιστορία της Αλεξανδρούπολης και της γύρω περιοχής», έκδοση του Συλλόγου μας, σελ. 235-240, «Το Δεδέαγατς βομβαρδίζεται από τους Συμμάχους» 1915.

η Ελληνική κυβέρνηση υπέγραψε, στις 17 Οκτωβρίου 1925, μία σύμβαση με την «Εταιρεία των Ανατολικών Σιδηροδρόμων» με την οποία η εταιρεία αυτή διατηρούσε τα δικαιώματά της και την εκμετάλλευση στην επί του Ελληνικού εδάφους γραμμή από την Αλεξανδρούπολη στο Ορμένιο. Ας σημειωθεί ότι αντίστοιχη σύμβαση υπέγραψε και η Τουρκική κυβέρνηση για το επί του Τουρκικού εδάφους τμήμα του δικτύου της εταιρείας αυτής.

Το 1929 η Εταιρεία των «Ανατολικών Σιδηροδρόμων», μετά από έγκριση της Ελληνικής κυβέρνησης, που επικυρώθηκε με τον ν. 3571/1928, εκχώρησε τα δικαιώματά της επί της επί του Ελληνικού εδάφους γραμμής σε μία εταιρεία με έδρα το Παρίσι που έφερε τον τίτλο «Compagnie franco-hellenique des chemins de fer» γνωστή στην Ελλάδα ως «Γαλλοελληνικοί Σιδηρόδρομοι» (ΓΕΣ).

Τον Μάιο του 1954 η εταιρεία αυτή εξαγοράστηκε από τους Σ.Ε.Κ. οι οποίοι παρέλαβαν μία γραμμή σε πολύ κακή κατάσταση. Μέχρι τότε οι συρμοί των Σ.Ε.Κ., κινούμενοι στη γραμμή του Ενωτικού Σιδηροδρόμου, τερμάτιζαν στον σταθμό του δικτύου αυτού, εκεί δηλαδή που βρίσκεται σήμερα το ΚΑΠΗ.

Μετά την εξαγορά της γραμμής των Γ.Ε.Σ. οι Σ.Ε.Κ. προχώρησαν σε εκτεταμένη ανακαίνισή της, κατεσκευάσαν δε και ένα νέο τερματικό σταθμό πάνω από το λιμάνι, εγκαταλείποντας τον μέχρι τότε σταθμό των Σ.Ε.Κ. (σήμερα ΚΑΠΗ) και μετατρέποντας τον παλαιό ξύλινο σταθμό των Γ.Ε.Σ. σε «**Σταθμό-Διαλογή**». Εκτοτε υπήρξε αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσέφερε ο σιδηρόδρομος, ιδιαίτερα στην παραέβρια περιοχή.

Μετά τον **διαχωρισμό** των γραμμών της «Εταιρείας

Ο Κίμων Σάλιαρης (εμπρός αριστερά), Διευθυντής Έλεξης στη Γαλλοελληνική Εταιρεία Σιδηροδρόμων, με το προσωπικό των σιδηροδρόμων στην Αλεξανδρούπολη περί το 1950 (Οικογενειακό αρχείο Πόπης Σάλιαρη)

των Ανατολικών Σιδηροδρόμων» σε **Τουρκικές** και σε **Ελληνικές**, οι Ελληνικοί συρμοί, στην πορεία τους από και προς το Ορμένιο, **επί 7,2 χλμ. διέρχονταν αναγκαστικά από το Τουρκικό έδαφος στην περιοχή του Κάραγατς, πληρώνοντας διόδια στους Τουρκικούς Σιδηροδρόμους**, χωρίς όμως να είναι υποχρεωμένοι να έλκονται από ατμομηχανή των Τουρκικών Σιδηροδρόμων. Το ίδιο συνέβαινε αντίστοιχα και με **τους Τουρκικούς συρμούς οι οποίοι διέρχονταν, αναγκαστικά και αυτοί από το Ελληνικό έδαφος, επί 62,2 χλμ., από τα Βουλγαρικά σύνορα μέχρι και το Πύθιο, οπότε εισέρχονταν στο Τουρκικό έδαφος.**

Το 1971 η Τουρκία ολοκλήρωσε την κατασκευή μιάς σιδηροδρομικής γραμμής που παρέκαμπτε το Ελληνικό έδαφος, διερχόμενη εξ ολοκλήρου επί Τουρκικού εδάφους: το ίδιο δε έκανε και η Ελλάδα το 1975. Έτσι, σήμερα πλέον, οι μόνες μνήμες από την «Εταιρεία των Ανατολικών Σιδηροδρόμων» είναι όσοι απέμειναν μέχρι σήμερα από τους ξύλινους σταθμούς του δικτύου, από δε τον «Ενωτικό Σιδηρόδρομο» μερικά κτήρια σταθμών που είχαν κτιστεί σε «κεντροευρωπαϊκό» ρυθμό, όπως αυτά της Ξάνθης και της Κομοτηνής.

Αυτά όσον αφορά το ιστορικό παρελθόν. Εύλογα όμως θα διερωτηθεί ο αναγνώστης ποιές είναι σήμερα οι προοπτικές του σιδηροδρόμου. Τα τελευταία 30 χρόνια, μετά τα αδιέξοδα στα οποία μας οδήγησε η ανεξέλεγκτη και στρεβλή ανάπτυξη της οδικής μεταφοράς και μετά την όλο και μεγαλύτερη ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας της ζωής μας, σε συνδυασμό και με την εκπληκτική άνοδο της σιδηροδρομικής τεχνολογίας, ιδίως όσον αφορά τις ταχύτητες, ο σιδηρόδρομος βιώνει διεθνώς μία πρωτοφανή αναγέννηση και ανάπτυξη. Αλλωστε τα πλεονεκτήματά του, ιδιαίτερα αν αντιπαρατεθούν προς τα μειονεκτήματα και τις επιδόσεις της οδικής μεταφοράς, είναι ακαταμάχητα. Χωρίς σιδηρόδρομο επομένως δεν μπορεί να υπάρξει πραγματική ανάπτυξη, όπως δεν μπορούσε ούτε και τον 19ο αιώνα, έστω και αν σήμερα δεν μονοπωλεί τις χερσαίες μεταφορές.

Έτσι η Αλεξανδρούπολη ελπίζει ότι σύντομα θα εκσυγχρονισθεί το υπάρχον σιδηροδρομικό δίκτυο και θα κατασκευασθούν επί τέλους οι ελλείποντες κρίκοι της σιδηροδρομικής «Εγνατίας» (Ηγουμενίτσα – Αλεξανδρούπολη), ώστε να αναβαθμισθεί και να αξιοποιηθεί το πολλά υποσχόμενο λιμάνι της, αλλά να γίνει και πλήρης εκμετάλλευση του καταλήγοντος σ' αυτό κάθετου διευρωπαϊκού σιδηροδρομικού άξονα. **Η οδική «Εγνατία» δεν μπορεί να καλύψει το κενό που υφίσταται από την μη κατασκευή της σιδηροδρομικής «Εγνατίας» και η Αλεξανδρούπολη, όπως και το Δεδέαγατς προ 140 ετών, από τον σιδηρόδρομο περιμένει τη σημερινή οικονομική της αναγέννηση για να κατακτήσει τη θέση που δικαιωματικά της ανήκει, μέσα στα πλαίσια της Ελληνικής οικονομίας.**

Το ποτάμι

Η ξεχωριστή λογοτέχνης της Αλεξανδρούπολης Σοφία Κλήμη-Παναγιωτοπούλου συνέθεσε το παρακάτω αφήγημα και το δημοσίευσε στο φιλολογικό περιοδικό “Φιλολογική Πρωτοχρονιά” (ετήσια λογοτεχνική και καλλιτεχνική έκδοση, Αθήνα 1967, σελ. 201, 24ος χρόνος). Πλούσιο σε λυρισμό και δραματικούς τόνους η Σ.Κ.-Π. διατρέχει τον βασικό θρακικό μύθο Κάσσανδρος-Έβρος-Ορφέας σε συνδυασμό με τον ελληνικό μύθο Θησέας-Φαίδρα-Ιππόλυτος και ερμηνεύει πώς πέρασε στην ποιητική ψυχή των αρχαίων και νεότερων Θρακών η ορμητικότητα των νερών του ποταμού, οι πλημμύρες του χειμώνα και το εύφορο χώμα που αφήνει στο πέρασμά του.

Η ξεχωριστή λογοτέχνης κορυφώνει το μικρό αριστούργημα εντάσσοντας ποιητικά τη σημερινή πραγματικότητα. Απολαύστε το!

Γράφει η Σοφία Κλήμη-Παναγιωτοπούλου

Ξεκείνα τα παλιά, πολύ παλιά χρόνια, που οι βασιλιάδες κυνηγούσαν για την τροφή της φαμελιάς τους και οι βασίλισσες κλώθαν το μαλλί κι ανύφαιναν οι ίδιες τα σκουτιά του κύρη τους, σε κείνα τα πολύ παλιά χρόνια, ζούσε στη Θράκη ο βασιλιάς ο Κάσσανδρος. Δίκαιος, αγαθός, γενναίος.

Η βουλή της μοίρας του τον στέρησε απ' την ακριβή αγάπη της συντρόφισσάς του και πάλι η ίδια η μοίρα τού διάλεξε μιαν άλλη συντρόφισσα. Μικρή, χαδιάρα, όμορφη.

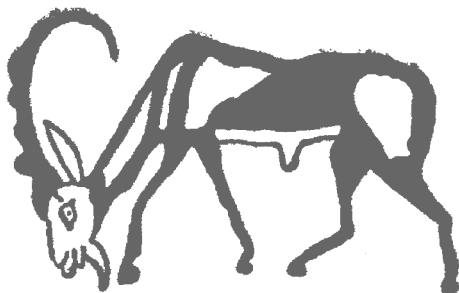
Ήταν τότε που ο πρώτος του γιος, ο Έβρος, ζύγωνε τα είκοσι του χρόνια. Κι ήταν το παλληκάρι ζωσμένο νιάτα. Και τα νιάτα τού χάριζαν ομορφιά, σβέλτο περπάτημα, δύναμη και λαμπερά μάτια.

Σαν ήρθε η νια η νύφη στο παλάτι, τα μάτια της πέσανε στις χάρες του παλληκαριού. Κι όταν τις νύχτες την αγκάλιαζε ο βασιλιάς στα δώματά του, ο νους της κι ο πόθος της τρέχαν στο κλινάρι του όμορφου γιου, π' ανίδεος για τον έρωτά της κοιμόταν τον ξένοιαστο ύπνο της νιότης.

Κι όλο αγκρισμένη εκείνη, ανεχόρταγη απ' τα χάδια του βασιλιά, γιομάτη χυμούς κι ανεκπλήρωτους πόθους, τούδινε κάθε σημάδι αγάπης κι έρωτα.

Κι ο Έβρος σκιάζονταν. Το δέος του παράνομου τον τρόμαζε. Για δεσ εκεί! Η κυρά τ' αφέντη του... Η γυναίκα του πατέρα, τον θέλει γι' αγαπητικό της!...

Κουφός στα μάγια της και στην αντρίκια του παρόρ-

μηση αντίσπεκε, υποταγμένος στο καθήκον του γιου προς τον πατέρα, του βασιλόπαιδου στην πολιτεία, του ανθρώπου στους άγραφους νόμους του Κόσμου...

Κι ο δόλος, η πανουργία κι η κακία, μαζί με τη ντροπή της απωθημένης προσφοράς και του ανέλπιστου έρωτα, ανέβασαν στα χείλια της ανέραστης νύφης την κατηγορία, βαριά, συντριπτική.

– Ο γιος σου, ο Έβρος, μου ζητάει αγάπες!

Πού είναι, ω βασιλιά Κάσσανδρε, η αγαθότης και το δίκιο της κρίσης σου; Ξανεμίστηκαν απ' τη μυρωμένη ανάσα της νιας γυναίκας... Η οργή σου, ω σοφέ, δαυλισμένη απ' τον παράκαιρο έρωτα και το μεθύσι του κορμιού της μαριόλας, ξεσηκώθηκε φοβερή!

Κι ο Έβρος, αναπόδειχτα αθώος, στερημένος απ' την πατρική μπιστοσύνη, πήρε των ομματιών του. Τρομερή η κατάρα του γονιού, πιο φοβερή η γνώση της άδικης κατηγορίας. Ορφανεμένος, θεληματικά εξορισμένος από δικιά του γνώμη, περιπλανιόταν στ' ατέλειωτα βαθήσκια δάση της Θράκης και τους δρυμούς. Αδύναμος ν' αντέξει σε τούτο το μαρτύριο της άρνησης κάθε αξίας που διδάχτηκε από μικρός, άνοιξε τις φλέβες του και ρίχτηκε στο πλατύ ποτάμι, τον Ρόμβο.

Πάφλασαν τα νερά, μούγκρισε το ήσυχο ρεύμα... Το αίμα του παλληκαριού άδειασε κι έβαψε πορφύρο το ποτάμι που άρχισε να φουσκώνει, ν' ανεβαίνει απειλητικό, να κατακλύζει την πεδιάδα. Κοκκίνησε ο τόπος κι η γη της Θράκης ποτίστηκε απ' το αίμα του συκοφαντημένου βασιλόπαιδου.

Έκλαψε ο βασιλιάς ο Κάσσανδρος τον άδικο χαμό του γιου του, η φωνή του αντλάλησε θλιμμένη και πνίγηκε στη βουή του φουρτουνιασμένου ποταμού που πια κυλούσε με καινούργιο όνομα, Έβρος! Τ' όνομα τ' αδικημένου βασιλόπαιδου που στάθηκε αναμάρτητο μπροστά στους άγραφους νόμους του κόσμου.

Την άνοιξη οι κάμποι λουλούδισαν διπλά κι η

σοδειά μέστωσε τρίδιπλη. Κι οι άνθρωποι στάθηκαν ξαφνιασμένοι στη διαπίστωση πως η γη, που ποτίστηκε με το αδικοχυμένο αίμα του Έβρου, καρποφόρησε έτσι πρωτάκουστα!

Περνούσαν τα χρόνια τόνα κοντά στ' άλλο, αιώνια, άσπαστη αλυσίδα. Τα σκιερά δάση της Θράκης αύξαιναν. Κι απάνω στην απέραντη χώρα στήναν χορό οι αγέρες της στέπας και της θάλασσας, αιώνιοι αντίμαχοι. Κι ο Έβρος, το πλατύ ποτάμι της, συνέχιζε την ανεπίστροφη πορεία του μέσα στο χρόνο.

Τότες φάνηκε ο Ορφέας. Μαζί του έφερε τους θεούς κι έμαθε στους ανθρώπους τη λατρεία τους. Κι έστησαν οι άνθρωποι τα ιερά. Κι οι βάκχες, πιστές ιέρειες, ορίστηκαν να τελούν τα πρεπούμενα.

Σαν έπαιζε τη λύρα του ο Ορφέας, ακίνητα στέκαν τα πουλιά, σιωπηλό το ποτάμι κι όλα τα ζώα σίμωναν μαγεμένα ν' ακούσουν τη θεία μουσική του.

σοδειά βγήκε τετράδιπλη κείνο το καλοκαίρι. Οι άνθρωποι ξανάσπειραν κι ως να 'ρθει ο χειμώνας, ξαναθήρισαν δεύτερο πλούτο...

Από τότες, κάθε που έρχεται ο ίδιος καιρός, το ποτάμι φουσκώνει κόκκινο, μουγκρίζει, αφρίζει αιμάτινους αφρούς, ξεχειλά και πλημμυράει τον κάμπο. Κι όταν, μερωμένο, τραβήξει τα νερά του, πάνω στη γη απομένει το αίμα του Έβρου και του Ορφέα, κόκκινο, πηχτό γλιτσιάρικο. Οι άνθρωποι το βλέπουν τρομαγμένοι ν' αχνίζει στην πύρα του ήλιου κι ωστόσο φχαριστούν τους θεούς. Τούτο το αίμα το αδικοχυμένο, θα δώσει χυμούς και δύναμη στη γη να θρέψει διπλή σπορά για τετράδιπλη σοδειά...

Περνάν τα χρόνια τόνα κοντά στ' άλλο, αιώνια άσπαστη αλυσίδα. Λαοί έρχονται και φεύγουν, φεύγουν κι έρχονται κι όλο αντιστέκει και μένει αγκιστρωμένη στον τόπο η φυλή απ' τη ρίζα του βασιλιά

Κι οι Βάκχες, αλλοπαρμένες απ' τη μελωδία, την ομορφιά και τη γοητεία του Ορφέα, δίνονταν στον οργιαστικό χορό τους, λιγότερο για να τιμήσουν το Θεό, πότερο για να προσφερθούν στο τέλος, λαχανιασμένες, στον μάγο της λύρας. Μα κείνος, απελπισμένος απ' το θάνατο της Ευρυδίκης του, αρνιόταν την προσφορά τους.

Κι ένα πρωί, ξαναβούιξε το ποτάμι. Αντιλάλησε ο αγός του, το ρεύμα του σηκώθηκε φουρτουνιασμένο να πνίξει ξανά τις πεδιάδες της Θράκης. Ανταριασμένα, θολά τα νερά του, ολοπόρφυρα απ' το αίμα του Ορφέα, πλημμύρισαν τον κάμπο.

Οι Βάκχες, πειστωμένες απ' την αγιάτρευτη αγάπη του για τη νεκρή Ευρυδίκη, αλλοπαρμένες απ' τον αβάσταχτο πόθο τους, ως ύστατη καταφυγή του ανέλπιδου έρωτα, τον σκότωσαν κι έρριξαν το κορμί του στον Έβρο.

Κι ύστερα βάλθηκαν να θρηνούν τον περιήφανο αγαπημένο.

Σκύψαν οι ιτιές πάνω στο νερό απορεμένες κι απομειναν έτσι γερτές, να κλαιν αιώνια τον χαμένο τραγουδιστή, τον θρησκευτή που δίδαξε στους ανθρώπους να θρησκεύονται...

Απ' τους ποτισμένους με το αίμα του κάμπους, η

Κάσσανδρου. Τα δάση της Θράκης δεν είναι πια τόσο μεγάλα και τα ιερά των θεών έχουν γίνει ξωκκλήσια του ένα Θεού. Μα πάντα οι άνεμοι απ' τη μεριά της στέπας κι απ' τη μεριά της θάλασσας στήνουν χορό πάνω στη χώρα, αιώνιοι αντίμαχοι. Κι ο Έβρος, το πλατύ ποτάμι, συνεχίζει την ανεπίστροφη πορεία του μέσα στο χρόνο... Κι έχει προστεθεί στο αίμα του παλιού βασιλόπαιδου και του τραγουδιστή Ορφέα, τόσο καινούργιο αίμα... Τόσο αίμα αδικοχαμένων παλληκαριών...

Γιατί ο Έβρος είναι πια σύνορο ανάμεσα σε δυο διαφορετικούς λαούς που στάθηκαν απ' την αρχή κοιτάζοντας με έχτρα στην αντικρυνή τους όχθη.

Οι ιτιές, γυρτές αιώνια, κλαιν για τον Έβρο, για τον Ορφέα, για τα παλληκάρια...

Και μια φορά το χρόνο, τα νερά του ποταμού φουσκώνουν και πλημμυρίζουν τον κάμπο της Θράκης, θολά, ανταριασμένα, κατακόκκινα.

Κι οι άνθρωποι, τρομαγμένοι, προσμένουν τη ματωμένη πλημμύρα.

Γιατί έτσι ώρισαν οι πρωτινοί θεοί κι ο σημερινός για τούτη τη γης.

Να λουλουδίξει και να καρποφορεί ποτισμένη απ' τ' αδικοχυμένο αίμα των παλληκαριών της...

Α Ν Α Μ Ν Η Σ Τ Ι Κ Α Κ Α Ι Α Λ Λ Α

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΓΙΑ ΞΕΧΑΣΜΕΝΟΥΣ

Ο βορέας...

Γράφει ο Γιώργος Ψύλλας

Και άλλο παραμύθι με θέμα τον άγριο θρακιώτη βοριά θα σας συναρπάσει στο σημερινό τεύχος. Γράφτηκε από τον πιο σύγχρονο λογοτέχνη και συνεργάτη του περιοδικού μας Γιώργο Ψύλλα. Απολαύστε το.

Αν ερχόσασταν στην Απολλωνιάδα, πρωί κατά τις έντεκα, που είχα τελειώσει τη δουλειά μου και τα δίχτυα μου ήταν απλωμένα στον ήλιο, να στεγνώσουν, εύκολα θα με αναγνωρίζατε, γιατί ήμουνα η πιο όμορφη απ' όλες. Μια κούκλα, να λέμε καλύτερα.

Και πώς να μην ήμουνα;

Ο κύρης μου, ο καπετάν Γεράσιμος, ο θαλασσοφαγωμένος, κάθε που ήτανε να μπει η άνοιξη, με ξάπλωνε πρώτα μπρούμυτα, με έβριζε καλά-καλά και μ' άλειφε με μπλε μπογιό, στο χρώμα του ουρανού και, πριν με φέρει στ' ανάσκελα, φαρμάκωνε την γάστρα μου με διαλεχτή μουράβια¹. Τα σωθικά τα είχα κίτρινα, σαν του αυγού τον κρόκο και το ζωνάρι μου κόκκινο άλικο, να δείχνω από μακριά σαν να φορώ μεταξωτό τουλπάνι της χανούμισσας.

"Μωρή Κατίνα, μια γόησσα σ' έκανα πάλι, μα τον Σταυρό, φτου σου, μανάρι μου", με παίνευε και με χτύπαγε με την χερούκλα του στην πρύμη, σαν να 'ταν άντρας μου και με χούφτωνε ευχαριστημένος, πριν πάει στη δουλειά.

Θύμωνα που με έλεγε Κατίνα!

"Κατερίνα, με λεν", παραπονιόμωνα, "Κατίνα να λες τη γυναίκα σου", πρόσθετα και τον έκανα μούτρα, για να ξέρει.

Τον αγαπούσα όμως. Καλός ψαράς, καλός καπετάνιος, με πρό-

σεχε πιότερο κι απ' τα δίχτυα του, μπορεί και πάνω από τον εαυτό του. Καλά ζούσαμε οι δυο μας, πολλά χρόνια τώρα, ψέματα να μη λέω κι ας τσακωνόμασταν πάνω στη δουλειά, τα βρίσκαμε, που με τράβαγε στην άμμο, να ξαποστάσω και μ' έλεγε, "άντε μωρή, Κατίνα, το βγάλαμε το ψωμάκι μας".

Τι το 'θελα να ερωτευτώ;

Ήταν ένα ρόδινο πρωινό, σπαρταρούσε ακόμη το σκοτάδι και δεν έλεγε να παραδοθεί, που ανοιχτά στα Κόκκινα, ο καπετάν Γεράσιμος λάδωνε τη θάλασσα για χταπόδια και σουπιές κι όπως αφαιρέθηκα στην ομορφιά των βράχων άκουσα ...καλά θυμάμαι... το βοριαδάκι να με λέει κομπλιμέντα και λογάκια, που ξελογιάζουν τα κορίτσια, να πάω μαζί του έλεγε, ψαρόβαρκα να μην είμαι μια, να γίνω ερωμένη του κι αυτός θα με πάει σε μέρη με τις χρυσές μηλιές, εκεί που οι λωτοί πλημμυρίζουν τους χυμούς τους και θα 'μαι σουλτάνα ένα πράμα, μόνο γι αυτόν θα ζω.

"Άντε, καλέ κι σύ; Για τίποτα σουρτούκα με πέρασες; Τι με λέγεις σασκινικά² πράματα, για;"

Την άλλη μέρα, να 'τος πάλι. Μόνο που μου 'ρθε πιο βαρβάτος από χθες, πάσχιζα να κρατηθώ στη θέση μου, να καλάρει ο Γεράσιμος τα γαριδόδιχτά του. Άντε πάλι τα ίδια. "Χρυσή μου, Κατερίνα", με έλεγε, "γοργόνα μου, εσύ", με έλεγε και με σκούνταγε απ' το πλάι, αδύνατον να κάτσω απίκο, να κάνουμε σωστή δουλειά, μ' έσερνε, να λέω την αλήθεια. Θα ήταν και που θύμωσα, όταν ο Γεράσιμος γύρισε και με είπε Κατίνα και σκατόγρια, γιατί... τα είχα τα

1. Έργο του Σωτήρη Σόρογκα

χρονάκια μου κι ας τα 'κρυβα, με μπογιές και παρδαλά ζωνάρια κι άφησα τον εαυτό μου γιαβάζ-γιαβάζ στον έρωτα του άνεμου, μ' άρεσε τελικά να με πηγαίνει μουλωχτά όπου ήθελε αυτός.

Με είπε "αύριο βράδυ, πάνω που θα 'βγει η πανσέληνος, θα 'ρθω να σε πάρω" και τρόμαξα. Δεν τον πίστευα. Φαίνεται, πως δεν θα μ' έδεσε καλά ο Γεράσιμος, σαν να υπέκυπτε στην μαύρη Μοίρα του κι αυτός, ίσως κι εγώ να σκιρτούσα από έρωτα, που στα ανέλπιστα μπήκε μέσα μου και ...τι και;... λύθηκα και παραδόθηκα σ' ένα βοριά, μα τι βοριά, σ' έναν βοριά κοσμοχαλαστή, που σάρωνε με το ερωτικό του χάδι κάθε ανήμπορη ψυχή, σαν τη δική του.

Αφέθηκα, το ομολογώ, ανέραστη που ήμουν τόσα χρόνια. "Ας πάει και το παλιάμπελο", είπα η άμυαλη και σαλπάρισα μαζί του για το προκλητικό "πουθενά", στον διάολο να πάω μαζί του κι ακόμη παραπέρα.

Και πήγα.

Μέλωσε η ψυχή μου, στον δρόμο, ένιωσα κι εγώ γυναίκα, που αποξηράθηκε στην αφοσίωση κι ήθελε ...καλά δεν λέω;... λίγο ζουμάκι αντρικό, για να ξαναγεννηθεί. Αμάν, πια! Καλός και χρυσός ο Γεράσιμος, μα στείρος από έρωτα, που ανασταίνει τις ώριμες γυναίκες, ζωντανές όσο κι οι νέες.

Με πήγε βόλτα στον παράδεισο, ξεφυσώντας πάνω μου την όση βαρβατίλα είχε, σε μια πορεία για την Μπαρμπαριά. Τι μ' ένοιαζε πού πάω; Εγώ, παραδομένη, είχα τους οργανισμούς μου τους πρωτόγνωρους κι αποκοιμιόμουνα σαν νιόπαντρη, που αποζητούσε σπέρμα για να ολοκληρωθεί.

Όμως...

Με ξέβρασε το πείσμα του σε μια ακτή, σε μια πλατιά αμμουδέρα, κάτω από έναν ήλιο φαρμακερό. Τα σπλάχνα μου, πήραν κι άνοιξαν στο σύρσιμο της άμμου. Πτώμα, να πω; Λίγο θα ήταν. Δεν άντεξα! Τον φώναξα να δώσει μια απάντηση στα "γιατί" μου. "Παράτησα τον Γεράσιμο για χάρη σου, γιατί με πέταξες παράλυτη στην ερημιά; Γιατί;"

"Γιατί, γλυκειά μου, είμαι ο Βορέας, θεός της Θράκης, ο βασιλιάς των ανέμων κι αυτό που θέλω, το παίρνω με το στανιό και το κρατώ δικό μου", μ' απάντησε με γέλια κρουστά, που κάνουν οι καμπόσοι.

Κάθομαι ακόμη γερμένη στο πλευρό κι η άμμος που σιγανά με θάβει, σβήνει μια-μια τις αναμνήσεις μου από τα όμορφα νερά της Αλεξανδρούπολης, αφήνοντας στερνή τον καπετάν Γεράσιμο κι ας μ' έλεγε Κατίνα, ο καημένος.

Χαιρετώ σας

1. μουράβια = ειδική μπογιά για μη διάβρωση της καρίνας βάρκας (μονωτικό υλικό)

2. σασκίτικα = ανόητα

ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ

1	Αγγελίδης	Άγγελος	€ 40,00	21	Ξανθούλης	Γιάννης	€ 50,00
2	Ανώνυμος	Αθήνα	€ 50,00	22	Παλαμίδα	Ελπίδα	€ 100,00
3	Ανώνυμος	Πειραιάς	€ 40,00	23	Παναγιωτοπούλου	Εύα	€ 10,00
4	Γιαγουρτάς	Ευάγγελος	€ 50,00	24	Πανταζίδου	Αγγελική	€ 50,00
5	Ζαφειρόπουλος	Σταύρος	€ 30,00	25	Παπαπάτης	Κώστας	€ 50,00
6	Ζώλου	Ελένη	€ 100,00	26	Περτσίνη-Κατασίου	Μαρτίτσα	€ 15,00
7	Ηλιοπούλου-Τσιακίρη	Σοφία	€ 30,00	27	Σέντερη	Αφρούλα	€ 70,00
8	Καλαμογιώργου	Νίκη	€ 30,00	28	Σιδηρόπουλος	Ιωάννης	€ 150,00
9	Κανελλόπουλος	Νικόλαος	€ 50,00	29	Σιούντα-Λυραντζοπούλου	Αναστασία	€ 125,00
10	Καπετανίδου	Σεβαστή	€ 30,00	30	Σιτμαλίδης	Ευάγγελος	€ 50,00
11	Καραγιαννίδου-Παπαϊωάννου	Εύα	€ 100,00	31	Σκεύα	Σμαρώ	€ 20,00
12	Καραμανή	Μαίρη	€ 60,00	32	Σκεύας	Αντώνιος	€ 50,00
13	Καραμανίδης	Ηλίας	€ 50,00	33	Τζιμουτούδης	Παναγιώτης	€ 30,00
14	Κάρτσωνα-Γαβρηλίδου	Μαίρη	€ 100,00	34	Τρικούπη-Χόνδρου	Άννα	€ 15,00
15	Κοσμίδου-Κωνσταντινίδου	Αναστασία	€ 50,00	35	Τσακίρη-Καραμichάλη	Καίτη	€ 15,00
16	Λιβιεράτος	Σπύρος	€ 100,00	36	Τσεσμελής	Δημήτριος	€ 50,00
17	Μαρτίνης	Γεώργιος	€ 50,00	37	Τσιφουτιδής	Ευστράτιος	€ 25,00
18	Μαυρίδης	Δημήτριος	€ 15,00	38	Τσιφουτιδου	Πηνελόπη	€ 25,00
19	Μούτλιας	Χρήστος	€ 50,00	39	Χαραλαμπίδης	Βύρων	€ 50,00
20	Μπραϊκίδης	Ευστράτιος	€ 50,00	40	Χολογούνης	Οδυσσέας	€ 30,00

Ο ΝΟΥΝΟΣ

Γράφει η **Καβειρώ**

Η μικρή Μπέμπα (αυτό το ανόητο όνομα ανεχόταν μέχρι τα εφτά της) πάντα ζήλευε τον λίγο μεγαλύτερο αδελφό της για τη φροντίδα που έδειχνε η μάνα. Εξ άλλου εκείνος ήταν πάντα πιο λεπτοκαμωμένος και, το κυριότερο, ήταν αγόρι.

Στη Σαμοθράκη, “ματζιρηδες”¹ κατά τη Βουλγαρική κατοχή του 1941-1944, η πεντάχρονη Μπέμπα ζήλευε τον αδελφό της επιπλέον, γιατί η οικογένεια του νονού του² είχε καταφύγει κι εκείνη στη χώρα της Σαμοθράκης κι έμεναν σ’ ένα μεγαλύτερο από το δικό τους σπίτι. Εκείνη δεν είχε νουνό στη Σαμοθράκη³. Ο αδελφός της μάλιστα είχε δύο νουνούς. Έναν μικρό και έναν μεγάλο.

Κρυφές κουβέντες μεταξύ του πατέρα και της μητέρας δημιουργούσαν ερωτηματικά στη μικρή γύρω από τον μεγάλο νουνό. Ήξερε ότι αυτός ήταν δικηγόρος, φιλοάκουγε ότι ήταν προοδευτικός, αντιστασιακός, ότι τον κυνηγούσαν οι Βούλγαροι και άλλα περίεργα που δεν τα καταλάβαινε και καλά.

Την ημέρα έπαιζε χαρούμενη με τον γείτονα-φιλο της Μίμη, ενώ τα τσοκαράκια της κτυπούσαν τάκα-τούκα στο πλακόστρωτο της γειτονιάς. Τα ποδαράκια μεγάλωναν συνέχεια και δεν υπάκουαν στις ανάγκες της εποχής. Τα φαρδιά “τρικολίν” πουκάμισα του πατέρα, αρκούσαν για να ράβει όμορφα φουστανάκια η μητέρα στην ραπτομηχανή της γιαγιάς, που είχαν περισώσει και μετα-

Όταν έξω, στην κατοχική καταχνιά, η ΣΚΛΑΒΙΑ κυκλοφορούσε κυριαρχικά, ένα κομμάτι ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ πρόλαβε και κρύφτηκε στο θεοσκότεινο υπόγειο. Εκεί κατατρόμαξε το πεντάχρονο σκανταλιάρικο κορτσάκι σαν την αντίκρυσσε παίζοντας και μόλις μύρισε το άρωμά της, με απίστευτη ωριμότητα εφτασφράγισε το «μουσικό» της πιο απαραίτητα από τη μαφιόζικη ομερτά.

Γ.Χ.

φέρει απο την Αλεξανδρούπολη στη Σαμοθράκη, αλλά τα παπούτσιαι;

Χαρά της μικρής οι απογευματινές επισκέψεις της μαμάς, κυρίως στη νονά του αδελφού της. Ίσως η νονά έφτιαχνε “πτι-φουρ” ή κάτι άλλο που άρεσε στη μικρή. Πώς όμως η νονά έφτιαχνε γλυκά, αφού δεν υπήρχε ζάχαρη; Ίσως με μέλι, ή κάτι άλλο;

Σε μια τέτοια επίσκεψη, η μικρή βαρέθηκε τις κουβέντες των μεγάλων και, χωρίς να τη αντιληφθεί η μητέρα της, κατέβηκε στο υπόγειο του μεγάλου σπιτιού. Εκεί βρισκόταν και ο ξύλινος “απόπατος” και οι τυχόν σοδιές της οικογένειας. Ποιες σοδιές όμως, αφού οι Βούλγαροι κατακτητές έμπαιναν ξαφνικά στα σπίτια και άρπαζαν ό,τι έβρισκαν κρυμμένα!

Η μικρή έμεινε άναυδη. Πίσω από τον απόπατο και στο μισοσκόταδο διαγράφηκε η λεπτή σιλουέτα του μεγάλου νονού. Πάντα αδύνατος, με μάτια κάπως γουρλωτά και όχι όμορφα, με μεγάλη μύτη, ο νουνός απέπνεε μια ηρεμία και γλυκύτητα που άρεσε στη μικρή. Δεν την άφησε να τρομάξει!

– Μη φοβάσαι, Μπέμπα, είσαι μεγάλη κοπέλα πια και δεν θα πεις πουθενά ότι με είδες. Ανέβα επάνω.

Έτρεξε στον επάνω όροφο, όπου οι δύο γυναίκες την έψαχναν υποψιασμένες. Κρύφτηκε στη φούστα της μητέρας της κλαίγοντας.

«Κακομοίρα μου, αν το πεις πουθενά, θα σε...»

Δε θυμάται πώς την απείλησε η μάνα. Εκείνο που κατάλαβε ήταν ότι κινδύνευε η ζωή του νονού...

Η καρδούλα της κτυπούσε να βγει έξω από το γαλάζιο φουστανάκι με τον άσπρο γιακά.

Θα ήταν μάλλον καλοκαίρι.

Η Μπέμπα έγινε ξαφνικά μεγάλη και ώριμη γυναίκα. Έπρεπε να κρατήσει ένα μεγάλο μυστικό. Η ζωή του νονού βρισκόταν σ’ αυτό το μυστικό.

Δεν το είπε σε κανένα: ούτε στον φίλο της Μίμη, σε κανένα, σε κανένα. Και ήταν ήρεμη...

Ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα, ο νουνός εμφανίστηκε στη Σαμοθράκη, σώος και αβλαβής!

Η μικρή ένωθε ευτυχισμένη. Πίστευε ότι εκείνη τον είχε σώσει.

1. πρόσφυγες

2. Ο νουνός είναι ο δικηγόρος Κώστας Μανασός, για μερικούς μήνες του 1924 δήμαρχος δοτός της Αλεξανδρούπολης.

3. Τον Μάρτιο του 1941 η Βουλγαρία, με βασιλιά τον Βόρη Γ', παρ' όλες τις προηγούμενες επιφυλάξεις της, υπέγραψε στο Βερολίνο τη σχετική συμφωνία ενώπιον του Χίτλερ και εντάχθηκε στον Άξονα. Οι Γερμανοί δώρισαν στη Βουλγαρία τη γνωστή περιοχή Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ικανοποιώντας το αιώνιο όνειρό τους να βγουν στη Βελομορjie.

Το 1943, μετά από τις αρνητικές για τον Άξονα πολεμικές εξελίξεις, πέθανε ο Βόρης Γ' υπό περίεργες συνθήκες: φήμες ότι τον έσφαξαν οι Γερμανοί επιστρέφοντας από τη συνάντησή του με τον Χίτλερ.

Το 1944, ύστερα από διαδοχικές πολιτειακές αλλαγές, δημιουργείται κυβέρνηση από το «Πατριωτικό μέτωπο», επικρατεί το Κομμουνιστικό κόμμα και η χώρα γίνεται σοσιαλιστική.

ΛΟΥΙΤΖΙ - ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Γράφει ο Άγγελος Γ. Αγγελίδης

Πόλεμος, καταστροφές, βία, πόνος, πείνα.

Η λευτεριά κρύφτηκε πίσω από τα συντρίμια και η υπερηφάνεια σκύβει το κεφάλι στους νικητές. Κείνο τον καιρό μερικοί Ιταλοί θέλησαν να βγάλουν τη λευτεριά και την περηφάνια από τα συντρίμια και δεν θέλησαν να ακολουθήσουν το άρμα των Γερμανών. Πέταξαν λοιπόν τα όπλα, φώναξαν Viva Italia, Viva Liberta και όχι Viva Mussolini και έτσι γιόμισαν τα στρατόπεδα και άλλοι κατόρθωσαν να ενωθούν στα βουνά με λεύτερους και πολέμησαν δυνατά.

Ένα τέτοιο στρατόπεδο έγινε και στο χωριό μας. Συρματόπλεγμα, φρουροί καθημερινά έσπαζαν το ηθικό αυτών που παράκουσαν τις εντολές τους, ρακένδυτοι, πεινασμένοι. Ήταν σε καθημερινή αγγρεία. Ευτυχώς μερικοί φρουροί, συνήθως αυστριακοί, άφηναν κανέναν χωρικό να τους δώσει λίγο ψωμί, κανένα αυγό, λίγο σταφύλι.

Μέσα στο πλήθος ήταν και ο Λουίτζι από την Πάρμα. Ένα όμορφο παλληκάρι με ένα μικρό μούσι και τρυφερή καρδιά. Ήταν μαζί με τρεις-τέσσερις άλλους ο κουβαλητής του νερού. Κάθε μέρα δενόταν στη διχάλα του

κάρου και, ενώ οι άλλοι έσπρωχναν, τραβούσε επάνω στον χωματόδρομο για το κτήμα Παπαγεωργίου (εκεί που έγινε η παράδοση της Θεσσαλονίκης) για να γεμίσει το βαρέλι του κάρου με νερό. Και ύστερα η επιστροφή. Η μόνη ανάπαυλα ήταν η ώρα της караβάνας και του ύπνου.

Όταν τελείωνε λοιπόν τη δουλειά του ο Λουίτζι, έπαιρνε την κιθάρα του (πολλοί Ιταλοί είχαν την κιθάρα τους στον πόλεμο), ακουμπούσε στο συρματόπλεγμα, έβγαζε μια φωτογραφία με ένα μικρό κοριτσάκι γελαστό μέσα στα λουλούδια, τη φιλούσε στοργικά και άρχιζε το τραγούδι. Είχε γλυκιά φωνή, απαλή (σαν τον μετέπειτα Ταγιόλι) και άφηνε τη σκέψη να πετάξει μακριά. Εμείς από τα λόγια διακρίναμε τη λέξη «Κατερίνα».

Έτσι σιγά-σιγά όλοι τον φώναζαν «Κατερίνα» και ο Λουίτζι γελούσε ευτυχισμένος, παίρνοντας δύναμη να σύρει το κάρου του νερού πιο γρήγορα.

Αλήθεια τι να απόγινε ο Λουίτζι από την Πάρμα που είχε γίνει «Κατερίνα» για μας;

Αντίο Λουίτζι

Γειά σου «Κατερίνα»

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

1 Αινείτου Σοφία Εις μήμην Χρυσής Γ. Γιαννούτσου	€ 100,00	9 Κουμπέτης Αναστάσιος Εις μήμην γονέων του	€ 100,00
2 Ανεμίδου Ζαχαρούλα Εις μήμην του αδελφού της Νικολάου Ανεμίδα	€ 200,00	10 Μανίκα Φανή & Δήμητρα Εις μήμην Ξανθούλας Γκανά	€ 30,00
3 Γεωργίου Γρηγόρης του Γ. Εις μήμην του θείου του Μάριου-Σταμάτη Παπάζογλου	€ 50,00	11 Ντογραματζή Μαριάννα Εις μήμην γονέων της	€ 50,00
4 Γεωργίου Γεώργιος Εις μήμην του θείου του Μάριου-Σταμάτη Παπάζογλου	€ 50,00	12 Τρικούπης Γιάννης & Έφη Εις μήμην των γονέων τους	€ 100,00
5 Γιαννικάκη-Μαγιάφα Ειρήνη Εις μήμην του συζύγου της Δημητρίου Μαγιάφα	€ 150,00	13 Χαμπούρη Καίτη Εις μήμην του πατέρα της	€ 100,00
6 Δημητριάδου - Σιριτζίδου Λαμπρινή Εις μήμην αδελφής της Ελένης Δημητριάδου-Ιωαννίδου	€ 40,00	14 Χαμπούρη Ζαφειρώ Εις μήμην του πατέρα της	€ 100,00
7 Ευστρατιάδης Αθανάσιος Εις μήμην γονέων του	€ 50,00	15 Χολογούνης Οδυσσέας Εις μήμην γονέων του	€ 50,00
8 Ιωαννίδης Χαράλαμπος Εις μήμην της συζύγου του Ευτυχίας Αγγλιά (Αων. πρ. τεύχους)	€ 100,00	16 Χόππηρη Μαίρη Εις μήμην του συζύγου της	€ 20,00
		17 Χριστοδούλου Πασχάλης Εις μήμην των γονέων του	€ 50,00

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας, ως Συντακτική Επιτροπή, στη συνεδρίαση της 11-1-2012 απεφάσισε να ζητήσει ειλικρινή συγγνώμη από τον κ. Αριστοτέλη Παπανικολάου, συντάκτη του αφιερώματος στον παλιό μας καθηγητή, φιλόλογο και ποιητή Παναγιώτη Παναγιώτου, για το λάθος στην αναγραφή του ονόματός του ως Αριστοτέλη Παπαϊωάννου αντί Αριστοτέλη Παπανικολάου.

Ευελπιστούμε ότι στην επόμενη συνεργασία μας το όνομα θα αναγραφεί σωστά και δεν θα προκαλέσουμε άλλη ενόχληση στον καλό συνεργάτη μας.

Εξ άλλου, στη διευκρίνιση της ιδιότητας του συντάκτη κ. Αριστοτέλη Παπανικολάου, το όνομα καταγράφεται σωστά.

Η Συντακτική Επιτροπή

Η ΘΡΑΚΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Τα κάλαντα των Χριστουγέννων στη Θράκη

Γράφει ο Αυγερινός Μαυριώτης

«Όλα τα κάλαντα ή καλημερίσματα κυριαρχούνται από πηγαία ποιητική διάθεση, είναι προϊόντα αυθόρμητου οίστρου»

Μιχάλης Περάνθης

Τα κάλαντα ή καλημερίσματα ή ρογκάτσια, όπως συνηθίζουν να τ' αποκαλούν οι λαογράφοι, είναι μια σειρά από τραγούδια στα οποία κυριαρχεί περισσότερο το λυρικό στοιχείο παρά το θρησκευτικό. Είναι η συνέχεια του «Κορωνίσματος», της «Ειρεσιώνης» και του «Χελιδονίσματος» των αρχαίων Ελλήνων, αναφέρει ο Μιχάλης Περάνθης. Είναι χαριτωμένα, πηγαία, αυθόρμητα, γεμάτα δροσιά και τρυφερότητα και εξαντλούνται σε παινήματα και χαρακτηρισμούς για τον αφέντη, την κυρά και τα λοιπά μέλη της οικογένειας, με μοναδικό σκοπό το φιλοδώρημα που είναι συνήθως ψωμί, χοιρινό κρέας και χρήματα.

Με το ποσό που θα μαζέψουν, αφού πρώτα εκποιηθούν τα ψωμιά και το χοιρινό, οι **ρογκατσάδες** (που είναι αγόρια νεαρής ηλικίας 17-20 χρονών) ανήμερα των Χριστουγέννων θα γλεντήσουν όλοι μαζί στην πλατεία του χωριού συμπαρασύροντας στο γλέντι τους και τους συγχωριανούς τους.

Εκείνο που μας κάνει εντύπωση είναι η προσοχή που δίνουν στη συγκρότηση της ομάδας και η επίμονη προετοιμασία τους.

Διαλέγουν τον αρχηγό τους, ένα δυναμικό νέο, που τον ονομάζουν «**Τσιότρα μπασή**» και του αναθέτουν την ευθύνη για τη σωστή προετοιμασία της ομάδας. Αργότερα όταν φτάσει η ώρα αυτός πρώτος γιορτινοντυμένος με τα στολίδια στο κεφάλι και την τσότρα γεμάτη κόκκινο κρασί, θα δρασκελάει τα κατώφλια των σπιτιών, θα

κερνάει τους νοικοκύρηδες και θα τους εύχεται τα χρόνια πολλά.

Μετά τον αρχηγό διαλέγουν τον ταμιά, που πρέπει να είναι ο πιο φρόνιμος και να θεωρείται απ' όλους της ομάδας σαν ο πιο τίμιος, και τέλος αυτόν που θα χτυπά την νταρμπούκα (τεμπελέκι).

Οι υπόλοιποι νέοι θ' αποτελέσουν τα μέλη της χορωδίας. Ακόμα φροντίζουν και για το βαστάζο που με το δισάκι στον ώμο, θα κουβαλάει το ψωμί και το χοιρινό που θα του δίνουν στα σπίτια.

Τα τραγούδια είναι πολλά και θα πρέπει να βάλουν τα δυνατά τους να τα μάθουν, για να ξέρουν ποιο τραγούδι θα πουν στο κάθε μέλος της οικογένειας. Για το λόγο αυτό οι πρόβες κρατούν πολύ καιρό. Αρχίζουν με το έμπα του Δεκέμβρη και κρατούν ίσαμε την παραμονή των Χριστουγέννων. Γίνονται δε κυρίως τα βράδια σε κάποιο από τ' ακρινά σπίτια του χωριού για να μη ενοχλούνται οι χωρικοί.

Παράλληλα τα λεύτερα κορίτσια, από νωρίς την παραμονή, μαζεύονται σε κάποιο σπίτι κι εκεί φτιάχνουν τις φούντες που θα στολίζουν τα παλληκάρια.

Οι φούντες είναι πολύ όμορφες και γίνονται από φύλλα κισσού, ένα κατιμέρι κίτρινο και δένονται στο κοτσάνι με χοντρή κόκκινη κλωστή. Απάνω στην έτοιμη πια φούντα, κολλούν φύλλα από βαράκι που την κάνουν ν' αστράφτει.

Με το σούρουπο αρχίζουν να τα λένε. Πάνε πρώτα στην εκκλησία, γονατίζουν στα σκαλιά πλάι στην πόρτα και λένε το τραγούδι του Χριστού.

Απ' εδώ διάβηκε ο Χριστός με δώδεκα Αποστόλους και πάλι πίσω γύρισε μ' άλλους εννιά Αρχαγγέλους κι ως 'κει που πάει και διάβηκε Χρυσά δέντρα φυτρώσαν.

Ήταν τα ντάλια τ'ς αργυρά και τα κλωνάρια τ'ς άγια.

κατέβα κάτω Χριστέ να κρίνεις δίκιους κι άδικους αμαρτωλούς και κλέφτες, να κρίνεις κι εμέ τον άδικο αμαρτωλό και ψεύτη.

Μετά πάνε στο σπίτι του παπά να τους δώσει την ευχή του. Του λένε κι αυτουνού το τραγούδι του κι ύστερα ξεχύνονται στους δρόμους του χωριού τραγουδώντας με τη συνοδεία της νταρμπούκας. Σε πολλά χωριά του Έβρου χρησιμοποιούν εκτός απ' αυτά που είπαμε και άλλα παρα-

δοσιακά όργανα όπως η ζίλια, το νταϊρέ, το ντέφι και τη γκάιντα φυσικά.

*Κατέβα αφέντ' στο δρόμο σου και νίψου με ροδόφυλλα.
Οι εκκλησιές εσήμαναν, τα μοναστήρια ψέλνουν
και παπαδιά στολίστηκε να πάει να προσκυνήσει.
Προσκύνησε την Παναγιά και το Χριστό αφέντη.*

Σε κάθε σπίτι που πηγαίνουν δε λένε όλα τα τραγούδια. Τα λένε μονάχα σ' αυτούς που τους ανοίγουν την πόρτα και τους παίρνουν μέσα. Συνήθως τους ανοίγουν σε σπίτια που έχουν κορίτσια της παντρειάς. Είναι μία ευκαιρία να δουν από κοντά τους επίδοξους γαμπρούς.

– Άνοιξε πόρτα μ' άνοιξε, πόρτα μου καναρένια
έχω δυο λόγια να σι πω, κι εκείνα ζαχαρένια.
– Ποιος είσι εσύ ν' ανοίξω 'γω, ν' ανοίξω να 'ρθεις μέσα.
– Εγώ 'μαι που σου τα 'στειλα στο μαντηλάκ' δεμένα
τα μήλα, τα δαμάσκηνα, τα τροφαντά κεράσια.

Για τ' αγόρια της οικογένειας

*Καλότυχη μανάκα του με τους υγιούς από 'χει.
Έναν τον στέλνει θέριζε, τον άλλον πρωτοράφτη,
τον τρίτο τον μικρότερο μαθνίσκει την καβάλα.
Καβαλικεύ' και χαίρεται τριών χρονών πουλάρι
και το 'μαθε να πιλαλάει και το 'μαθε να παίζει
και το 'μαθε να προσκυνάει το μέγα τον αφέντη*

Έτσι σιγά-σιγά θα περάσουν απ' όλα τα σπίτια του χωριού πλούσια και φτωχά, για να τραγουδήσουν και να πάρουν το φιλοδώρημά τους που όπως είπαμε πιο πάνω θα ξεοδευτεί για ένα τρικούβερτο γλέντι.

Την άλλη μέρα, ανήμερα των Χριστουγέννων, πριν από το γλέντι θα βγουν πάλι στο δρόμο, θα κυκλώνουν μεμονωμένα άτομα, κορίτσια, αγόρια και ηλικιωμένους, θα τους πουν το κατάλληλο τραγούδι και θα εισπράξουν το φιλοδώρημα τους σε λεφτά τώρα.

Ας σημειωθεί, πολλά από τα τραγούδια που ακούγονται τη βραδιά των Χριστουγέννων ανήκουν στον ακριτικό κύκλο, όπως το τραγούδι του Μικροκωνσταντίνου κτλ.

Μετά το φιλοδώρημα ο αρχηγός της ομάδας, ο τσοιτράμπασης, απαγγέλλει το παρακάτω ευχαριστήριο λογύδριο για το νοικοκύρη του σπιτιού.

Για τον νοικοκύρη του σπιτιού

*Πολλά είπαμε για το Χριστό, ας που μ' και στον αφέντη.
Αφέντη μου στην τάβλα σου χρυσή καντήλα φέγγει,
δίχως λάδι, δίχως κερί φέγγει την αφεντιά σου.
Σα βάλεις λάδι και κερί θα φέξουν μαχαλάδες.
Φέγγει διαβάτη που διαβαίνει, στρατιώτη που περνάει,
φέγγει και τρεις αρχόντισσες που πλένουν το χρυσάφι.*

Η προσφώνηση κλείνει απ' όλους τους «ρογκατσάδες» μ' ένα βροντερό «άμεν».

Πάρτε απ' τον αφέντη μας
πέντε δέκα πιρπιρίκια
κι ένα βαρυκανίσιο.
Θύμισε ο Θεός και το 'δωσε
το ασήμι και το λογάρι.
Πάντα να έχ' να δίνεις,
να μη το πονεί η καρδιά τ'.
Πέτε παιδιά μ' αμήν.

Στο δρόμο, από το ένα σπίτι στο άλλο, τραγουδούν τα στιχάκια του «δρόμου»:

*Νερ εδώ μας εί(νι) παν κι ήρθαμε στο νιο μας τον αφέντη,
νερ π'χει τα σπ(νι)τια τα ψηλά τα μαρμαροστρωμένα.
Νερ π'αρχόντκα σπι(νι)τια βγαίνουμε σ'αρχόντκα θα πάμε,
νερ εκεί π' θα πα(να)με κόρη μου, κοράσι δεν πηγαίνει.*

Νικηφόρος Λύτρας (1832-1904) **Τα κάλαντα**
Λάδι σε μουσαμά 59x90 εκ. Ιδιωτική συλλογή, Αθήνα

Ο πίνακας καμωμένος πριν από το 1873, συγκαταλέγεται στα πιο αξιόλογα έργα του Λύτρα και στα σημαντικότερα της ελληνικής ζωγραφικής του προπερασμένου αιώνα. Παρουσιάστηκε στην Παγκόσμια Έκθεση στο Παρίσι το 1878 και απέσπασε επαινετικά σχόλια από Γάλλους κριτικούς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

«ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ 2011»

ΕΝΑΣ ΑΓΩΝΑΣ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕ ΤΑ 29 ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

Γράφει ο Παναγιώτης Τσιακίρης

Με τη λαμπρή τελετή απονομής των μεταλλίων στο κέντρο ΑΣΤΕΡΙΑ ΓΛΥΦΑΔΑΣ και με την παρουσία 400 και πλέον ατόμων, έπαιξε η αυλαία του 28ου διεθνούς αγώνα υπεραποστάσεων «ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ 2011»

Ο αγώνας πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στις 30 Σεπτεμβρίου και 1η Οκτωβρίου, με τη συμμετοχή 286 αθλητών από τριάντα εννέα χώρες. Εντυπωσιακή ήταν η συμμετοχή 35 Ελλήνων, ανάμεσα στους οποίους ήταν δύο γυναίκες οι οποίες και τερμάτισαν για πρώτη φορά. Η διάρκεια του αγώνα είναι 36 ώρες και καλύπτει την απόσταση των 246 χλμ. από την Αθήνα στη Σπάρτη, θεωρείται δε ως ένας από τους πιο δύσκολους αγώνες στον κόσμο μαζί με το Μαραθώνιο της Σαχάρας που είναι ίσης απόστασης και διαρκεί επτά ημέρες.

Τερμάτισαν 143 δρομείς, ποσοστό σημαντικό, αν λάβουμε υπόψη μας τα προηγούμενα στατιστικά στοιχεία, ανάμεσά τους 13 γυναίκες, με πρώτο, για δεύτερη συνεχή χρονιά, τον εκπληκτικό 36χρονο Ιταλό Ivan CUDIN που κάλυψε την απόσταση σε 23 ώρες 03' και

06''. Ο δεύτερος αθλητής Yuji SAKAI, Ιάπωνας, τερμάτισε σε 24:22':24''. Ακολούθησε στην τρίτη θέση ο Γερμανός Michael VANICEK, με χρόνο 24:55:59. Πρώτη από τις γυναίκες τερμάτισε η Szilvia LUBICS, από την Ουγγαρία, με χρόνο 29:07:13 και κατέλαβε τη 14η θέση. Δεύτερη η Σλοβένα Ruth PODGORNİK RES, σε 32:17:19, 34η στη γενική κατάταξη και τρίτη η Αγγλίδα Mimi ANDERSEN, με χρόνο 32:33:23, 37η στη γενική κατάταξη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ανάμεσα στους 128 που τερμάτισαν φέτος είναι και δέκα εννέα Έλληνες, ένας από τους οποίους κατέλαβε τη 14η θέση στη γενική κατάταξη. Οι πρώτες Ελληνίδες Σπαρταθλήτριες είναι η Θεσσαλονικιά Αμαλία ΜΑΤΘΑΙΟΥ στην 54η θέση και η Σοφία ΚΑΣΙΜΗ στην 133η θέση.

Ο μεγαλύτερος σε ηλικία ήταν ο 64χρονος Γάλλος Mark HEURTAULT, που τερμάτισε 87ος σε 34:38:50.

Ο πρώτος αθλητής Ιβάν Γκούντιν, στο άγαλμα του Λεωνίδα

Ο Δήμαρχος Σπάρτης κ. Σταύρος Αργεπάκος και ο πρόεδρος του ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ κ. Π. Τσιακίρης

Η επανάληψη της αποκλειστικής δωρεάς του ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ «ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ» σε συνδυασμό με την προσφορά της LG Hellas Electronics S.A. μας επέτρεψαν να εφαρμόσουμε ηλεκτρονική καταγραφή των αθλητών και απευθείας μετάδοση στην ηλεκτρονική μας σελίδα, η οποία σημείωσε καταπληκτική επισκεψιμότητα παγκοσμίως. Τα αποτελέσματα εμφανίζονταν ζωντανά σε δύο μεγάλες οθόνες, στον τερματισμό.

Απόλυτα ικανοποιημένοι, από την άρτια διοργάνωση του αγώνα και την φιλοξενία, έμειναν οι αθλητές που συμμετείχαν στον φετινό αγώνα και πολλά τα συγχαρητήρια μηνύματα στα πληρώματα των σταθμών εφοδιασμού, στα μέλη και στον επί δεκαέξι χρόνια πρόεδρο του Διεθνούς Συνδέσμου ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ και δικό μας ταμιά κ. Παναγιώτη Τσιακίρη.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Εκδρομή στο Καρπενήσι 19-20 Νοεμβρίου 2011

Γράφει ο Στράτος Φλαμουρίδης

Στις 19 και 20 Νοεμβρίου 2011 πραγματοποιήθηκε η προγραμματισμένη διήμερη εκδρομή του Συλλόγου μας στο Καρπενήσι.

Νωρίς το πρωί του Σαββάτου ξεκινήσαμε με κρύο, χειμωνιάτικος καιρός, και μετά από ενδιάμεσες στάσεις για καφέ φτάσαμε στη “Μονή Αγάθωνος”.

Προσκυνήσαμε το σκίνωμα του γέροντα Βησσαρίωνα, πήραμε μια ανάσα και συνεχίσαμε. Ο δρόμος ανηφορικός, χωριά σπαρμένα εδώ κι εκεί: Μακρακώμη, Ράχες Τυμφρηστού και άφιξη στο Καρπενήσι. Γεύμα ζεστό, χορταστικό, σε παραδοσιακή ταβέρνα και βόλτα σε κοντινό χωριό, τις Κορυσχάδες. Επιστροφή στο ξενοδοχείο, τακτοποίηση και ελεύθερος χρόνος για βόλτα στην πλατεία του Καρπενησιού.

Το βράδυ διασκέδαση σε ταβέρνα με μουσική και χορό.

Το πρωί της Κυριακής, μετά το πρόγευμα, αναχώρηση για το “Μοναστήρι του Προυσού” όπου φυλάσσεται η εικόνα της Παναγίας της Προυσιώτισσας.

Ο δρόμος στενός, ανηφορικός, με στροφές αλλά το τοπίο υπέροχο, μαγευτικό. Βαθιές χαράδρες με

Οι εκδρομείς ποζάρουν ευχαριστημένοι!

πανύψηλα πλατάνια, πλαγιές βουνών με βαθυπράσινα έλατα και δίπλα στο δρόμο κυλούσε τα καθάρια νερά του ο Καρπενησιώτης ποταμός.

Φύση άγρια, μοναδική. Τα μάτια μας καθηλωμένα στα παράθυρα του πούλμαν απολάμβαναν το θέαμα και τα χείλη μας ψιθύριζαν:

«Μέγας ει (είσαι) Κύριε και θαυμαστά τα έργα Σου και ουδείς λόγος εξαρκείσει προς ύμνον των θαυμάτων Σου».

Μετά από διαδρομή μιας περίπου ώρας φτάσαμε στο Μοναστήρι. Ο χώρος επιβλητικός. Κατάλυξη και συγκίνηση στο αντίκρουσμα της εικόνας που τη μετέφεραν εκεί από την Προύσα της Μ. Ασίας, την πατρίδα των προγόνων μου.

Η εικόνα είναι έργο του Ευαγγελιστή Λουκά, καθώς μας πληροφόρησε ο γέροντας-ξεναγός. Είναι θαυματουργή, γι' αυτό το μοναστήρι είναι ξακουστό σε όλη την Ελλάδα. Είναι στολισμένη με πολλά αφιερώματα πιστών, από τα οποία ξεχωρίζουν τα “άστρα” του αρχιστράτηγου Γεώργιου Καραϊσκάκη, που της τα αφιέ-

Η Μονή Προυσού εικονίζεται επιβλητική.

Η είσοδος της Μονής

ρωσε μετά από τη μακροχρόνια ασθένειά του.

Όμως τα ωραία λίγο κρατούν. Η ώρα πέρασε. Έπρεπε να φύγουμε.

Σε μικρή απόσταση το εστιατόριο “Παράδεισος”, με θαλπωρή από τα τζάκια του και ζεστό φαγητό. Κατσικάκι στη γάστρα, ντόπια λουκάνινα και κόκκινο κρασί είχαν την τιμητική τους. Τα απολαύσαμε «κατά κόρον».

Μετά βόλτα στο Μικρό Χωριό με τα πετρόχιστα σπίτια του, στάση στο Μεγάλο Χωριό και ελεύθερος χρόνος.

Απολαύσαμε τον καφέ μας με λιακάδα,

ψωνίσαμε παραδοσιακά προϊόντα και ξεκινήσαμε για την επιστροφή.

Η απόσταση μεγάλη, τα χιλιόμετρα πολλά αλλά η ζεστή παρέα με τα τραγούδια και τα ανέκδοτα ροκάνιζαν το χρόνο και χωρίς καλά-καλά να το καταλάβουμε φτάσαμε στον προορισμό μας.

Αποχαιρετιστήκαμε, αφού πρώτα δώσαμε υπόσχεση ότι θα ξαναβρεθούμε σύντομα σε επόμενη εκδρομή.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν επαίνουσα εδώ τις φιλότιμες προσπάθειες που κατέβαλαν ο πρόεδρος κ. Παρασκευόπουλος και τα παρευρισκόμενα μέλη του Συλλόγου, ώστε να μην ακουστεί ούτε ένα παράπνοο.

Αλλά εδώ σας αφήνω.

Σας ευχαριστώ

Η θαυματουργή “Προυσιώπασα” με τη μεγάλη ιστορική σημασία

Γλέντι στο πούλμαν· ο Ζαφείρης παίζει κιθάρα, ο Γρηγόρης φουσαρμόνικα. Ο Τώνης δεν φαίνεται και η χορωδία συνοδεύει...

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΘΡΑΚΩΝ

«Ο Ηλίας του 16ου» από την Ορεστιάδα στην Αθήνα

Το καλοκαίρι η παράσταση παρουσιάστηκε και στο κηποθέατρο της Αλεξανδρούπολης

Η γνωστή κι αγαπημένη κωμωδία «Ο Ηλίας του 16ου», σε απολαυστική θεατρική απόδοση από το Θεατρικό Εργαστήρι Νέας Ορεστιάδας ΔΙΟΝΥΣΟΣ, μετά από μία μεγάλη περιοδεία όλο το καλοκαίρι στη Μακεδονία και τη Θράκη, παρουσιάστηκε και στην ΑΘΗΝΑ.

Δόθηκαν δύο παραστάσεις τη Δευτέρα 10 και την Τρίτη 11 Οκτωβρίου 2011, στο Θέατρο «ΑΡΓΩ» στο Μεταξουργείο, ένα ζεστό και φιλόξενο θέατρο που έχει τη φροντίδα της γνωστής ηθοποιού Αιμιλίας Υψηλάντη.

Τις παραστάσεις στην Αθήνα, παρά τη δύσκολη χρονικά περίοδο με τις γενικές απεργίες των μέσων μαζικής μεταφοράς και την κακοκαιρία εκείνων των ημερών, παρακολούθησε πλήθος κόσμου, μεταξύ των οποίων και γνωστοί καλλιτέχνες, αλλά και Εβρίτες που ζουν στην πρωτεύουσα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον μεγάλο ευεργέτη της Ορεστιάδας, φαρμακοβιομήχανο της ΕΛΠΕΝ κ. Δημήτρη Πενταφράγκα, έναν σπουδαίο Εβρίτη που δεν ξεχνάει τον τόπο καταγωγής του και βρίσκεται πάντα κοντά στους συμπατριώτες του με την πολύτιμη αρωγή του. Ξεχωρίσαμε επίσης την κα Ροζίτα Σώκου που παρακολούθησε την παράσταση παρέα με πολλούς φίλους της, γνωστούς καλλιτέχνες, τον κ. Αδαμάντιο Πεπελάση (επί σειρά ετών Διοικητή της Αγροτικής Τράπεζας και πρόεδρο του Ιδρύματος Λαμπράκη) με τη σύζυγό του συγγραφέα Μαριέτα Πεπελάση, τον Αλεξανδρουπολίτη επιτυχημένο συγγραφέα κ. Γιάννη Ξανθούλη, τους ηθοποιούς Αντώνη Θεοδωρακόπουλο, Αιμιλία Υψηλάντη, Σπύρο Μπιμπίλα, τον γνωστό αρχιτέκτονα θεάτρων κ. Μάνο Περράκη, τη συγγραφέα Μπέ-

ση Λιβανού, την κα Τίνα Σακελλάριου, σύζυγο του αείμνηστου συγγραφέα του έργου Αλέκου Σακελλάριου και πολλούς άλλους.

Εντωμεταξύ, «Ο Ηλίας του 16ου» παρουσιάστηκε το καλοκαίρι σε πολλές πόλεις και χωριά της Μακεδονίας και της Θράκης, με μία στάση και στο Κηποθέατρο «Εγνατία» της Αλεξανδρούπολης το Σάββατο 6 Αυγούστου, όπου προσέφερε αβίαστα το γέλιο σε μια διασκεδαστική καλοκαιρινή βραδιά στα «Κύματα Πολιτισμού» του δήμου Αλεξανδρούπολης.

Η ταυτότητα της παράστασης

«Ο Ηλίας του 16ου», των Αλ. Σακελλάριου - Χρ. Γιαννακόπουλου
Σκηνοθεσία - Μουσική Επιμέλεια: Άκης Τσονίδης, Σκηνικά: Νίκος Πατούνας, Κοστούμια: η Ομάδα.

Έπαιξαν, με σειρά εμφάνισης: **Λάμπρος**: Τόλης Τσακίριδης, **Βαγγέλης**: Κώστας Γούργουλης, **Σπανομαρίας**: Σπύρος Μπεκατώρος, **Αστουφύλακας**: Άγης Ζώτος, **Θωμάς**: Νίκος Πατούνας, **Ηλίας**:

Άκης Τσονίδης, **Αλέκα**: Δέσποινα Μιχαηλίδη, **Ορέστης**: Κώστας Μερετάκης, **Τασία**: Αλεξάνδρα Τουλούμπα, **Έλλη Λογοθέτη**: Χρυσή Λυμπερίδου, **Λουκία**: Ειρήνη Δελημύτη, **Πανάγος**: Χρήστος Βενετίδης, **Αρχιφύλακας γραφείου**: Ελευθερία Δελήμαπατα, **Υπαστυνόμος**: Κώστας Γούργουλης, **Τεχνικός ήχου/φωτισμού**: Ιορδάνης Βροχίδης

ΔΙΟΝΥΣΟΣ: Θεατρικό Εργαστήρι Νέας Ορεστιάδας
Ορέστου 76, τηλ. 25520 28280
<http://www.dionysos-net.gr>
mail@dionysos-net.gr

Από το βιβλίο του Γιάννη Ξανθούλη

«Το τανγκό των Χριστουγέννων»

Γράφει ο Γρηγόρης Γεωργίου

Το 1970, σε ένα στρατόπεδο κάπου στον Έβρο, ένας υπολοχαγός υποχρεώνει ένα φαντάρο να του μάθει τανγκό, ώστε σε λίγες μέρες, στη γιορτή των Χριστουγέννων, να ζητήσει σε χορό τη σύζυγο του διοικητή - αντισυνταγματάρχη, με την οποία είναι ερωτευμένος.

Αυτή είναι η κεντρική ιδέα της νέας ελληνικής ταινίας, που είδαμε να παίζεται τις ημέρες των εορτών στους κεντρικούς κινηματογράφους με μεγάλη επιτυχία και που το σενάριό της βασίζεται στο ομώνυμο μυθιστόρημα του συμπατριώτη και φίλου **Γιάννη Ξανθούλη**.

Το μυθιστόρημα πρωτοκυκλοφόρησε το 2003 και μετά πολλές εκδόσεις είναι ήδη μπεστ-σέλερ. Το είχαμε παρουσιάσει από τη στήλη του περιοδικού μας και μάλιστα είχαμε επισημάνει την κινηματογραφική δομή του βιβλίου

και έτσι, κατά κάποιο τρόπο, είχαμε προφητεύσει τη σίγουρη επιτυχή μεταφορά του στη μεγάλη οθόνη.

Η μεταφορά του στον κινηματογράφο χαρακτηρίζεται από μια επιμελημένη και προσεκτική σεναριακή διασκευή, υψηλής αισθητικής, με χαρακτήρες δραματικά μετρημένους.

Προσεγμένη παραγωγή, καλλιγραφική σκηνοθετική διάθεση, έμπειρο καστ, ατμοσφαιρική φωτογραφία και εντυπωσιακή ποιότητα μουσικής επένδυσης.

Η σκηνοθεσία είναι του Νίκου Κουτελιδάκη με τις αξιόλογες ερμηνείες των Γιάννη Στάνκογλου, Γιάννη Μπέζου, Αντίνοου Αλμπάνη και Βίκυς Παπαδοπούλου.

Μια ταινία που δε θα απογοητεύσει τον καλοπροαίρετο θεατή.

Το περιοδικό μας αισθάνεται υπερήφανο για την καθοριστική συμμετοχή του **Γιάννη Ξανθούλη** στο σημαντικό αυτό καλλιτεχνικό γεγονός αλλά και για τον εξαιρετικό νέο ηθοποιό **Γιάννη Στάνκογλου**, Εβρίτη στην καταγωγή.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Εγκαίνια Μνημείου Ρώσων στην Αλεξανδρούπολη

Γράφει ο **Χαράλαμπος Λασκαράκης***

Ανήμερα του εορτασμού της Εθνικής Επετείου της 28ης Οκτωβρίου 1940 και με απόλυτη λαμπρότητα και κάθε επισημότητα πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του Μνημείου των Ρώσων στρατιωτών, στον προαύλιο χώρο του Μητροπολιτικού Ναού του Αγίου Νικολάου και – ακριβώς – δίπλα στο Εκκλησιαστικό Μουσείο (στη δυτική πλευρά του κτιρίου), στην Αλεξανδρούπολη. Αμέσως μετά την επίσημη πολυαρχιερατική Δοξολογία από τον οικείο Μητροπολίτη κ. Άνθιμο και τον φιλοξενούμενο (εκπρόσωπο του Πατριάρχη Μόσχας και πασών των Ρωσίων κ. Κύριλλο) Αρχιεπίσκοπο Ροστώφ, κ. Μερκούριο, ακολούθησε η καθιερωμένη μαθητική και στρατιωτική παρέλαση στην κεντρική λεωφόρο της πόλης, με την συμμετοχή πεζοπόρου αγήματος του πολεμικού πλοίου της Ρωσίας «CEZAR KUNIKOV», το οποίο είχε καταπλεύσει από την προηγούμενη μέρα στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης.

Ο Μητροπολίτης Άνθιμος Β' εγκαινιάζει το μνημείο.

Στη συνέχεια, στο χώρο του μνημείου –με τον κόσμο να έχει κατακλύσει τα πεζοδρόμια, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος του προαυλίου χώρου του Αγίου Νικολάου– είχαμε τη μεταφορά των οστών των Ρώσων στρατιωτών και την τοποθέτησή τους σε ειδική προθήκη στο μνημείο. Ακολούθησε η τελετή του Τρισαγίου στη μνήμη των πεσόντων Ρώσων στρατιωτών και αξιωματικών και τα εγκαίνια του μνημείου από τους δύο Μητροπολίτες. Αμέσως μετά είχαμε την κατάθεση στεφάνων από τους εκπροσώπους πολιτικών και στρατιωκών αρχών και από τις δύο χώρες.

Ο Μητροπολίτης Αλεξανδρουπόλεως κ. Άνθιμος αναφέρθηκε στο χρονικό της απόφασης για τη δημιουργία του σημείου αναφοράς των σχέσεων των δύο χωρών, τονίζοντας την ευτυχή συγκυρία της παρουσίας του κ. Αλεξί Ποπώφ στη χώρα μας. Σε τέσσερα σημεία επικέντρωσε την απόφαση της Ιεράς Μητροπόλεως ο κ. Άνθιμος για να παραχωρήσει τη χρήση τμήματος της πλατείας του Καθεδρικού Ναού για την τοποθέτηση του παλαιού Μνημείου των Ρώσων στρατιωτών. «Θεωρούμε ότι η μνήμη εκείνης της ιστορικής απαρχής του τόπου μας, οφείλει να διαφυλαχθεί και να μεταλαμπαδευθεί για να διδάσκει», είπε αρχικά ο Μητροπολίτης και συνέχισε: «Δεύτερον: Το ομόδοξο που μας συνδέει με τον ρωσικό λαό, χωρίς να θίγει κανένα άλλο θρήσκευμα ή μειονότητα, είναι στοιχείο εξάπαντος βασικό για κάθε πολιτιστική και πνευματική συνεργασία και σχέση. Τρίτον: Η πραγματοποιηθείσα αδελφοποίηση του Δήμου μας με τον Δήμο του Σόσνοβι Μπόρ αξίζει να ριζώσει, και, αφού βρει στέρεο έδαφος με κοινά πνευματικά στοιχεία, να βγάλει κλαδιά, φύλλα και καρπούς, ειδ' άλλως, όπως συμβαίνει με πολλές αδελφοποιήσεις Δήμων, θα λησμονηθεί και θα σβήσει και τέταρτον, επειδή η χώρα μας, κατ' αυτό το διάστημα, είναι στο επίκεντρο των οικονομικών συζητήσεων ή μάλλον στην αρένα των οικονομικών συμφερόντων, προσωπικά νομίζω ότι η θρυλούμενη ανάπτυξη του τόπου μας χρειάζεται περισσότερο να προσανατολισθεί και να εδρασθεί επάνω σε βάσεις με δοκιμασμένο κοινό πνευματικό υπόβαθρο».

Από την πλευρά του ο Δήμαρχος της Αλεξανδρούπολης, Βαγγέλης Λαμπάκης στάθηκε ιδιαίτερα στις προοπτικές συνεργασίας και άριστων σχέσεων, που ανοίγονται με τέτοιου είδους εκδηλώσεις, τονίζοντας πως «αυτή η ευκαιρία, η οποία στηρίζεται πάνω σε ιστορικά γεγονότα του τόπου, αποτελεί στοιχείο ισχυρής βάσης για το μέλλον της περιοχής, των κατοίκων και της τοπικής μας κοινωνίας».

Ιδιαίτερα ικανοποιημένος από την παρουσία του στην Αλεξανδρούπολη, για ένα τόσο σημαντικό γεγονός, εμφανίστηκε ο **Αρχιεπίσκοπος Ροστώφ κ. Μερκούριος**, ενώ από την πλευρά του ο **Γενικός Πρόξενος της Ρωσίας στη Θεσσαλονίκη κ. Ποπώφ** υποστήριξε πως τέτοιου είδους γεγονότα αποτελούν τη συνέχιση και τη διαρκή βελτίωση των πολύ καλών σχέσεων των δύο χωρών και εν προκειμένω των δύο περιοχών σε Ρωσία και Ελλάδα.

Στην εκδήλωση, όπου έλαβαν μέρος εκπρόσωποι των

* Ο κ. Χ. Λασκαράκης είναι υπεύθυνος Γραφείου Τύπου της Ι. Μ. Αλεξανδρούπολης.

ελληνικών τοπικών αρχών, τη Ρωσία εκπροσώπησαν ο Γενικός Πρόξενος της Ρωσικής Ομοσπονδίας στη Θεσσαλονίκη κ. Αλεξέι Ποτώφ, ο Δήμαρχος του Σόννοβι Μπορ, ενώ κατέθεσε στεφάνι και ο κυβερνήτης του Ρώσικου πλοίου “Τσέζαρ Κούνικοφ” εκ μέρους του Ρωσικού πολεμικού στόλου της Μαύρης θάλασσας. Η παρουσία πολυπληθούς αντιπροσωπείας από την πλευρά της Ρωσίας ήταν το κύριο χαρακτηριστικό ενός γεγονότος που συμβάλλει στη σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν και το μέλλον της πόλης, του τότε Δεδέ-Αγάτς με την σημερινή Αλεξανδρούπολη.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η κήρυξη του πολέμου από τη Ρωσία στο Οθωμανικό κράτος την 11η Απριλίου 1877 καθόρισε σημαντικά τις εξελίξεις στα Βαλκάνια.

Ο πόλεμος ξεκίνησε στην περιοχή της Πλέβνα, η οποία αποτελούσε το κλειδί για την είσοδο του ρωσικού στρατού –στον οποίο συμμετείχαν και Έλληνες– στο νότιο μέρος της Βαλκανικής χερσονήσου. Η αντίσταση του Οθωμανικού στρατού δεν ήταν αρκετή για να ανακόψει τη κάθοδο των Ρώσων, με αποτέλεσμα εννέα μήνες αργότερα, στις 10 Ιανουαρίου 1878, ο στρατηγός Σκόβελεφ με το επιτελείο του εισέρχεται στην Αδριανούπολη.

Η προέλαση του Ρωσικού στρατού συνεχίζεται και λίγο αργότερα τα στρατεύματα φτάνουν στον Άγιο Στέφανο, προάστιο της Κωνσταντινούπολης, πρωτεύουσας τότε του Οθωμανικού κράτους. Αυτό ανάγκασε τους Οθωμανούς Τούρκους να ζητήσουν ανακωχή με τους Ρώσους, ανακωχή η οποία υπογράφηκε την 31η Ιανουαρίου /18 Ιανουαρίου, ενώ την 19η Φεβρουαρίου ακολούθησε η συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, η οποία δημιούργησε νέα δεδομένα στο Βαλκανικό χώρο.

Παράλληλα, ένα τμήμα του Ρωσικού στρατού ακολούθησε νοτιοδυτική πορεία και έφτασε στην Αλεξανδρούπολη –τότε ονομαζόταν Δεδεαγάτς– την οποία απελευθέρωσε την 18η Ιανουαρίου 1878. **Ο Ρώσος στρατιωτικός διοικητής Στάμποκ διορίζει πολιτικό διοικητή τον Ιωάννη Φιμερέλλη**, ο οποίος ζητά την ανάληψη μελέτης ρυμοτομικού σχεδίου της Αλεξανδρούπολης, αφού στις ρωσικές δυνάμεις συμπεριλαμβανόταν και το 9ο Σύνταγμα Μηχανικού.

Η πρόταση για να γίνει ρυμοτομικό σχέδιο στην Αλεξανδρούπολη αποτέλεσε μία σημαντική τομή στην εξέλιξη της πόλης. Η στρατηγική της θέσης, η ύπαρξη του λιμένα, μέσω του οποίου γινόταν όλες οι μεταφορές, θα συνδυαζόταν πλέον με ένα σύγχρονο, ευρωπαϊκών προδιαγραφών, ρυμοτομικό σχέδιο.

Ο Ρώσος στρατιωτικός διοικητής Στάμποκ διατάσσει το σχεδιασμό της Αλεξανδρούπολης, που υλοποιήθηκε από τους Μηχανικούς του 9ου Συντάγματος, οι οποίοι στηρίχθηκαν στο σχέδιο της Οδησσού¹: μιας πόλης που χτίστηκε από Έλληνες, και την περίοδο που ο ρωσικός στρατός βρισκόταν στην Αλεξανδρούπολη και είχε Έλληνα κυβερνήτη, τον Γρηγόριο Μαρασλή. Η Οδησσός ήταν επίσης η πόλη όπου το 1814 δημιουργήθηκε η Φιλική Εταιρεία, η ορ-

γάνωση που προετοίμασε την απελευθέρωση της Ελλάδας.

Το 9ο Σύνταγμα Μηχανικού παρουσίασε ένα εξαιρετικό σχέδιο που έλαβε υπόψη του τη θέση της πόλης της Αλεξανδρούπολης στο χώρο αλλά και στο χρόνο και καθόρισε την μετέπειτα εξέλιξή της.

Η πόλη αναδείχθηκε και επεκτάθηκε με ένα σχέδιο με ευθείες και μεγάλες οδούς, με λεωφόρους και με πλατείες, δίνοντας βαρύτητα στην υπέροχη θέα προς τη θάλασσα. Επίσης, οι Ρώσοι πραγματοποίησαν την ύδρευση της πόλης και προετοίμασαν την υλοποίηση του συμβόλου της πόλης, του Φάρου, ο οποίος κατασκευάστηκε από την γαλλική εταιρεία Φάρων και Φανών και λειτούργησε την 1η Ιουνίου του 1880².

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του Ρωσικού στρατού στην Αλεξανδρούπολη, που κράτησε εννέα μήνες, αξιωματικοί και στρατιώτες προσβλήθηκαν από την ασθένεια του τύφου και πέθαναν 30 από αυτούς. Οι αξιωματικοί ενταφιάστηκαν στο τμήμα της οδού Μαυρομιχάλη, μεταξύ των οδών Αίνου και Βισβίζη (περιοχή 2ου Δημοτικού Σχολείου), ενώ οι στρατιώτες στο στρατόπεδο το οποίο βρισκόταν στην περιοχή του Μαΐστρου.

Το κοινό της πόλης παρακολουθεί την τελετή.

Η τιμητική επιγραφή στη μνήμη των Ρώσων που βρέθηκε στο χώρο ταφής των αξιωματικών γράφει τα εξής: «ΑΔΕΛΦΙΚΗ ΜΝΗΜΗ ΤΩΝ ΣΥΜΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ 9ου ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΤΑΡΟΙΝΓΕΡΜΑΝ ΛΑΝΣΚΙ ΤΡΙΑΝΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΠΕΣΑΝ ΧΤΥΠΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΛΥΝΣΗ ΤΟΥ ΤΥΦΟΥ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΔΕΔΕΑΓΑΤΣ ΤΗΝ 1ΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1878».³

Η απόδοση τιμής από την Αλεξανδρούπολη στη μνήμη των Ρώσων αξιωματικών και στρατιωτών του 9ου Συντάγματος της 3ης Μεραρχίας, που έχασαν τη ζωή τους και ενταφιάστηκαν εδώ, καθώς και στους Ρώσους του Συντάγματος Μηχανικού που σχεδίασαν το ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης, αποτελεί χρέος και καθήκον, αποτελεί ένα δείγμα επιβεβαίωσης των στενών δεσμών φιλίας και συνεργασίας μεταξύ του Ελληνικού και Ρωσικού Λαού.

1, 2, 3. Δες στο βιβλίο μας “Σελίδες από την ιστορία της Αλεξανδρούπολης και της γύρω περιοχής” σελ. 199-200 και 207.

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΑΣ

Σαρακατσάνοι της Θράκης και όλης της Ελλάδας

Γράφει ο Αντώνιος Θ. Σκεύας*

ΜΕΡΟΣ Β΄

Οι Σαρακατσάνοι της Θράκης, όπως και οι Σαρακατσάνοι όλης της Ελλάδας, είναι γνήσιοι Έλληνες με Ελληνική συνείδηση, ιδιαίτερη αγάπη για την πατρίδα, την ελευθερία και την εθνική ανεξαρτησία, με μεγάλη συμμετοχή στους απελευθερωτικούς αγώνες του Έθνους (1821, Μακεδονικός κ.α.). Ομιλούν μία και μόνον μητρική γλώσσα, την Ελληνική· οι Σαρακατσάνοι είναι μονόγλωσσοι Ελληνόφωνοι.

Οι Σαρακατσάνοι αγαπούσαν πολύ τα γράμματα και την μόρφωση και γι' αυτό κάθε καλοκαίρι λειτουργούσε σε κάθε τσελιγκάτο ιδιωτικό σχολείο στεγασμένο μέσα σε ένα ειδικά φτιαγμένο για τον σκοπό αυτό καλύβι, το **δασκαλοκάλυβο**.

Έτσι, κάθε τσελιγκάτο μίσθωνε για 2-μήνες έμπειρους πτυχιούχους δασκάλους και όλα τα αγόρια της σχολικής ηλικίας μάθαιναν, εκτός από ανάγνωση και γραφή, πρόσθεση, αφαίρεση, πολλαπλασιασμό και διαίρεση, καθώς και στοιχεία Μυθολογίας, Γεωγραφίας, Ιστορίας, ιδιαίτερα του μεγάλου Αλέξανδρου και των ηρώων του 1821, αλλά και Θρησκευτικών με τις βασικές αρχές της Ορθοδοξίας. Τελειώς αγράμματος Σαρακατσάνος δεν υπήρχε εκτός από τις Σαρακατσάνισσες που δεν πήγαιναν στο σχολείο όπως συνέβαινε σε ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό στον γυναικείο πληθυσμό τα παλαιότερα χρόνια όχι μόνον στον Ελλαδικό αλλά και τον παγκόσμιο χώρο. Τα έξοδα μισθοδοσίας και διατροφής του δασκάλου μοιράζονταν οι οικογένειες του τσελιγκάτου, ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών που έστελνε κάθε οικογένεια στο σχολείο ή έμπαιναν στα γενικά έξοδα του τσελιγκάτου, αν κάποιος δεν μπορούσε να ανταποκριθεί οικονομικά. **Ίσως αυτό το ιδιωτικό σχολείο που είχαν οι Σαρακατσάνοι να αποτελεί και μια πρωτοπορία της οργανωμένης ιδιωτικής εκπαίδευσης στον Ελλαδικό χώρο, μη προνομιούχων και όχι πλουσίων Ελλήνων, τόσο προεπαναστατικά κατά την διάρκεια της μακρόχρονης σκλαβιάς όσο και αρκετά χρόνια μετά την απελευθέρωση του Έθνους.**

Οι Σαρακατσάνοι είχαν, όπως προαναφέρθηκε, ιδιαίτερη αγάπη για την πατρίδα, την ελευθερία και την εθνική ανεξαρτησία, γι' αυτό και συμμετείχαν μαζικά τόσο προεπαναστατικά όσο και κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα του έθνους το 1821 για την

αποτίναξη του Τουρκικού ζυγού, αποτελώντας φυτώριο και στήριγμα των κλεφτών και αρματολών. Κατά τη διάρκεια των αγώνων αυτών ανέδειξαν οι Σαρακατσάνοι μεγάλους στρατηγούς, οπλαρχηγούς και ήρωες, όπως ο αγραφιώτης στρατηγός **Αντώνης Κατσαντώνης**, ο στρατηγός και ήρωας του Μεσολογγίου **Σπύρος Λιάκατας** και οι οπλαρχηγοί και ήρωες **Βασίλης Δίπλης**, **Γιώργος Τσόγκας**, οι **Συκάδες**, τα αδέρφια του Κατσαντώνη και πολλοί άλλοι.

Ο Κατσαντώνης σε μικρή σχετικώς ηλικία έγινε κλέφτης και ανεδείχθη σε μεγάλη στρατηγική φυσιογνωμία της προεπαναστατικής περιόδου. Τον Ιούνιο δε του 1807, όταν έγινε η μεγάλη σύναξη των κλεφταρματολών στην Αγία Μαύρα της Λευκάδας, παρουσία του Καποδίστρια και των μεγάλων κλεφτοαρματολών, Κολοκοτρώνη, Μπότσαρη κ.λπ. ανακηρύσσεται παμψηφεί αρχηγός όλων των κλεφτών. Η μοίρα όμως του ανίκητου και άπιαστου κλέφτη με τα φτερωτά πόδια, το κοφτερό μυαλό και το βλέμμα κεραυνού του επιφύλασσε ένα πολύ άδοξο τέλος. Ο Κατσαντώνης δυστυχώς αρρώστησε από ευλογία και, έτσι αδύναμο και ανήμπορο, μπόρεσαν και τον έπιασαν οι Τούρκοι μέσα σε μια σπηλιά όπου ήταν κρυμμένος, κοντά στο Μοναστηράκι των Αγράφων, πιθανότατα κατόπιν και κάποιας προδοσίας. Τον μετέφεραν αλυσοδεμένο στα Γιάννενα, τον φυλάκισαν, τον βασάνισαν και αφού του έσπασαν τα χέρια και τα πόδια τον κρέμασαν σε έναν πλάτανο. Επίσης ο ασπροποταμίτης Σαρακατσάνος καπετάνιος Γρηγόρης Λιάκατας έλαβε μέρος στην αντίσταση της πολιορκίας του Μεσολογγίου, κατά την ηρωική όμως έξοδό του έπεσε νεκρός μαζί με πολλά από τα παλληκάρια του. Η τότε προσωρινή Κυβέρνηση της Ελλάδας για τα κατορθώματά του τον προήγαγε σε Στρατηγό.

Αλλά και η μεγάλη στρατηγική φυσιογνωμία της Ελλη-

* Ο κ. Αντώνιος Θ. Σκεύας είναι θρακιώτης, ομότιμος καθηγητής Ιατρικής και μέλος του Συλλόγου Αλεξανδρουπολιτών Θεσσαλονίκης

νικής επανάστασης του 1821 ο στρατηγός και ήρωας της Αράχοβας Γεώργιος Καραϊσκάκης είναι τουλάχιστον από την πλευρά της μητέρας του Σαρακατσάνικης καταγωγής, γιατί είναι γιός της Σαρακατσάνας καλόγριας **Ζωής Ντιμισκή** και του αρματολού του Βάλτου **Δημήτρη Καραϊσκού**. Σε ηλικία τριών μηνών τον πήρε η μητέρα του Ζωή και τον πήγε στο Μαυρομάτι Καρδίτσας σε Σαρακατσάνικη στάνη συγγενών της όπου μεγάλωσε και σε νεαρά ηλικία κατατάχτηκε ως κλέφτης στον νταϊφά του Αντώνη Κατσαντώνη.

Οι Σαρακατσάνοι ύμνησαν με τα τραγούδια τους όλους τους ήρωες της επανάστασης του 1821 Σαρακατσάνικης και μη καταγωγής όπως τον Κατσαντώνη, τον Λιάκατα, τον Καραϊσκάκη, τον Οδυσσέα Ανδρού-

όταν τον Αύγουστο του 1904 πέρασε από την τότε ελεύθερη Ελλάδα τα Ελληνοτουρκικά σύνορα προς την σκλαβωμένη Μακεδονία, **τροφοδοτήθηκε πολλές φορές και από τα Σαρακατσάνικα τσελιγκάτα, ανάμεσα δε στα παλληκάρια του υπήρχαν και αρκετοί Σαρακατσάνοι**. Τον άδικο και γρήγορο χαμό του Παύλου Μελά, στις 13 Οκτωβρίου 1904, στη Σιάπιστα της Καστοριάς, τον έκλαψαν και τον τραγούδησαν πολύ οι Σαρακατσάνοι, γιατί είχαν και οι ίδιοι μεγάλη συμμετοχή στον Μακεδονικό αγώνα και τον θεωρούσαν και δικό τους αγώνα.

Αλλά και άλλοι μεγάλοι μακεδονομάχοι όπως ο καπετάν **Κώστας Γαρέφης** και ο καπετάν **Ακρίτας (Κώστας Μαζαράκης)**¹, φιλοξενήθηκαν, συνεργάστηκαν και βοηθήθηκαν πάρα πολύ στον απελευθερωτικό τους αγώ-

το, τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, τον Μάρκο Μπότσαρη, τον Αθανάσιο Διάκο, τον Νικηταρά Τουρκοφάγο κ.ά.

Επίσης μεγάλη και σπουδαία ήταν η συμμετοχή των Σαρακατσαναίων και στον Μακεδονικό αγώνα για την απελευθέρωση της Μακεδονίας, τόσο με προσωπική συμμετοχή σε άντρες, όσο και με την προμήθεια όπλων, πολεμοφοδίων και τροφίμων, **αποτελώντας όμως παράλληλα και καταφύγιο θαλπωρής, περίθαλψης και παροχής πληροφοριών για τις μετακινήσεις και τις θέσεις των εχθρών**. Έτσι ανέδειξαν και στον αγώνα αυτό μεγάλους καπεταναίους, ήρωες και μαχητές. Εδώ θέλω να τονίσω ακόμη ότι και ο μεγάλος ήρωας του μακεδονικού αγώνα, ο θρυλικός Παύλος Μελάς,

να από τους Σαρακατσάνους της Μακεδονίας. Ο δε μεγάλος μακεδονομάχος **Βασίλειος Σταυρόπουλος** στα απομνημονεύματά του γράφει ότι οι Σαρακατσάνοι ουσιαστικά με τα τσελιγκάτα τους εξουσίαζαν τα βουνά της Μακεδονίας και κυριαρχούσαν σε αυτά με τα κοπάδια τους, **“μας ήταν πολύ χρήσιμοι, μας υποδέχονταν με μεγάλο ενθουσιασμό”** και ήταν τα έμπιστα και σταθερά στηρίγματα των Μακεδονομάχων αλλά και του Ελληνικού προξενείου στη Θεσσαλονίκη το οποίο υπό τον πρόξενο **Κορομηλά**, διηύθυνε τον Μακεδονικό αγώνα. Επίσης οι Σαρακατσάνοι με τον προφορικό λόγο και κυρίως με τα τραγούδια τους περιγράφουν το κακό και τη συμφορά των Ελλήνων και του Κωνσταντίνου

1. Ο στρατηγός που μπήκε πρώτος στο Δεδέαγατς στις 14 Μαΐου 1924.

Παλαιολόγου του μαρμαρωμένου Βασιλιά, με την πτώση της Κωνσταντινούπολης και φυσικά τη μεγαλύτερη και πιο δοξασμένη εκκλησία της Χριστιανοσύνης, την Αγία Σοφία.

Όσον αφορά την προέλευση του ονόματος Σαρακατσάνοι που αρχικά ήταν Καρακατσάνοι και κατόπιν μετεξελίχθηκε σε Σαρακατσάνοι, πολλοί μελετητές επιχείρησαν να το συνδυάσουν με τον πιθανό τόπο καταγωγής τους όπως:

1. Το χωριό Συράκο της Ηπείρου. Συράκο - Συρακατσάνοι - Σαρακατσάνοι

2. Το χωριό Σακαρέτσι του Βάλτου της Αιτωλοακαρνανίας. Σακαρέτσι - Σακαρετσάνος - Σαρακατσάνος κ.λπ.

Τα παραπάνω υποστηρίζονται περισσότερο λόγω λεκτικής ομοιότητας έστω και κατά ένα ελάχιστο μέρος του ονόματος Σαρακατσάνος με τα ονόματα των χωριών αυτών ή εκ παραφθοράς σε μερικούς φθόγγους με τα ονόματα των χωριών αυτών. Η περισσότερο όμως πειστική και πιο επιστημονικά, ιστορικά και γλωσσολογικά τεκμηριωμένη άποψη και εκδοχή, όσον αφορά την προέλευση του ονόματος των Σαρακατσάνων, είναι ότι προήλθε από τις Τουρκικές λέξεις *Καρά* (Kara) και *Κασιάν* (Kasan), που σημαίνουν ή μεν πρώτη ο μαύρος, ο δυνατός, ο σκληρός και η δεύτερη ο φυγός, ο δραπέτης, ο άπιαστος, ο ανυπότακτος. Είναι ένας χαρακτηρισμός, ένα παρατσούκλι, το οποίο τους αποδόθηκε από τον ίδιο τον Τούρκο κατακτητή με δύο λέξεις του δικού τους λεξιλογίου που χαρακτηρίζουν την ιδιοσυγκρασία, την

συμπεριφορά και τις συνεχείς και ατέλειωτες μετακινήσεις του Σαρακατσάνου από τόπο σε τόπο. Από τους Τούρκους παρέλαβαν την ονομασία αυτή και οι άλλοι υπόδουλοι των Τούρκων λαοί της Βαλκανικής, Βούλγαροι, Σέρβοι, Αλβανοί, Έλληνες κ.λπ. οι οποίοι και σήμερα ακόμη αποκαλούν τους **Σαρακατσάνους Καρακατσάνους**. Ως προς τη μετεξέλιξη αυτή του ονόματος από Καρακατσάνος σε Σαρακατσάνος η μετεξέλιξη αυτή αποδίδεται σε παρετυμολογία του Ελληνικού λαού ή εις την εκ της εκφοράς μετά του άρθρου.

Όσον αφορά το θέμα του κύριου τόπου προέλευσης και καταγωγής των Σαρακατσάνων, έχουν διατυπωθεί από πολλούς συγγραφείς και λαογράφους, Σαρακατσάνους και μη, διάφορες απόψεις και επιχειρήματα ότι ο πιθανός τόπος καταγωγής των, όπως και για την ονομασία, είναι το Συράκο, το Σακαρέτσι κ.ά. Από άλλους όμως ερευνητές, συγγραφείς και λαογράφους έχει διατυπωθεί η πιο πειστική άποψη ότι πυρήνας τόπου καταγωγής και προέλευσης των Σαρακατσάνων είναι ή ευρύτερη περιοχή των **Αγράφων**. Η ομαδική τους φυγή από τον κύριο τόπο καταγωγής των, τα Άγραφα, ο οποίος ανήκε διοικητικά στην επικράτεια του Αλή πασά, ο διασκορπισμός τους και η αναζήτηση καταφυγίου σε **άλλες ασφαλέστερες περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας όπως η κεντρική και ανατολική Μακεδονία, η Θεσσαλία, το Πήλιο, η Βοιωτία, η Αττική, η Πελοπόννησος, η Θράκη και τα Βαλκάνια θα πρέπει να έγινε το 1815-1816**. Οι λόγοι φυγής, κατά κοινή ομολογία, ήταν αφενός το άγριο κυνηγητό που

Κλασική σαρακατσάνικη οικογένεια τη δεκαετία 1930. Πρόκειται για την οικογένεια του συγγραφέα.

εξαπέλυσε τότε ο Αλή πασάς εναντίον όλων των κλεφτών και αρματολών της περιοχής του και των Σαρακατσάνων, οι βαριές και αβάσταχτες φορολογίες, αλλά και κάτι φοβερότερο: η βίαιη απαγωγή και εγκλεισμός στο χαρέμι του της πανέμορφης νεαρής Σαρακατσάνας Δέσπως Λιάκατα, αδερφής του ήρωα του Μεσολογγίου και στρατηγού Σπύρου Λιάκατα. Το γεγονός αυτό πλήγωσε ανεπανόρθωτα τους περήφανους Σαρακατσάνους στο λεπτό και ευαίσθητο θέμα της τιμής και αξιοπρέπειας και έτσι όπως λέει η παράδοση νύχτωσαν και δεν ξημέρωσαν.

Οι Σαρακατσάνοι αποκαλούνταν αλλά αποκαλούνται και σήμερα ακόμη από πολλούς κατοίκους των πόλεων και των χωριών **λανθασμένα και Βλάχοι**, χωρίς να έχουν καμία σχέση με τους πραγματικούς Βλάχους αποτελώντας έτσι πολλές φορές αντικείμενο άσκοπων συζητήσεων ακόμα δε και παρεξηγήσεων.

Οι Σαρακατσάνοι, όπως προαναφέραμε, ήταν γνήσιοι και μόνιμοι νομάδες, που είχαν ως κύριο επάγγελμα την κτηνοτροφία και κυρίως την προβατοτροφία και διέμεναν σε καλύβες διαφόρων ειδών, τις οποίες κατασκεύαζαν οι ίδιοι, ενώ οι Βλάχοι ή Αρωμούνοι ήταν ημινομάδες κτηνοτρόφοι ή γεωργοκτηνοτρόφοι οι οποίοι περνούσαν τα καλοκαίρια σε συγκεκριμένα χωριά ορεινών περιοχών της Ελλάδας, τα γνωστά βλαχοχώρια και τον χειμώνα επίσης σε συγκεκριμένα χωριά στους κάμπους για να περάσουν τον χειμώνα.

Οι βλάχοι κατοικούσαν σε **κανονικά σπίτια** και όχι **σε καλύβες**, όπως οι Σαρακατσάνοι, και εκτός από την κτηνοτροφία και γεωργία ασχολούνταν και με πολλά άλλα επαγγέλματα, όπως κτίστες, ξυλουργοί, τεχνίτες, αγωγιάτες, έμποροι, ασημουργοί, χαλκουργοί, επιστήμονες κ.λπ. Γενικά η λέξη βλάχος είναι μια λέξη που χρησιμοποιείται ευρύτατα στον Ελληνικό χώρο και το Ελληνικό λεξιλόγιο αποκαλώντας Βλάχους τους Έλληνες πολίτες οι οποίοι ασχολούνται αποκλειστικά ή συμπληρωματικά με την κτηνοτροφία και ζουν νομαδική ή ημινομαδική ζωή και κατά επέκταση οι άνθρωποι της υπαίθρου και των χωριών που έχουν κατ'αυτούς χαμηλό μορφωτικό επίπεδο γραμματικών γνώσεων και όχι εκλεπτυσμένους τρόπους συμπεριφοράς και ομιλίας. **Βλάχοι όμως είναι και πρέπει να αποκαλούνται οι πραγματικοί Βλάχοι οι οποίοι είναι γνήσιοι Έλληνες, ασκούν τα επαγγέλματα που αναφέραμε παραπάνω και ομιλούν παράλληλα με την μητρική Ελληνική γλώσσα και την βλάχικη ή οποία είναι ένα λατινόφωνο γλωσσικό ιδίωμα, είναι δηλαδή δίγλωσσοι Έλληνες.** Η λέξη Βλάχος προήλθε κατά πάσαν πιθανότητα από τη λατινική λέξη *Volae*: από τη λέξη αυτή οι Γερμανοί ονόμασαν κατόπιν τους λατινόγλωσσους λαούς Βάλλους από όπου προήλθε ο όρος *Balch* ή *Bal*. Τον όρο αυτό πήραν από τους Γερμανούς οι Σλάβοι και τον έκαναν Βάλαχ και από τους Σλάβους οι Βυζαντινοί και τον έκαναν βλάχος.

Ζευγάρι σαρακατσάνων

Όσον αφορά την καταγωγή των Βλάχων, κατά την επικρατέστερη εκδοχή, οι Βλάχοι ή Αρωμούνοι της Ελλάδας είναι αναμφισβήτητα γνήσιοι αυτόχθονες Έλληνες οι οποίοι κατά τη διάρκεια της Ρωμαιοκρατίας, επιστρατεύτηκαν κυρίως στην περιοχή της Ηπείρου, της Αιτωλοακαρνανίας, της δυτικής Μακεδονίας και της Θεσσαλίας, ως φύλακες των κυριοτέρων ορεινών διαβάσεων της Εγνατίας οδού. Έτσι ήρθαν σε στενή επαφή με τους Ρωμαίους και έμαθαν τη λατινική γλώσσα εξέλιξη της οποίας αποτελεί ή σημερινή Βλάχικη γλώσσα.

Οι Βλάχοι λέγονται και Αρωμούνοι ή Αρμάνοι που προέρχεται από τη λατινική λέξη *Armanus* που σημαίνει τον υπήκοο του Ρωμαϊκού κράτους και υποδηλώνει τον δίγλωσσο Έλληνα, αυτόν δηλαδή που ομιλεί εκτός από την Ελληνική και την Βλάχικη ή Αρωμανική γλώσσα, δηλαδή ένα γλωσσικό ιδίωμα της λατινικής γλώσσας.

Βιβλιογραφία:

1. Ν. Κατσαρός, *Σαρακατσαναίοι, Συρράκο και Σακαρέτσι*, 2007.
2. Θ. Καλοδήμος, *Σαρακατσαναίοι - οι αρχαιότεροι Ινδοευρωπαϊοί νομάδες*, Λαμία, 2006.
3. Ε. Μακρής, *Τραγούδια Σαρακατσάνικα*, Ιωάννινα 2000.
4. Γ. Κουτσώστας, *Οι Σαρακατσαναίοι στον Μακεδονικό αγώνα*.
5. Αχιλ. Λαζάρου, *Η Αρωμουνική*, Αθήνα 1986.
6. Προσωπικές μαρτυρίες.

Προσωπικές μνήμες του συγγραφέα

Μαθητής τέτοιου καλοκαιρινού σχολείου, στενασμένος στο δασκαλοκάλυβο, ήμουν και εγώ για δύο καλοκαίρια το 1945-1946. Το εσωτερικό του σχολείου ήταν στολισμένο με την εικόνα της Παναχίας και μεγάλες φωτογραφίες των ηρώων του 1821 που φρόντιζε πάντα να τις προμηθεύεται ο εκάστοτε δάσκαλος.

Την περίοδο αυτή της μαθητικής μου ζωής τη θυμάμαι με ιδιαίτερη νοσταλγία γιατί ήταν το κάτι ξεχωριστό, μοναδικό και ανεπανάληπτο, πιστεύω δε ότι και το σχολείο αυτό έβαλε ένα λιθαράκι για τη μετέπειτα επιστημονική μου πορεία στο Αριστοτέλειο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης και στο Χάρβαρντ των ΗΠΑ.

Τα ζωστά θρανία δεν υπήρχαν στο σχολείο μας και εμείς οι μαθητές καθόμασταν σε κορμούς δέντρων, κατάλληλα κομμένους, γράφαμε στηρίζοντας τα τετράδιά μας στα χόντατα, ενώ για τον δάσκαλο υπήρχε καρέκλα για να κάθεται καθώς και πίνακας για να γράφει.

Αξέχαστες μου μένουν και οι ωραίες μάλλινες σχολικές τσάντες που τις έφτιαχναν οι μανάδες μας με ιδιαίτερη φροντίδα και μεράκι και τις κεντούσαν με ένα μεγάλο σταυρό στη μέση και γύρω με μαιάνδρους ή άλλα γεωμετρικά σχήματα.

Στο σχολείο πηγαίναμε με ιδιαίτερη λαχτάρα, γιατί, εκτός από ανάγνωση, γραφή και μαθηματικά, δεν χορταίναμε να ακούμε τις ατελείωτες και εντυπωσιακές για εμάς διηγήσεις του δασκάλου για τους άηλους του Ηρακλή, τους θεούς του Ολύμπου, το «μολιών λαβέ» του Λεωνίδα στις Θερμοπύλες, τον θρίαμβο του Μαραθώνα και της ναυμαχίας της Σαλαμίνας, αλλά και την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ασία και τα κατορθώματα των ηρώων του 1821 για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού.

Την αγάπη που είχαν οι Σαρακατσάνοι για τα γράμματα, και ιδιαίτερα ο πατέρας μου, την επιβεβαιώνει και το παρακάτω χεχονός.

Όταν το 1922 το τσελιγκάτο του πατέρα μου, διωγμένοι και κατατρεγμένοι από τους Τούρκους περνούσαν από την Αδριανούπολη για να έρδουν στην ελεύθερη Ελληνική Δυτική Θράκη, ο πατέρας μου με τα λίγα λεφτά που είχε στην τσέπη του, μεταξύ των άλλων, αγόρασε και ένα λεξικό Γαλλικών για να μάθει Γαλλικά, παρ' όλο που οι γραμματικές γνώσεις του της ελληνικής ήταν του επιπέδου του αυτοδίδακτου. Το λεξικό αυτό χρησιμοποίησα και εγώ ως μαθητής του Γυμνασίου Αλεξανδρούπολης 1950-1956, γιατί, όπως θυμούνται οι παλαιότεροι, τα χρόνια εκείνα ξένη γλώσσα στο Γυμνάσιό μας ήταν μόνο τα Γαλλικά [καθηγητές οι αείμνηστοι Ιατρόπουλος (ο Γάλλος, όπως τον αποκαλούσαμε) και η δις Μιαούλη].

Ο δάσκαλος με το ρεπούμπλικό του μαζί με τα Σαρακατσανόπουλα μαθητές του έξω από το δασκαλοκάλυβο, το 1932.

Ο στρατηγός και ήρωας της επανάστασης του 1821 Γεώργιος Καραϊσκάκης

Ο αδριάντας του Σαρακατσάνου ήρωα της επανάστασης του 1821 και αρχηγού όλων των κλεφτών της Ρούμελης Αντώνη Κατσαντώνη.

Ένοπλος Σαρακατσάνος του Μακεδονικού αγώνα.

Φωτογραφίες από το αρχείο του Μουσείου Σαρακατσάνων Σερρών

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

Η Πλωτινόπολη αποκαλύπτει τους θησαυρούς της

ΑΠΟΛΛΩΝ - ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ - ΔΙΟΝΥΣΟΣ - ΕΒΡΟΣ:

Ψηφιδωτά με τη μορφή του ήρωα -Θεού και την απεικόνιση του Ιχθυο-Κένταυρου

Γράφει ο Σταύρος Παπαθανάκης

ΜΕΡΟΣ Α'

Εντυπωσιάζουν τα νέα αρχαιολογικά ευρήματα

Η Πλωτινόπολη μας αποκαλύπτει διαρκώς τους θησαυρούς της και, όπως όλα δείχνουν και συνηγορούν, η Θρακική γη έχει να μας δώσει και να αποκαλύψει ακόμη σπουδαιότερα αρχαιολογικά ευρήματα.

Αυτή είναι η αίσθηση που αποκομίσαμε όσοι βρεθήκαμε στο Διδυμότειχο και στην ανασκαφή, για να ενημερωθούμε για την πορεία και τα αποτελέσματα των εργασιών της ομάδας του αρχαιολόγου κ. Ματθαίου Κουτσουμανή, από την ΙΘ' Εφορία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Κομοτηνής, ο οποίος έχει την ευθύνη του ανασκαφικού έργου εδώ και 16 χρόνια από το 1996.

Αυτή τη χρονιά, το 2012, καλώς εχόντων των πραγμάτων, θα πρέπει να ακολουθήσουν και νέα αρχαιολογικά ευρήματα, καθώς εδραιωμένη είναι η πεποίθηση ότι το αποκαλυφθέν ψηφιδωτό δάπεδο είναι

μέρος μιας μεγάλης αίθουσας, ενός τυπικού για τις συνήθειες των Ρωμαίων, τις συνθήκες και τις προδιαγραφές ενός δημόσιου Ρωμαϊκού λουτρού, triclinium, του δειπνητηρίου με τις τρεις κλίνες. Προς επίρρωση των παραπάνω να υπογραμμίσουμε ότι η αρχαιολογική σκαπάνη προχώρησε στην ανάδειξη ευρημάτων σε μια έκταση μόλις 32 τετραγωνικών μέτρων, ενώ η αίθουσα αυτή πρέπει να καταλαμβάνει περί τα 130 τετραγωνικά μέτρα.

Σύμβολα και παραστάσεις μας καταπλήσσουν για τα χρώματα και την ομορφιά τους

Μέσα σε ελάχιστα τετραγωνικά έχουμε μια εντυπωσιακή πυκνότητα συμβόλων είτε σε γεωμετρικά σχήματα είτε σε παραστάσεις, που μετά από 18 αιώνες, αφού αναφερόμαστε στον 2ο με 3ο μ.Χ. αιώνα, μας καταπλήσσουν για τα χρώματα και την ομορφιά τους.

Μοναδική στον κόσμο η απεικόνιση του Ιχθυο-Κένταυρου σε ψηφιδωτό. Υπάρχει σε γλυπτό βωμού στην Πέργαμο και σε νομίσματα στο μουσείο του Βατικανού. Σ' αυτή τη μορφή και σε έργο τέχνης εντοπίζεται για πρώτη φορά παγκοσμίως. Η σύγκρουση του Ιχθυο-Κένταυρου με τον δράκοντα απηχεί δύο διαφορετικές πολιτισμικές φάσεις, αφού οι χθόνιες θεότητες υποχωρούν έναντι των θεοτήτων του φωτός με κύριο εκπρόσωπο τον Απόλλωνα.

Ο Δράκοντας είναι το υπερμέγεθες οφιοειδές τέρας, το οποίο εκτός από την ακαταμάχητη δύναμή του είχε οξύ και διαπεραστικό βλέμμα και γι' αυτό, σύμφωνα με τους αρχαίους ελληνικούς μύθους, είναι φύλακας πηγών, θησαυρών και άλλων πολύτιμων πραγμάτων.

Το άλλο μυθολογικό τέρας είναι κατά το ήμισυ άνθρωπος και κατά το άλλο ήμισυ άλογο. Είναι μια επιβίωση ανθρωπομορφισμού με έντονο συμβολισμό κι ένα χαρακτηριστικό μυθολογικό διακοσμητικό θέμα. Η γυναικεία μορφή δεν είναι εύκολο να ταυτοποιηθεί, αφού έχουμε μόνο το ένα γυμνό πόδι της, ενώ το άλλο είναι σκεπασμένο από ύφασμα που στο ψηφιδωτό έχει κατασκευαστεί από υαλόμαζα.

* Ο κ. Σταύρος Παπαθανάκης είναι δημοσιογράφος και εκδότης του περιοδικού "ΒΟΡΕΑΣ"

Ο ερωτιδέας, ως μικρός έρως, είναι ένα από τα αρχέγονα στοιχεία, συμβολίζει την αρχή της νέας ζωής, εμφανισθείς αμέσως μετά το Χάος και ταυτόχρονα με τη Γαία και τα Τάρταρα.

Ο Τρίτωνας, πολύ πιθανώς, ως αποτροπαϊκή μορφή με την κυματίζουσα πολύχρωμη χλαμύδα του στο αριστερό χέρι του κρατάει σκήπτρο, ενώ στο τεντωμένο δεξί χέρι του έχει στην κλειστή παλάμη του αντικείμενο που είναι έτοιμος να εκσφενδονίσει.

Το δελφίνι είναι σύμβολο του Απόλλωνα και του Ποσειδώνα. Το θαλάσσιο κήτος από νωρίς κατέλαβε σημαίνουσα θέση στην ελληνική μυθολογία και τέχνη. Συμβολίζει μεταξύ άλλων «τον καλό καιρό και τη γαλήνια θάλασσα».

Η σύνθεση της παράστασης είναι μνημειώδης για τους συμβολισμούς της. Έχουμε τον ερωτιδέα, το δελφίνι, τον Τρίτωνα, τον δράκοντα, τον Ιχθυο-Κένταυρο, την κύρια μορφή του ήρωα-Θεού, η ταυτοποίηση της οποίας συνιστά για την αρχαιολογική έρευνα μια μεγάλη πρόκληση. Τα στοιχεία μας παραπέμπουν σε πολλές εκδοχές. Είναι ο Απόλλωνας; Είναι ο Ποσειδώνας; Είναι ο Έβρος; Ή ακόμη ο Διόνυσος με την καταλυτική επίδραση σε πανάρχαιες μορφές λατρεί-

ας που επιβιώνουν στο χώρο της Θράκης μέχρι τις μέρες μας; Ο κισσός που κυριαρχεί στο ψηφιδωτό είναι το ιερό φυτό του Διόνυσου.

Τα γεωμετρικά διακοσμητικά θέματα και σύμβολα έλκουν την καταγωγή τους από προγενέστερες περιόδους. Το ίδιο ισχύει και για το πουλί που αν επιβεβαιωθεί ότι είναι το αηδόνη, τότε μέσω αυτού έχουμε το συμβολισμό ενός από τους αρχαιότερους μύθους της ελληνικής μυθολογίας, της Πρόκνης και της Φιλομήλας, που είναι συγκλονιστικός με την καταγραφή αιματηρών τελετών ανθρωποθυσίας και ανθρωποφαγίας στον ελληνικό χώρο! Ο ανθρωπομορφισμός με τις μορφές των Τριτώνων και των Κενταύρων είναι μια επιβίωση προγενέστερων θρησκευτικών και λατρευτικών δοξασιών. Η θεότητα του ποταμού Έβρου είναι ένα ακόμη θέμα προς διερεύνηση, καθώς ως υδάτινος δρόμος δραματίζει καταλυτικό ρόλο στη γεωγραφία και στην οικονομία της περιοχής και ασφαλώς στην ίδρυση της πόλης των Ρωμαϊκών χρόνων, όταν ο αυτοκράτορας της εποχής Τραϊανός θεμελιώνει τη νέα πόλη προς τιμήν

της συζύγου του Πλωτίνης σε μια στρατηγική τοποθεσία, σε ένα λόφο που επιτρέπει την εύκολη αμυντική οχύρωσή της και την πρόσβασή της σε δυο ποτάμια, αφού είναι πολύ κοντά στις εκβολές του Ερυθροποτάμου στον ποταμό Έβρο.

Είναι προφανές ότι οι αρχαιολόγοι και οι λαογράφοι έχουν μπροστά τους πεδίο δόξης λαμπρό και σίγουρα πάνω σ' αυτά και μόνο τα ευρήματα μπορούν να γίνουν στο μέλλον πολλές μεταπτυχιακές έρευνες.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Ποια είναι, λοιπόν, η κυρίαρχη μορφή στο ψηφιδωτό της Πλωτινόπολης; Αυτή είναι τώρα η μεγάλη πρόκληση της αρχαιολογικής έρευνας. Η ταυτοποίηση της μορφής του ήρωα-Θεού. Από την πληθώρα των συμβόλων και την ερμηνεία τους είμαστε πιο κοντά σε μια νεανική μορφή του Απόλλωνα ή του Ποσειδώνα. Είμαστε άλλωστε στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και ο Ποσειδώνας-Nerptunus χαίρει ιδιαίτερης λατρείας και από τους Ρωμαίους. Υπέρ αυτής της εκδοχής συνηγορούν και άλλα ευρήματα που βρέθηκαν στο ανασκαφέν πηγάδι, όπου εντοπίστηκε σε μάρμαρο ένα δελφίνι και μια τρίαινα, που ως μοτίβο μας είναι γνωστό από τα ψηφιδωτά της Δήλου. Ο κυρίαρχος, όμως, κισσός μπορεί να μας οδηγήσει και στην εκδοχή της μορφής του Διόνυσου ενώ το υγρό στοιχείο να συνηγορεί υπέρ της θεότητας του ποταμού Έβρου.

Η τελευταία ακριβώς εκδοχή κερδίζει έδαφος και θα είναι κάτι το εντυπωσιακό, αν τελικώς ταυτοποιηθεί ότι η απεικονιζόμενη μορφή ανήκει στον Θεό Έβρο!

Η ακέφαλη γυναικεία μορφή ίσως να ανήκει στην Πλωτίνη για χάρη της οποίας ίδρυσε τη νέα πόλη ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας Τραϊανός.

ανήδη βιβλίων

Επιμέλεια-Παρουσίαση: Κράτης Ποιμενίδης

Αλέξανδρος Καζαντζής

Κίρκη Έβρου:

Η μάγισσα ή η μαγεία της φύσης

Έκδοση: Δήμος Αλεξανδρούπολης και Πολιτιστικός Σύλλογος Κίρκης, 2008.

Σελίδες 155

Για το ωραιότατο αυτό κομμάτι της περιφέρειας Αλεξανδρούπολης ο συγγραφέας τολμά να παρουσιάσει ένα άκρως αξιόλογο πόνημα που προσφέρει πολύτιμες και απαραίτητες γνώσεις, οι οποίες άπτονται γενικότερα της εβρίτικης ιστορίας και της σπουδαίας πολιτιστικής κληρονομιάς του νομού μας.

Στον πρόλόγο του ο τότε δήμαρχος Αλεξανδρούπολης Γεώργιος Αλεξανδρής επισημαίνει: «*Η παρούσα έκδοση, που αφορά την καταγραφή και ανάδειξη της τοπικής ιστορίας της Κίρκης με το πλήθος των πληροφοριών, θα αποτελέσει εφεξής πολύτιμο οδηγό για όλους και κυρίως για εκείνους που θα ενδιαφερθούν για την ιστορική αλλά και τη σύγχρονη φυσιογνωμία της περιοχής*».

Πρόκειται για έναν τόμο φτιαγμένο με το μεράκι και τις γνώσεις του συγγραφέα, ο οποίος μας ξαναγεί ευχάριστα στους μαγικούς τόπους της συλλογικής μνήμης, αλλά και στην Κίρκη του σήμερα που κυριολεκτικά σαγηνεύει, μαγνητίζει και αποζημιώνει τους επισκέπτες.

Ο αναγνώστης που θα μπει στον κόπο να ξεφυλίσει τις ενδιαφέρουσες και πολλές φορές συγκλονιστικές σελίδες αυτού του βιβλίου, καθηλώνεται από τις πρώτες παραγράφους και γοητεύεται από τις αρχικές σειρές.

«*Μέσα σε ένα πανέμορφο τοπίο, που μοιάζει κάθε εποχή με συναρπαστική εικόνα, γεμάτη στολίδια της φύσης, λες και έβαλε ο θεός τη σφραγίδα του στην Κίρκη δημιουργώντας έναν μικρό παράδεισο, εύλογα ο κάθε επισκέπτης διερωτάται: Έζησε πραγματικά εδώ η μάγισσα Κίρκη ή η Κίρκη είναι η μαγεία της φύσης;*»

Αυτές είναι λίγες μόνο από τις λέξεις που θα μπορούσε κάποιος να χρησιμοποιήσει για να περιγράψει αυτόν τον ευλογημένο τόπο, αφού μία πλήρης περιγραφή της αρμονίας του τοπίου και του κάλλους της Κίρκης θα χρειαζόταν σελίδες επί σελίδων λογοτεχνικού ή ποιητικού λόγου».

Η συνέχεια είναι πιο συναρπαστική. «*Η ονομασία του χωριού έχει δύο εκδοχές. Η μία τοποθετείται στη μυθολογία με τη γνωστή μάγισσα Κίρκη, την κόρη του Ήλιου και της Ωκεανίδας Πέρσης και στηρίζεται στο ότι συνδέεται η ευρύτερη περιοχή με συναφή μυθολογικά στοιχεία, όπως ο Κύκλωπας και η σπηλιά του στη Μάκρη ή τη Μαρώνεια και ο μαρωνίτης οίνος με τον οποίο μέθυσαν ο Οδυσσεύς και οι σύντροφοί του τον Κύκλωπα. Επίσης συνδέεται με τα απολιθώματα που βρίσκονται στις βουνοπλαγιές και*

αξιολογούνται ως θαλάσσια όστρακα τεσσάρων εκατομμυρίων ετών και πλέον, καθώς και με τη σχηματική του ναού του Απόλλωνα έξω από το χωριό.

Ως προς τη δεύτερη εκδοχή της ονομασίας Κίρκη λέγεται από τους παλαιότερους ότι προέρχεται από την τουρκική λέξη Κιρχάν = σαράντα χρόνια, επίσημα μάλιστα αναφέρεται ότι το όνομα του χωριού Κίρκη ή Κιρκάς προέρχεται από την τουρκική λέξη Κιρχαν = υπαίθριο χάνι, κατασκευάσμα συνηχίσεως που σεβάστηκε η επιτροπή μετονομασιών των ονομάτων των χωριών της περιοχής μετά την απελευθέρωσή της».

Το περαιτέρω ξετύλιγμα των σελίδων παρουσιάζει την ιστορία της Κίρκης, την καταγωγή και διαβίωση των κατοίκων, το οδικό δίκτυο, τις πηγές-βρύσες, τα μεταλλεία, τις ασχολίες των κατοίκων, την εκπαιδευτική πορεία του χωριού, τις εκκλησίες και άλλα πλούσια λαογραφικά στοιχεία. Και ο συγγραφέας, ολοκληρώνοντας την προσπάθειά του, ανακεφαλαιώνει: «*Πιστεύω ότι μ' αυτήν την καταγραφή θα θυμηθούν και θα νιώσουν συγκινήσεις οι παλιοί, θα μάθουν για τις ρίζες και την καταγωγή τους οι νεότεροι και θα πληροφορηθούν οι αναγνώστες γιατί η Κίρκη αποτελεί "στολίδι" για το Δήμο, για την Αλεξανδρούπολη, για τον Έβρο, για τη Θράκη*».

Ο Αλέξανδρος Χ. Καζαντζής γεννήθηκε το 1945 στην Κίρκη Έβρου και είναι πτυχιούχος της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Αλεξανδρούπολης, της Νομικής Σχολής του Δ.Π.Θ., καθώς και υποψήφιος Διδάκτωρ στο Δημόσιο Δίκαιο.

Ελένη Κανακίδου - Βούλα Παπαγιάννη

Εισαγωγή στην παγκόσμια αναπτυξιακή εκπαίδευση

Εκδόσεις ΠΕΔΙΟ, 2010

Σελίδες 221

Οι δύο συγγραφείς, στηριζόμενες στην πολυετή διδακτική και ερευνητική εμπειρία τους στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Θράκης και στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Βερολίνου, συνέγραψαν ένα μοναδικής ανάλυσης και φιλοσοφικής παράθεσης βιβλίο γύρω από την παιδεία.

Η Ελένη Κανακίδου κατάγεται και διαμένει στην Αλεξανδρούπολη. Σπούδασε Παιδαγωγικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης και Διερμηνεία στη Σχολή Διερμηνέων της Ζυρίχης.

Η Βούλα Παπαγιάννη έχει σπουδάσει Παιδαγωγικές Επιστήμες, Κοινωνιολογία, Ψυχολογία και Λατινοαμερικανολογία στα Πανεπιστήμια της Ζυρίχης και του Βερολίνου.

Τα επιστημονικά τους ενδιά-

φέροντα εστιάζονται σε θέματα μειονοτήτων και κοινωνικών μεταβολών, στον διάλογο των πολιτισμών, τον ρατσισμό, τη διαπολιτισμική και κυρίως την παγκόσμια αναπτυξιακή εκπαίδευση, για την οποία παραθέτουν μία πλήρως εποικοδομητική σκέψη και πρωτότυπη ανάλυση, επισημαίνοντας συνοπτικά τα εξής:

«*Η αναπτυξιακή εκπαίδευση είναι μία ζωντανή, δυναμική έννοια που βρίσκεται σε μόνιμη αναθεώρηση, προκειμένου να απαντήσει στη ρευστότητα, στη μεταβλητότητα και στις διαφορές της οικονομικής και πολιτικής πραγματικότητας και γι' αυτό ορίζεται ως μία πολυδιάστατη και πολυσχιδής διαδικασία. Από τη στιγμή λοιπόν που η έννοια της αναπτυξιακής εκπαίδευσης προσδιορίζει μία σε έκταση και βάθος διερεύνηση των μαθησιακών διαδικασιών σε κάθε τομέα της κοινωνικής ζωής, αντιπροσωπεύει ένα πεδίο σύνθετης και ετερογενούς φύσης, δεδομένης της διαφοροποίησης του μεγάλου αριθμού των φορέων και της ποικιλίας πρωτοβουλιών που περιλαμβάνει.*

Κατ' αυτόν τον τρόπο η αναπτυξιακή εκπαίδευση γίνεται αντιληπτή ως σύστοιχη της ανθρώπινης δραστηριότητας που εγγράφεται στο ηθικό πλαίσιο της πρακτικής αλληλεγγύης, στοχεύοντας σε έναν πιο δίκαιο κόσμο, στον οποίον ο πλούτος και η δύναμη μοιράζονται κατ' αρχήν με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Αυτό σημαίνει ότι ο πλούτος πρέπει να αναδιανέμεται ανάλογα με τις πολιτισμικές ανάγκες και προδιαγραφές των επί μέρους κοινωνιών.

Με άλλα λόγια στην αναπτυξιακή εκπαίδευση αποδίδεται ιδιαίτερο βάρος στην ηθικότητα, με την έννοια του ενδιαφέροντος για τον "άλλο, τον έτερο" και στην ιδέα ότι όλοι οι άνθρωποι, εκτός από τα αγαθά, μοιράζονται εξίσου τα προβλήματα και την αντιμετώπισή τους, τις αλλαγές και τις μεταβολές, το απροσδόκητο και τις βεβαιότητες».

Ως στόχους της αναπτυξιακής εκπαίδευσης οι συγγραφείς αναφέρουν τρεις: «*Ο πρώτος περιλαμβάνει την κατανόηση των σχέσεων που διαμορφώνονται δυναμικά μεταξύ των προσώπων, αρχικά του άμεσου περιβάλλοντος και στη συνέχεια όλου του κόσμου. Ο δεύτερος αφορά την αύξηση ευκαιριών απόκτησης γνώσης και ο τρίτος είναι η γνωστική και συναισθηματική ενίσχυση των προσώπων και των ομάδων, ώστε τα άτομα να είναι υπεύθυνα για τις πράξεις τους.*

Η σημαντική αυτή έρευνα και συγγραφή στον επίλογο τονίζει ότι η χρησιμότητα της παγκόσμιας αναπτυξιακής εκπαίδευσης συντελεί στη σφαιρική και πολύπλευρη απόκτηση γνώσεων σε έναν κόσμο αλληλοεξαρτήσεων, καθώς και στην κατανόηση των οικουμενικών και πανανθρώπινων αξιών.

Αντώνιος Θ. Σκεύας

Όμηρος και Ωτορινολαρυγγολογία

Ιωάννινα 2004. Σελίδες 32
Πανεπιστημιακό Τυπογραφείο

Ο εξάιρετος ιατρός και συμπολίτης μας Αντώνιος Θ. Σκεύας, ομότιμος καθηγητής Ωτορινολαρυγγολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, με αυτό το αξιόλογο και πολύ κατατοπιστικό εγχειρίδιο, καταδεικνύει και επισημαίνει τη χρησιμότητα των ιατρικών μεθόδων στους τομείς θεραπείας, αποκατάστασης τραυμάτων και περίθαλψης ασθενών κατά την αρχαία και ειδικότερα κατά την ομηρική εποχή. Σ' αυτήν την εργασία ο συγγραφέας περιγράφει με απόλυτη ακρίβεια και μεσότητά τα τραύματα της περιοχής κεφαλής και τραχήλου, τα οποία ο Όμηρος καταγράφει με εντυπωσιακή σαφήνεια και λεπτομέρεια.

Επιλέγοντας ορισμένα αποσπάσματα από το επιστημονικό κείμενο του Αντωνίου Σκεύα, στα οποία καταφαίνεται η έντονη παρου-

σία της ιατρικής στους αρχαίους χρόνους, διαβάζουμε:

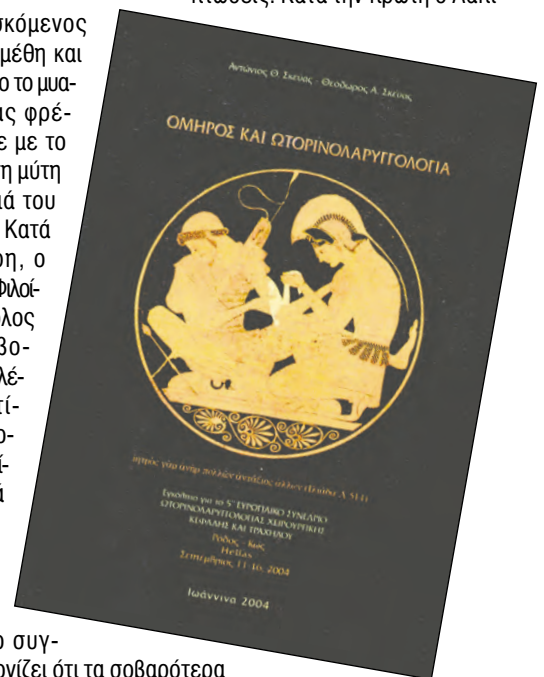
«*Εκτός από την ενεργό ιατρική, με πρακτική εφαρμογή στον ασθενή, υπήρχε και η θεωρητική ιατρική, η φιλοσοφική ιατρική, η οποία εκκαλλιεργείτο από κάποιους φιλοσόφους οι οποίοι δεν ασκούσαν το ιατρικό επάγγελμα, προήγαγαν όμως με τις μελέτες και παρατηρήσεις τους τις ιατρικές γνώσεις από καθαρώς θεωρητική πλευρά. Η ανάγκη εξειδίκευσης των ιατρών σε παθήσεις ορισμένων οργάνων είχε αναγνωριστεί από αρχαιότατων χρόνων και πολλοί ιατροί ασχολούνταν μόνο με ορισμένες παθήσεις, όπως αναφέρει ο ιστορικός Ηρόδοτος. Κάθε γιατρός είναι αρμόδιος για μία νόσο και όχι για πολλές, άλλος είναι για τα μάτια, άλλος για το κεφάλι, άλλος για τα δόντια κ.λπ. "μιάς νόσου ἕκαστος Ἱπτροός ἐστί καί οὐ πηιόνων· οἱ μὲν γάρ ὀφθαλμῶν Ἱπτροί κατεστέασι, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ ὀδόντων". Επίσης στα αρχαία ελληνικά κείμενα ο όρος για το παθήσεις των ὠτων "περί τῶν ἐν τοῖς ὠσὶ παθῶν" αποτελεί μία πρώτη ένδειξη της ανάγκης εξειδίκευσης για της ωτολογικές παθήσεις.*

Η ιατρική επιστήμη κατά την ομηρική εποχή αποτελούσε σημαντικό παράγοντα για τη δημόσια υγεία και γι' αυτό ο ιατρός των "νόσων" ή "νόσων", δηλαδή των ασθενειών ήταν δημόσιος λειτουργός. Άλλωστε οι θεοί είχαν τον δικό τους ιατρό, τον Παιήονα, ο οποίος πασπαλιζοντας με βότανα σταματούσε τους πόνους (Ιλιάδα Ε 401-402). **Εξ άλλου, το γεγονός αυτό ότι και οι θεοί είχαν ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, αποτελούσε απόδειξη θεϊκής έγκρισης της ιατρικής, γι' αυτό έπρεπε να υιοθετηθεί και από τους ανθρώπους».**

Συνεχίζοντας ο Αντώνιος Σκεύας και περιοριζόμενος στην ειδικότητά του, παραθέτει τα τραύματα στην περιοχή των ὠτων και του κροταφικού οστού, τα τραύματα της προωτιαίας ή παρωτιδικής χώρας, τα τραύματα πάνω και κάτω από το αυτί, το διαμπερές τραύμα από το ένα προς το άλλο αυτί, ενώ για την εκτομή των πτερυγίων των ὠτων και της μύτης περιγράφει δύο περιπτώσεις: Κατά την πρώτη ο Λαπί-

θης, ευρισκόμενος σε βαρεία μέθη και με θολωμένο το μυαλό του "τας φρένας" έκοψε με το ξίφος του τη μύτη και τα αυτιά του Ευρυτίονα. Κατά τη δεύτερη, ο Εύμαιος και Φιλοίτιος, βουκόλος και χοιροβοσκός του Τηλέμαχου αντίστοιχα, έκοψαν με μαχαίρι τα αυτιά και τη μύτη του Μελάνθου.

Τελειώνοντας ο συγγραφέας τονίζει ότι τα σοβαρότερα τραύματα που αναφέρει ο Όμηρος, κατά τη διάρκεια των πολεμικών συγκρούσεων στον Τρωικό πόλεμο, περιγράφονται λεπτομερώς και αφορούν την περιοχή των ὠτων και του κροταφικού οστού, την κεφαλή, τον εγκέφαλο και το τριχωτό της κεφαλής, την κροταφική και βρεγματική χώρα και τέλος τον αυχένα και την αυχενική μοίρα της σπονδυλικής στήλης.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

ΕΝΑΣ ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΜΑΣ

Απόστολος Π. Ευθυμιάδης

Με αφορμή τη βράβευση του κ. Απόστολου Π. Ευθυμιάδη για την προσφορά του στη μνήμη της Θρακικής Ιστορίας, κατά τα εγκαίνια του 20ού Φεστιβάλ Βιβλίου στην Αλεξανδρούπολη, η κ. Ευαγγελία Παλαιού αναφέρεται στον συγγραφέα και προσθέτει και άλλες πλευρές της προσωπικότητας και του συγγραφικού έργου του κ. Απόστολου Ευθυμιάδη στο παρακάτω κείμενο.

Γράφει η Ευαγγελία Παλαιού

Με ζωντανές μνήμες μας τροφοδοτεί η ιδιαίτερη πατρίδα μας, η Αλεξανδρούπολη, μ' ό,τι συμπαρασύρει και ζωντανεύει στο είναι μας.

Έχω στη σκέψη μου τ' αφιερωμένα σ' αυτήν βιβλία, κυρίως τα πρώτα που είχαν μια δυναμική.

Ξεφυλλίζοντάς τα ταξιδεύω με τις περιγραφές, τη γεωγραφική της θέση, το Θρακικό πέλαγος να την αγκαλιάζει, που από παιδιά μάς μαγνήτιζε...

Τα επίλεκτα κτήρια, όσα απέμειναν, όμως με την τωρινή αξιοποίησή τους θα αναβιώνουν εικόνες μνήμης...

Ανάμεσα σ' αυτά τα βιβλία επιλέγω, όχι τυχαία, το σγκώδες πόνημα 1.000 σελίδων περίπου, του επίλεκτου, άξιου συμπατριώτου μας κ. Απόστολου Ευθυμιάδη.

"Παθιασμένος" από τα νειάτα του είχε την έμπνευση και τη θέληση να συγγράφει αυτή τη μελέτη-έρευνα για τους Θρακικούς Αγώνες 1361-1920.

Από το βιογραφικό του: Οι ανησυχίες του βρίσκουν διέξοδο στις σπουδές του, σοβαρός, σεμνός, πάτησε γερά πρώτα στη Νομική. Κατόπιν Πολιτικές και Οικονομικές Επιστήμες. Μεταπτυχιακά, τόσο στη Θεσσαλονίκη στο Πανεπιστήμιό της, όσο και στην Αγγλία στο L.S.E. (LONDON SCHOOL OF ECONOMICS AND POLITICAL SCIENCE). Ενώ τον έχει κερδίσει ήδη ο τραπεζικός χώρος, χάριν της κατάρτισής του.

Τα εφόδια της επιστημοσύνης του και ο ζήλος του στη συγγραφή μελετών, στην επιστημονική έρευνα, του προσδίδουν μια "πληθωρικότητα" πέραν της τραπεζικής ενασχόλησής του.

Καρπός του ...χρόνου που διέθεσε είναι το αποκορύφωμα: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ (ΑΠΟ ΤΟΥ 1361 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1920).

- Πρώτο βραβείο από τη Θρακική Εστία Θεσσαλονίκης, αλλά και το

- Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών - Δεκέμβριος 2003.

Η αναγνώριση δίκαια ακολούθησε την όλη σταδιοδρομία του, αλλά έχει και τη δική μας, αναγνωστών και συμπατριωτών του.

Στα όσα ανέφερα ήδη, ας κρατήσουμε στη μνήμη μας ότι διέθεσε το εφάπαξ, όταν συνταξιοδοτήθηκε από την υπηρεσία του, για να εκδώσει αυτό το βιβλίο, χωρίς άλλη επιχορήγηση από οποιαδήποτε κρατική αρχή, προκειμένου να διασωθούν στοιχεία που αναδεικνύουν τη συμμετοχή της Θράκης και των Θρακών, διαχρονικά, στην ύπαρξη του Ελληνικού Κράτους.

Ένα πλήρες "οδοιπορικό" απαύγασμα έρευνας και επίπονης μελέτης αρχείων οδηγεί τον θερμό πατριώτη να ταυτίζει την ίδια του τη ζωή με την ομολογία του: Είναι ιερό καθήκον μου, στις θυσίες των προγόνων μου να προσφέρω στους σημερινούς Θρακιώτες το βιβλίο, φόρο τιμής κι ευγνωμοσύνης στην ιερή μνήμη των Αθανάτων Αγωνισθέντων Μαχητών...

Στον πρόλογο επεξηγεί πώς έγινε η διακίνηση και κυκλοφορία, καθώς και οι επανεκδόσεις που ακολούθησαν στη διαδρομή του βιβλίου. Ο διαχωρισμός των κεφαλαίων με ιστορική συνέχεια βοηθά τον αναγνώστη είτε να διακόπτει, είτε να εντοπίζει ενδιαμέσα τμήματα της ιστορίας που τον ενδιαφέρουν ιδιαίτερα (Σχολές - Παιδεία - Πνευματική καλλιέργεια). **Χάρτες** βοηθητικοί συμπληρώνουν επιστημονικά το **άφραστο περιεχόμενό του**.

Ένα βιβλίο ανεκτίμητο για τον ιστορικό - ερευνητή. Η μελέτη του σε συμπαρασύρει. Η συγκίνηση που προκαλεί, **ένα ευχαριστώ ζωής**.

Στο τεύχος Νο38 στην επιστολή του κ. Απόστολου Φουρνατζόπουλου εκ παραδρομής δεν συμπεριελήφθη η παράγραφος που αφορούσε τη **δεύτερη διόρθωση** σχετικά με τη "Συμφωνία της Βάρκιζας" (στήλη Επετειακά του 36ου τεύχους, σελ. 5)

2. Συμφωνία της Βάρκιζας

Στις συζητήσεις που άρχισαν στις 02/02/1945 και κατέληξαν σε συμφωνία στις 12/02/1945, μεταξύ του Ε.Α.Μ. και της τότε αστικής κυβέρνησης Νικ. Πλαστήρα, κρίθηκε η τύχη του Ε.Λ.Α.Σ. (Εθνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός).

Τη συμφωνία υπέγραψε ο τότε γενικός γραμματέας της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. Γεώργ. Σιάντος. Σημαντικότεροι όροι της συμφωνίας ήταν η διάλυση του Ε.Λ.Α.Σ., που όφειλε να παραδώσει περί τα 44.000 τουφέκια, πολυβόλα, όλμους, πυροβόλα, η διενέργεια δημοψηφίσματος για το πολιτειακό καθεστώς, καθώς και βουλευτικών εκλογών.

Η επιτυχία των Νικ. Πλαστήρα - Άγγλων ήταν απόλυτη και η αποδυνάμωση της αριστεράς πλήρης.

Οι κομμουνιστές την χαρακτήρισαν συμβιβασμό, ενώ δεν ήταν παρά μια καθαρή συνθηκολόγηση, αν όχι μια άνευ όρων παράδοση του Ε.Α.Μ. - Ε.Λ.Α.Σ. στους Άγγλους.

102 ΧΡΟΝΙΑ 1909-2011

ΜΙΚΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Κείμενα - Σκέψεις - Φωτογραφίες

Επιμέλεια: *Αλεξάνδρα Μποτονάκη*

1950-1970

Απρίλιος 1957.
Η τσακαλοπαρέα με ποδήλατα.
Αρχείο Βαγγέλη Βογατσά

Μάιος 1959.
Εκδρομή της τσακαλοπαρέας.
Αρχείο Βαγγέλη Βογατσά

Αποφοίτηση 1969. Οι καθηγητές μας:
στην πρώτη σειρά, ο Νικόλαος
Τζανετάκης, μαθηματικός,
ο Γυμνασιάρχης Λύτρας, οι φιλόλογοι
κ. Ελένη Αλεξάνδρου, κ. Αναστασία
Σιούντα και ο αγαπημένος μας φυσικός
Νικόλαος Βασιλάκης.
Αρχείο Άννας Σιδηρά

ΚΟΙΤΑΖΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΙΣΩ

Παιδεία και παιδέματα

Γράφει ο Γιώργος Χατζηανδρέου

ΜΕΡΟΣ Β΄

Συνέχεια από το 33ο τεύχος

Άλλες δύο μορφές παρανομίας είχαν μπει στη ζωή μας τότε. Η μία απ' αυτές ήταν η απαγορευμένη παρακολούθηση κινηματογραφικών έργων, ακόμη και «κατάλληλων για ανηλίκους». Αυτή τη γοητευτική παραβίαση της απαγόρευσης την επιτυγχάναμε με διάφορους τρόπους. Από το ακαριαίο κρύψιμο κάτω στα καθίσματα, όταν άναβαν τα φώτα, το άνοιγμα τρυπών στο από κόντρα-πλακέ σθηαίο του εξώστη των «Τιτανίων», μέχρι και τις ελαφρές μεταμφιέσεις. Πρωταθλητής στο αγώνισμα της παρακολούθησης ταινιών ήταν ένας συμμαθητής και φίλος που, λόγω επαγγελματικής θέσεως του πατέρα του, είχε διαρκές «πάσο» και μπαινόβγαине ελεύθερα πετώντας κατά την είσοδο ένα «καλησπέρα» σαν αντίτιμο, ενώ εμείς ζηλεύαμε και κάναμε οικονομίες να μαζέψουμε το εισιτήριο. Όταν όμως γινόταν αντιληπτός από τους καθηγητές, εκείνοι «έκαναν τα στραβά μάτια», γιατί ο «μπαγάσας» ήταν άριστος μαθητής.

Συνήθως γίνονταν παρατηρήσεις και επιπλήξεις, ώσπου μια φορά, δεν ξέρω κάτω από ποιες συνθήκες, το κάρφωμα του καθηγητή οδήγησε τον Γυμνασιάρχη στο ατόπημα του διασυρμού και αποβολής ενός υποδειγματικού συμμαθητή μας με την, μετά την προσευχή, ανακοίνωση: «...ο λωποδύτης τάδε να έλθει στο γραφείο μου». Το έγκλημα του δράστη ήταν ότι πήγε να δει μία ταινία, πιθανότατα καουμπόυκη και, όταν έγινε αντιληπτός από τον καθηγητή, σήκωσε τον γιακά του παλτού του, φόρεσε μια τραγιάσκα μέχρι τ' αυτιά και το 'βαλε στα πόδια. Παρ' όλα αυτά τα τρομερά και φοβερά, ο καθηγητής ...τον ανεγνώρισε και τον κατήγγειλε.

Η τρίτη μορφή παρανομίας, με «σουξέ» ακόμη και σήμερα, ήταν η αυθαίρετη απουσία για μία ή περισσότερες ώρες ή και μέρα από το μάθημα, γνωστή ως «κοπάνα» ή «σκασιαρχείο», αλλά εμείς τη λέγαμε «κατσάκι». Πολλοί συμμαθητές μας είχαν μικρή ή μεγάλη επίδοση στο άθλημα. Ασυναγώνιστος πρωταθλητής όμως ήταν ο (ας τον ονομάσω έτσι)...«Σωσίας».

Ήταν άνοιξη του '51, κόντευε να τελειώσει η απολυτήρια χρονιά του Γυμνασίου, και παρά τις άλλες ζωηράδες μου, δεν είχα δοκιμάσει τη γλύκα του κατσακιού για το οποίο άκουγα τόσες γοητευτικές διηγήσεις.

Αποφάσισα λοιπόν να κάνω ένα ημερήσιο, να το 'χω να το θυμάμαι. Άπειρος ων απευθύνθηκα στον ειδήμονα φίλο Σωσία, που προθυμότατα το οργάνωσε. Έτσι μια βροχερή μέρα και το νοτιά να λυσομανά πήγαμε στο «Πασαλίκι» που εύρισκε εύκολα τα κλειδιά του, γιατί στέγαζε την προσκοπική λέσχη. Εγκατασταθήκαμε στον τελευταίο σοφίτοειδή όροφο που κουνιόταν και έτριζε συναρπαστικά από τον τρομερό άνεμο, ενώ

τα παράθυρα (και είχε πολλά) βροχομαστιγώνονταν ριπαία και ανελέητα. Η απολαυστική ανατριχίλα της προστατευμένης επαφής με τα αγριεμένα στοιχεία της φύσης, το πιγκπογκ που παίζαμε και άλλες προσκοπικές ενασχολήσεις μ' άφησαν αξέχαστη ανάμνηση, ενώ για τον πρωτομάστορα του σκασιαρχείου Σωσία ήταν μια συνηθισμένη μέρα.

Η εξέλιξη των μέσων γραφής ερχόταν πολύ αργά στα χέρια μας λόγω υψηλού κόστους. Το μελανοδοχείο ασφαλείας και τους κονδυλοφόρους με τις πένες αντικατέστησαν σιγά-σιγά οι στυλογράφοι που έγραφαν συνέχεια και ομαλά, χωρίς μελανοαυχήματα.

Τελειώνοντας το Γυμνάσιο, στην Η' τάξη, έκανε την εμφάνισή του, στα χέρια ενός συμμαθητή μας, ένα παράξενο μολύβι. Είχε αεροδυναμικό σχήμα στυλογράφου που κατέληγε σε οξεία μύτη, σαν καλοξυμένου μολυβιού, αλλά όμως περιέργως έγραφε... σαν πένα με μελάνη. *Τι πράγμα είναι αυτό Πασχάλη (Χριστοδούλου)*; Κι αυτός, όλο καμάρι, προσπαθούσε να μας εξηγήσει τον τρόπο λειτουργίας του με την μπιλίτσα στη μύτη που μετέφερε στο χαρτί, με τις αόρατες λακουβίτσες της, τον μελανοπολτό που την τροφοδοτούσε. Από τότε είχε ξυπνήσει μέσα του ο Χημικός Μηχανικός. Όπως θα έγινε αντιληπτό, ήταν ο σπανιότατος και πανάκριβος πρόγονος του κοινότατου σήμερα «bic», που, όταν λέμε μολύβι ή στυλό, μόνο αυτό εννοούμε.

4. Παραγμένη Μέση Εκπαίδευση

Για το εκπαιδευτικό προσωπικό ό,τι και να πούμε είναι λίγο. Μέσα σε κατοστράχαλο, ζοφερό και αποψιλωμένο τοπίο υποδομών και μέσων, αποπνικτική ατμόσφαιρα αλληλοσπαραγμών, με αγριεμένους από τον πόλεμο, χωρίς μαθησιακή συνέχεια, εφήβους διαφόρων ηλικιών, χωρίς δική τους παιδαγωγική μόρφωση, αγωνίζονταν αυτοσχεδιάζοντας κατά τον χαρακτήρα και απωθημένα του ο καθένας να πλάσουν τη μορφή της αυριανής καλύτερης Ελλάδας. Παρά τις προσπάθειές μου, απέτυχα να αφαιρέσω τα «μη σχολικά» υφάδια από τον καμβά των βιωμάτων μου που άπλωνα, γιατί ήταν σφιχτά πλεγ-

μένα και κολλημένα στο σιμόνι της μνήμης με λεκέδες συμβολικών χρωμάτων από το κίτρινο, το κόκκινο του αίματος στο μαύρο του πένθους και προπαντός την αφανή άχρωμη κόλλα των ψυχικών τραυμάτων.

Άλλες, πιθανώς επιτυχείς επιδιώξεις μου είναι η αντικειμενικότητα και η αλήθεια χωρίς φόβο και πάθος, με τα αρεστά και μη αρεστά, με τα αναπόφευκτα κενά, στρογγυλέματα του χρόνου και συναισθηματικές μικροϋπερβολές. Σε τι έδαφος να σπείρουν οι καθηγητές τους σπόρους του χριστιανικού απαυγάσματος «αγαπάτε αλλήλους», του προδρόμου αρχαιοελληνικού πολιτισμού και σοφίας, όταν τα παιδιά που κάθονταν απέναντί τους βίωναν τα αντίθετα ακριβώς; Δεν ξυπνούσαν ευτυχισμένα από κελαηδήματα πουλιών, αλλά ξυπνούσαν συνήθως από πυροβολισμούς και ριπές πολυβόλων στα περιφερειακά φυλάκια της πόλης, όπου συχνά πυκνά καλούνταν οι μεγαλύτεροι μαθητές των τελευταίων τάξεων να προσφέρουν υπηρεσίες τηλεφωνητή. Στο περασμά λοιπόν των μαθητικών μας χρόνων, μέσα στο θολό τοπίο του αλληλοσπαραγμού, είχαμε αρκετά τραγικά συναπαντήματα όπως τα παρακάτω.

Πηγαίνοντας στο σχολείο, αρκετές φορές, βρίσκαμε τα θρανία της αίθουσάς μας, του κατεδαφισμένου σήμερα “παρρητήματος”, σωριασμένα στη μια γωνιά, ενώ στιβαγμένα στο πάτωμα είχαν διανυκτερεύσει δύο μοιρα ελληνόπουλα που μας κοίταζαν με διεσταλμένα από την αγωνία μάτια. Προερχόμενα από την ενδοχώρα του Έβρου μεταφέρονταν σε παιδοπόλεις νησιών και πόλεων για ασφαλή επιβίωση. Ταυτόχρονα άλλα αδέρφια, ξαδέλφια, γειτονόπουλα ή φιλαράκια (όλα και δικά μας αδέρφια), πιο κατότυχα ίσως, κατευθύνονταν με χίλιες κακουχίες και στερήσεις εκτός Ελλάδος από δύσβατα ορεινά μονοπάτια. Αυτή η θεάρεστη μεταχείριση του «Μέλλοντος της Ελλάδας» ονομάστηκε “παιδομάζωμα”.

Κάποια νύχτα, εκτός από τα συνηθισμένα πια κροταλίσματα πολυβόλων, άρχισαν επίγειες και επουράνιες βομβοεκρήξεις. Μια τέτοια «επουράνια εγκαιροφλεγής» έβρεξε στις στέγες και κήπους της γειτονιάς μας φονικά θραύσματα, το δε πρωί, προτού φύγω για το σχολείο, μάζεψα από την αυλή μας δύο χούφτες τέτοια. Καθ’ οδόν προς το σχολείο ο φίλος και συμμαθητής που συνάντησα μου ζήτησε, λοξοδρομώντας, να περάσουμε από την Αρμένικη Εκκλησία να δού-

με, γιατί άκουσε ότι κάτι έγινε εκεί. Η εικόνα του αυλόγουρου της ήταν ανατριχιαστική. Ο πρόχειρος καταυλισμός ανταρτοπλήκτων διαλυμένος κυριολεκτικά και γεμάτος διαμελισμένα πτώματα αγελάδων και κατσικιών. Ανθρώπους δεν είδαμε καθόλου. Δεν άργησαν όμως τα ενημερωτικά νέα: κυκλοφόρησαν το απόγευμα. Το κακό προκλήθηκε από ένα κανόνι που με αυτό, ίσως έναντι κάποιας ανομολόγητης αντιπαροχής, ξένοι όπλισαν τα χέρια των ανταρτών (κατσαπλιάδων στην τοπική καθομιλουμένη) και αυτοί το έστησαν σ’ ένα λόφο του γειτονικού χωριού Αμφιτρήτη και από εκεί σφυροκοπούσαν τον ...εχθρό. Στο λιμάνι ναυλοχούσε η κανονιοφόρος «Πλωτάρχης Πλέσσας» που ανταπέδιδε ανεπιτυχώς τα πυρά. Έξω από το λιμάνι ήταν αγκυροβολημένη και μια εγγλέζικη φρεγάτα. Όταν λοιπόν μία οβίδα έπεσε πολύ κοντά σ’ αυτήν και οι Εγγλέζοι κινδύνεψαν, απέφυγαν την ανταπόδοση «**μη τυχόν και κατηγορηθούν για ανάμειξη στην εσωτερική μας υπόθεση του εμφυλίου**»! Από το ραντάρ όμως που διέθεταν, έδωσαν το στίγμα της θέσεως του κανονιού και με μια-δύο βολές από το ελληνικό πολεμικό αυτή εσίγησε. Δηλαδή ξένοι από τη μια, ξένοι από την άλλη και στη μέση τα κορ... (ας μη γράψω τον αρμόζοντα λαϊκό χαρακτηρισμό) οι πανέξυπνοι και δαιμόνιοι Έλληνες να αλληλοξεοντώνονται με την καταρόμορφη ροπή τους προς διχασμό. Αυτή εκμεταλλεύονται οι εκατέρωθεν κατά καιρούς άσπονδοι φίλοι - σύμμαχοι που εναλλάσσουν με ταχυδακτυλουργική ευχέρεια τις μάσκες τους. Τη μια φορά κολακεύοντάς μας (κατά τα συμφέροντά τους για τη θυσία μας) με ανέβασμα στα ουράνια διακηρύσσοντας ότι: «οι ήρωες πολεμών σαν Έλληνες» και την άλλη ευτελίζοντάς μας κρυφά με απόρριψη στα Τάρταρα προδιαγράφοντας το μέλλον μας στη χαρτοπετσέτα που σκουπίζαν τα σάλια τους στο τραπέζωμα της μοιρασιάς που έστησαν. Εξοργιστική προσβολή η ερμηνεία της πράξης τους, δηλαδή: «οι νικητές Έλληνες αντιμετωπίζονταν σαν ηττημένοι» (ίσως και χειρότερα). Ποιοί; Αυτοί που άντεξαν χιλιάδες χρόνια με παραδόσεις αξιοπρέπειας, περηφάνειας και απλόχερης διάδοσης στον κόσμο ιδανικών και πολιτισμού. Περιπτώσεις θα πει ένας τρίτος μη ενδιαφερόμενος: «οι Έλληνες ξεχνάτε γρήγορα και δεν διδάσκεσθε από την πλούσια σχετική ιστορία σας».

Αναπόφευκτα έρχεται στο νου ότι η πιθανή έννοια αντιπαροχής για το κανόνι και η όλη υποστήριξη να οφειλονταν σε απωθημένες επεκτατικές επιδιώξεις των γειτόνων που ίσως φανερώνονταν σε ένα γραμματόσημο που πέρασε από τα χέρια μου στις ατέλειωτες ανταλλαγές της φιλοτελικομανίας που είχαμε εκείνη την εποχή. Κρίμα που δεν διασώθηκε το γραμματόσημο της κατοχής που παρουσίαζε ένα τοπίο των τεμπών αξίας ...μερικών εκατομμυρίων δραχμών, και επάνω σ’ αυτό μία πρόσθετη σήμανση περιείχε δύο πυρωμένα καρφιά. Το ένα ήταν τα Σ που αντικαθιστούσαν τα Σ, στις δύο λέξεις τής επάνω τοξοειδούς σειράς που περιέγραφαν μια Αρχή του νομού μας, και της κάτω ευθείας σειράς των δύο αρκτικόλεξων. Το δεύτερο ήταν η τιμή του ... ΛΕΒΑ 5. Τι να πει κανείς; Όταν οι άλλοι λαοί που συγκρούστηκαν άγρια, συμφιλιώνονταν για να κλείσουν τις πληγές τους και ανασκουμπώνονταν ν’ ανασυγκροτηθούν, ο δικός μας περνούσε στην παράλογη φάση της αυτοκαταστροφής χορεύοντας, διχασμένος, επάνω στα ερείπια και αποκαϊδία της κατεστραμμένης πατρίδας, στο ρυθμό που χτυπούσαν τα

τουμπερλέκια τους οι κατονομασμένοι και ακατονόμαστοι προαιώνιοι ...«φίλοι» μας.

Άλλο τραγικό γεγονός βιώσαμε, όταν σε κάποιο διάλειμμα μάθαμε ότι σ' ένα βαγόνι του παραλιακού σταθμού είχαν ένα πτώμα αντάρτη προς αναγνώριση. Μετά το σχόλασμα τρέξαμε να δούμε. Ήταν ένα περίπου τριαντάχρονο παλληκάρι, θύμα του εμφυλίου κι αυτό. Φορούσε γκριζωπή, μάλλον γερμανική, στολή και είχε μαύρα σγουρά μαλλιά και σμιλεμένα κανονικά χαρακτηριστικά προσώπου που ήταν κατάμαυρο από μπαρουτοκαπνιά. Για να δω καλύτερα χώθηκα ανάμεσα στους συνωστιζόμενους και τότε η φωνή ενός, πριν εξαφανισθεί, ακούστηκε να λέει: «νομίζω ότι είχε το ψευδώνυμο Αχιλλέας», ενώ ένας άλλος γύρισε το κεφάλι του νεκρού αποκαλύπτοντας μία από τις φρικτότερες εικόνες που έχω δει. Τι σημασία έχει σε ποιά μεριά τον βρήκαν ή τον έσπρωξαν οι περιστάσεις μπροστά στο ότι, κάποια Ελληνίδα μάνα θα θρηνούσε το παιδί της και πιθανώς κάποια Ελληνόπουλα να ορφάνεψαν. Πού είσαι Ορφέα να ...«καμαρώσεις» τα σύγχρονα παιδιά της πατρίδας σου, που τους πήραν τις λύρες από τα χέρια και τους έβαλαν όπλα αδελφοκτονικής εξόντωσης.

Άλλη μέρα φθάνοντας στο σχολείο είδαμε αναταραχή. Όταν ξεκαθάρισαν τα πράγματα, δύο μαυροφορεμένα, λεπτά, ξανθά κοριτσάκια (κόρες του Μοίραρχου Κ.), περιστοιχισμένα από τις συμμαθήτριά τους, έκλαιγαν γοερά. Θρηνούσαν τον πατέρα τους που είχε κάνει το τραγικό σφάλμα να γίνει αξιωματικός της Χωροφυλακής, για βιοπορισμό, και από καθήκον συνοδεύοντας ένα συρμό τραίνου έχασε τη ζωή του σε μια εμφυλιοπολεμική ενέδρα στην περιοχή του Κιρκά (Κίρκης).

Όμοια η κακοτυχία και του φίλου μας Στέφανου Π. και της μικρής αδελφής του Άννας που ορφάνεψαν κι αυτοί με τη διαφορά ότι ο πατέρας τους δεν ασκούσε κανένα επικίνδυνο επάγγελμα όπως του αστυνομικού. Ήταν ένας φιλειρηνικός επαγγελματίας σιδηροδρομικός, που λόγω της καταστάσεως έχασε τη ζωή του σε μια ανατίναξη τραίνου στον Έβρο. Τι συγγερό έγκλημα έκαναν όλα αυτά τα παιδιά που έπρεπε να το πληρώσουν με τέτοιο ανελέητο σημάδεμα της ζωής τους;

Πολλά τα άσχημα βιώματα της παραγμένης αυτής περιόδου, αλλά θα κλείσω με ένα που έχει πολλές συμπτώσεις. Οι γονείς δύο συμμαθητών πέρασαν μια τρομερή λαχτάρα ζωής την καλοκαιριάτικη νύχτα της Πέμπτης στο πέρασμα από τον Ιούλιο στον Αύγουστο του 1947. Ο ένας αλευροβιομήχανος, που υπέστη καταστροφή, ο μπαρμπα-Γιώργης¹, είχε τις βάσεις και τα φόντα που του επέτρεψαν ν' αντέξει και ν' αναστήσει την κατεστραμμένη επιχείρηση του μύλου του. Ο άλλος πρόσφυγας θαλασινός, ο καπετάν-Ανδρέας¹, κόντεψε να πάθει συγκοπή όταν, βλέποντας τη φωταύγεια του λαμπαδιασμένου αλευρόμυλου, νόμισε ότι καιγόταν το ξύλινο καΐκι του που κατασκευαζόταν στον ταρσανά της γειτονιάς του μύλου. Αν είχε πάθει αυτός την καταστροφή, αμφι-

βάλλω αν μπορούσε, και πώς, να την αντιμετωπίσει με τις οικονομικές και άλλες ρίζες στη γενέτειρά του κομμένες από τους Τούρκους και τα παραρρίζια, που με πολύ κόπο προσπάθησε προπολεμικά ν' αναπτύξει, ξεραμένα από τους Γερμανοβούλγαρους.

Σύμπτωση δεύτερη: τα παιδιά τους, ο Νίκος και ο Γιώργος, φίλοι και ...συγκάτοικοι στο ίδιο θρανίο τα δύο τελευταία χρόνια του Γυμνασίου, δεν μίλησαν μεταξύ τους ποτέ γι' αυτό το συγκλονιστικό γεγονός, ούτε στα 60 χρόνια που ακολούθησαν, αν και κρατούσαν ανθηρή τη φιλία τους, παρά τα αραιοποτίσματά της.

Σύμπτωση τρίτη: Σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, χωρίς συνεννόηση, μετέφεραν στο χαρτί, ο καθένας από την πλευρά του, αυτό το βίωμά τους που σπαρταρούσε φαίνεται μέσα τους και δεν τους άφηνε να ησυχάσουν.

Μία εικόνα = Χίλιες λέξεις = Μύριες σκέψεις

Σύμπτωση τέταρτη και σατανική, γιατί δεν πιστεύω ότι η συντακτική επιτροπή του περιοδικού του Συλλόγου της πόλης μας «Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης» επεδίωξε ή πρόσεξε τη δημοσίευση των δύο αυτών γραπτών στο ίδιο 30ό τεύχος με περιγραφή του γεγονότος στις σελίδες 13 και 38 αντίστοιχα!

Αν μετά τις, κάθε άλλο παρά παιδευτικές, αναμνήσεις της γυμνασιακής περιόδου, αντικαταστήσεις το ρήμα «νίβει» με το «πλήττει» στη σοφή και διδακτικότερη παροιμία «το 'να χέρι κ.τ.λ.» τότε προκύπτει η αβυσσαλέας διαφοράς αποτρεπτική εκδοχή της «τό 'να χέρι πλήττει τ' άλλο και τα δυο το πρόσωπο» που παραβολικά ορίζει πλήρως την εμφύλια σύγκρουση.

Οι αναδρομές αυτές, μετά από εξηντάχρονη τουλάχιστον ζύμωση αναμνήσεων, σκέψεων και πείρας, φουσκώνουν και φέρνουν στο στόμα να βγει σαν κραυγή αγωνίας η ευχή «να μην επιτρέψουμε να ξανασυμβεί κάτι τέτοιο στο μέλλον», γιατί είμαστε τόσο λίγοι οι Έλληνες και λιγοστεύουμε συνεχώς.

Τα περιγραφόμενα βιώματα της εφηβομαθητικής περιόδου που συμπίπτουν με τη θλιβερή εμφυλιοπολεμική, που περιέχουν και αντικειμενικά ιστορικά στοιχεία, ίσως να βοηθήσουν τον ερευνητή της ιστορίας της πόλης μας.

1. Ο συγγραφέας αναφέρεται στον αλευροβιομήχανο Γιώργο Μασούρα και στον καπετάνιο Ανδρέα Χατζηανδρέου.

Ο Πετεφρής

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΟΙΜΕΝΙΔΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: ΚΡΑΤΗΣ ΠΟΙΜΕΝΙΔΗΣ

Τον είχε βαφτίσει Λευί ο χαχάμης¹ του και άκουγε στο όνομα αυτό, ώσπου να μπει και να τσαλαβουτήσει στο κυνηγετικό συνάφι της επαρχιακής πόλης που έτυχε να περάσει τα χρόνια της ζωής του. Από εκεί και πέρα, καθώς κόλλησε και ρίζωσε στην παρέα ενός ήσυχου δασκάλου συγκυνηγού, ο οποίος πάντοτε έλεγε ότι δύο πράγματα αναζητούσε στη ζωή “τας ρίζας των λέξεων και τους φωλεούς των λαγών”, φορτώθηκε από το αρχείο του λόγιου το όνομα Πετεφρής και το κράτησε αδιαμαρτύρητα και με ζήλο σε όλο τον επόμενο βίο του. Το παραδέχθηκαν και συμφώνησαν σ’ αυτό το σπίτι και οι συγγενείς του, καθώς και η μικρή παροικία των Εβραίων της επαρχιακής εκείνης πόλης.

Πώς δούλεψε η αγχίνοια του σχολαστικού αρχηγού της κυνηγοπαρέας και πώς πέτυχε και μονιμοποιήθηκε η ανεξίτηλη σφραγίδα που του κάρφωσε, όπως καρφώνουν στις πλάτες των ζώων για να μην τα μερδεύουν, με καντό κόκκινο σίδερο, τα ιερογλυφικά της φίρμας τους, δεν μας ενδιαφέρει. Γιατί από εδώ και πέρα η ονομασία καθιερώθηκε και ήταν μόνο Πετεφρής², αφού ξεχάστηκε οριστικά ο Λευί, και το νέο όνομα το σκέπασε η ιδιόμορφη και παράξενη προσωπικότητα του ήρωα της ιστορίας μας, καθ’ όσον ο Πετεφρής φάνταζε σαν φαινόμενο και μυστήριος άνθρωπος.

Αμίμητος, φαιδρός, γεμάτος κέφι, ανεξίκακος, πολυμήχανος, εφευρετικός κυνηγός και ψαράς. Όλη του η ζωή ήταν φάρσα, παιχνίδι και πείραγμα. Φιλοσοφία και βαθυστόχαστες απόψεις δεν του ήταν απαραίτη-

τες. Ό,τι ακουγόταν στις παρέες του τις περισσότερες φορές τον εντυπωσίαζε και του αποτυπωνόταν στο μυαλό χωρίς πολλή μελέτη και διαβάσματα. Πού να ξέρει ο απόγονος της περιπλανώμενης γενιάς εβραιο-χαλδαϊκά, για να διαβάσει το *ταλμούδ*³ και να προσποριστεί βιοσοφικούς κανόνες για να κανονίσει και ρυθμίσει και αυτός το διάβα του στον μακάριο αυτό κόσμο, όπως τον περνούν οι πολυδιαβασμένοι σοφοί; Και συγχρόνως ξεδιάλεγε πρακτικά ό,τι του πήγαινε και αδογμάτιστος χύθηκε στα καλούπια της ζωής του *primum vivere*.⁴

Κοσμοπολίτης ο ζαβός και αγαθός Σαμαρειτής χρησιμοποιούσε γλώσσα με όλα τα κράματα της βαλκανικής και του λατινισμού. Στο σπίτι του ακούγονταν τα παραφθαρμένα ισπανικά των παζαριών, ανάλογα με τους συνομιλητές και τη γλώσσα τους και διακρινόταν μια καθαρή και συνεχής προσπάθεια του Πετεφρή να πασχίξει να υπερισχύει η διάλεκτός του από τα παμβαλκανικά στοιχεία της γλώσσας των συνομιλητών του.

Όλα αυτά βέβαια μπορούν και τα εξηγούν οι βιολόγοι και ανθρωπολόγοι με τις θεωρίες και τα σοφίσματά τους. Το ότι όμως ο Πετεφρής δεν ήθελε να πατήσει στο σαράφικο του παππού του με το αντερί⁵, το ότι δεν τον κράτησε ο πατέρας του στο εμπόριο των δερμάτων, αμυγδάλων και κουκουλιών, το ότι φοβόταν να πιάσει τον πύχτυ, σαν να ήτανε μαγαρισμένος στο εμπορικό του γαμπρού του, δεν μπορείς να πεις ότι για άγνωστη αιτία δεν τον τράβηξαν ποτέ τέτοιες απασχολήσεις με σαραφιλίκια, τράπεζες, χρηματιστήρια και συναλλαγματικές. Όλα τα έδωσε μια κλωτσιά και ακολούθησε τον δρόμο του ορμεφύτου του, χωρίς περιορισμό και προκατάληψη. Σφιχταγκάλιασε το κυνήγι και την ψαρική και γύρω από αυτά κατανάλωσε, όπως λένε οι καλαμαράδες, την πολύτιμη δράση του βίου του. Αυτά τον γράπωσαν σταθερά σαν κασίδα και του ολοκλήρωσαν την πορεία της ζωής του. Τα έζησε με λαχτάρα και έρωτα και σαν μοναδικά φίλτρα τα λάτρευε χωρίς να παρεκλίνει από τη μυσταγωγία της λειτουργίας τους.

Είχε βέβαια ο Πετεφρής τις ιδιοτροπίες του, τα γούστα και τις προτιμήσεις, ανάλογα με την ατομικότητα και τον χαρακτήρα του· το κυνήγι είναι μια ενασχόληση που αφήνει ελεύθερες τις εκδηλώσεις και τα γνωρίσματα του εαυτού μας, γιατί προσφέρει και προσφέρεται αυθόρμητα, δίχως παρεμβάσεις κανόνων τάξης,

Αγριογούρουνα στη βοσκή

εθιμοτυπίας και ποικίλων άλλων κοινωνικών εξαρτήσεων. Όταν είχε όρεξη για ψάρεμα, έπαιρνε το κασέλι του με τα σύνεργα της ψαρικής, κουτσουρωνόταν⁶ και θρονιαζόταν σε όποια κοτρώνα της παραλίας ήθελε να καθίσει και ψάρευε, όποια και όση ώρα επιθυμούσε η καρδιά του. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν άρχιζε να βαριέται, τα μάζευε και τραβούσε για αλλού.

Όταν ήθελε να ιδρώσει, πήγαινε στις πέδιδες· όταν ήταν η ώρα να ξεμουδιάσει και να φιλοσοφήσει, καθόταν στα καρτέρια του λαγού. Όποτε επιθυμούσε να απολαύσει βουνό ή είχε όρεξη για κάμπο ή βαλτότοπο, πήγαινε εκεί με τη συντροφιά που του ταίριαζε και τον ενέπνεε. Ήξερε τα κέντρα που σύχναζαν οι παρέες των κυνηγών, τις ιδιότητές τους και κολλούσε όπου τον έσπρωχνε η προτίμησή του. Και ήταν περιζήτητος σε όλους, γιατί έφερνε τη φαιδρότητα με τις αφηγήσεις του, με τα αφελή περιστατικά του, την ιδιόρρυθμη γλώσσα του και το σοβαρότερο ήταν ότι δεχόταν χωρίς αντιδράσεις ή κακία όλα τα πειράγματα, είτε ήταν χοντρά και κρύα, είτε λίγο λεπτότερα στην ανοστιά τους. Οι άνθρωποι βλέπεις έχουν τις αδυναμίες τους από ανικανοποίητους πόθους και η οργή τους γι' αυτή την κατάληξη μεταμορφώνεται και προβάλλεται κυρίως για να χτυπηθεί ο εξοργισμένος, να κατηγορηθεί και να στιγματισθεί.

Ο Πετεφρής ήταν αυτών των πειραγμάτων ο εισδεκτικός Καιάδας ο οποίος ξαλάφρωνε τους παθιόπληκτους. Ένας ωκεανός που κατάπινε τα νερά που χύνονταν από τις στεριές, είτε καθαρά είτε βρώμικα.

– Όλο μουγκριά⁷ πιάνει ο Πετεφρής στο αγκίστρι του, έλεγαν οι συγχωριανοί του. Να τα τρώει άραγες ή τα φυλάει στο συνσόφι⁸;

Εκείνος απαντούσε στον πειραχτή Φιλόμηλο:

– Εγώ δεν είμαι παντρεμένος και η Ρεμπέκα μου δεν έχει σχάρα να ψήσει σουτζούκι. Εγώ συναγρίδα πιάνω και τσορβά⁹ την κάνω.

Τέτοια πειράγματα ήταν τα πιο κοινά και αβλαβή. Διότι πολλοί άλλοι τον πείραζαν άγρια ανακατεύοντας τα φυλετικά μίση που έχουν αναμεταξύ τους οι λαοί οι οποίοι φαγώθηκαν σε αγώνες και πολέμους.

Τον αποκαλούσαν Ιούδα, τσιφούτη, φαλμεντατζή, ... και αυτός γελούσε χωρίς να τους συνερίζεται. Μόνο όταν τον θεωρούσαν πιο πολύ ξένο και δεν τον λογάριζαν σαν συμπολίτη τους ή σαν Έλληνα, εξηγούσε πως είχε ελληνική ρίζα, πως ήταν βέρος βρωμός (ρομμός) σαν κι αυτούς και ότι υπηρέτησε στον στρατό και διέπρεψε χωρίς λιποταξίες, αντισηκώματα (χρηματικά ποσά για απαλλαγή μέρους θητείας), τιμωρίες και δεν επεδίωξε να αλλάξει, κατά τις περιστάσεις, υπηκοότητα, γιατί ήταν σαν κι αυτούς άνθρωπος που αγαπούσε τον τόπο και τη ζωή. Όλα αυτά τα ευτράπελα κάποιος μπορούσε να υποθέσει ότι γίνονταν εξ αιτίας της ανε-

κτικότητας και του ήπιου χαρακτήρα του που βαστούσε κάθε επίθεση και τη μετέτρεπε σε παιχνίδι.

Κάποτε μία παρέα κυνηγών χωρικών, που τη συνάντησε ο Πετεφρής κάτω από τον πλάτανο της βρύσης, τον κάλεσε στο τραπέζι της. Στραβομουτσούνιασαν όλοι οι κυνηγοί και άρχισαν να συνεννοούνται πότε με τα μάτια, πότε με κρυφομυλήματα στα αφτιά –σαν να μην τα καταλάβαινε ο Πετεφρής– για να τον ξεγελάσουν να φάει χοιρινό κρέας και να παραβεί τον θρησκευτικό του νόμο. Άνοιξαν τα ξύλινα κουτιά τους και διάλεξαν τα ψαχνά του χοιρινού καβουρμά τους. Στρώθηκε το τραπέζι και συζητώντας τα γέλια άρχισαν να του προσφέρουν κομμάτια από το κρέας. Περίμεναν με αγωνία την έκρηξη τεράστιου αστείου και ιλαρής ατιμόσφαιρας. Ο Πετεφρής όμως τα είχε προβλέψει όλα αυτά και για να τους κάνει να ευχαριστηθούν περισσότερο άρπαξε από τον διπλανό του το άσπρο χοιρινό παστό και άρχισε να τρώει. Γέλασαν οι συνδαιτημόνες, μα δεν “έσκασαν” στα γέλια, όπως περίμεναν όλοι, γιατί ο Πετεφρής τους πρόλαβε και τους εξήγησε αμέσως πως το χοιρινό είναι το πιο νόστιμο κρέας από όλα και ότι τέτοιο χρησιμοποιούν στο σπίτι του.

Και αυτή ήταν η πραγματικότητα. Ο Πετεφρής δεν ήταν δεμένος με έθιμα και παραδόσεις. Η παροιμία του τον είχε ξεγράψει προ πολλού. Όλοι στον περίγυρό του είχαν ασπασθεί τη θεωρία του ότι πρέπει να ζήσει εκεί που σπάρθηκε με το χώμα και τον αέρα που τον χτυπά. Ταβερνίτσες, κρασάκια, ούζα, μεζέδες, μπουζούκια, ρεμπέτικα τραγούδια. Άνθρωπος της πιάτσας και της συνάφειας, ταίριαζε με τον καθένα. Δεν τον παρασκότιζαν οι παλιές ιστορίες. “Το παραουίκα ζήν” (Το να ζεις το σήμερα) λογάριάζε!

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. χαχάμης=ραβίνος, εβραίος ιερέας
2. Πετεφρής = βιβλικό πρόσωπο, αξιωματούχος του Φαραώ, στον οποίο πουλήθηκε ο Ιωσήφ. Η γυναίκα του Πετεφρή ερωτεύθηκε τον Ιωσήφ και τον κατηγορήσε στον άνδρα της, τον Πετεφρή, ότι την παρενόχλησε (ο γνωστός μύθος Θησέας-Φαίδρα- Ιπτόλυτος). Ο Πετεφρής φυλάκισε για πολλά χρόνια τον Ιωσήφ.
3. ταλμουδ = συλλογή εβραϊκών κεμένων, προϊόν του μεσαιωνικού Ιουδαϊσμού, που αποτελεί συνέχεια της Ιουδαϊκής Βίβλου
4. primum vivere=πρώτα η επιβίωση
5. αντερί = ποδήρης χιτώντας
6. κουτσουρώνομα = κάθομαι ακίνητος
7. μουγκριά = είδος ψαριού
8. συνσόφι = ξύλινο ντουλάπι
9. τσορβάς = σούπα

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Οοο ταχυδρόοομος!

Γράφει η *Μαίρη Υπερείδου-Χατζή*

Στολίζω το χριστουγεννιάτικο δέντρο και κρατώ έναν Αγιο-βασίλη...

Ήταν, κάποτε, ένας Αγιοβασίλης που δεν έφευγε ποτέ από την Αλεξανδρούπολη. Εκεί έμενε όλο το χρόνο μαζί μας. Κοντά μας. Δεν φορούσε κόκκινο σκούφο. Φορούσε το καπέλο του ταχυδρόμου. Είχε πάντα κρεμασμένο στον ώμο ένα σάκο, άσπρα μαλλιά, χαμόγελο στα χείλη και κουρασμένα πόδια. Το σπίτι του ήταν δίπλα στο φούρνο του Τσιτιρίδη και απέναντι από το πευκόφυτο παρ-

Ο μπαρμπα-Στρατής Ευστρατιάδης, ο ταχυδρόμος

κάκι. Το καλοκαίρι, τα βράδυα, έβγαζε μία καρέκλα, καθότανε, αγνάντευε τα πεύκα κι ανέπνεε το μύρο τους. Έτσι ξεκούραζε το σώμα και την ψυχή του. Όποιος περνούσε, τον καλησπέρριζε. Πηγαίνανε και ερχότανε τα χαμόγελα και τα καλά λόγια και κάποια μυστικά...

Ναι, όλοι τον καλησπέρριζαν, γιατί και ποιος δε γνώριζε τον μπαρμπα-Στρατή, τον ταχυδρόμο; Ποιος δεν τον αγάπησε εκείνον τον καλόγνωμο άνθρωπο που, χωρίς να δείχνει την κούρασή του, μοίραζε τα γράμματα με το χαμόγελο στα χείλη;

– Οοο ταχυδρόοομος! φώναζε και η φωνή του καμπάνιζε στο δρόμο κι άπλωνε την ελπίδα σ' αυτούς που περίμεναν τη γραμμένη ειδήση.

Θυμάμαι, ήταν καλοκαίρι. Μία φίλη μου περίμενε γράμμα από τον καλό της. Είχε ντυθεί το χακί ο νέος εκείνος και είχαν συμφωνήσει τα γράμματά του να τα στέλνει στο σπίτι μου. Αλλά στο σπίτι ήταν και ο μπαμπάς! Αμάν, εκείνος δεν έπρεπε να μάθει τίποτα, γιατί ο Υπερείδης εί-

χε βαρύ λόγο και βαρύτερο χέρι. Και ας είχα φτάσει στα δεκαεννιά μου και ας είχα αναπτυχθεί από όλες τις μεριές!

Τρέξαμε στο μπαρμπα-Στρατή. Του είπαμε το μυστικό:

– Το γράμμα θα το δίνεις μόνο σ' εμένα.

– Και προσοχή, συμπλήρωσε η φίλη μου, γιατί και εκεί στο σπίτι της ο σκύλος γαβγίζει και δαγκάνει!

Καταλάβε «οοο ταχυδρόοομος».

Μεσημέρι. Τρώγαμε, όταν ακούστηκε. Με το πιρούνι στο χέρι βγήκα στη σκάλα. Μου δίνει το γράμμα. Τώρα; Πού να το κρύψω! Εκεί στον κόρφο που συνήθως εμείς οι γυναίκες κρύβουμε κάτι που πρέπει γρήγορα να κρυφτεί, δεν υπήρχε χώρος. Η φύση τον είχε καταλάβει όλο!

– Παρ' το μπαρμπα-Στρατή και δώσ' το δίπλα στη Βικτώρια του Διαμαντίδη. Όχι στον Αδαμάντιο Διαμαντίδη!

Όταν ξανακάθισα στο τραπέζι, κρατούσα μία εφημερίδα. Ήταν ο *Κήρυξ της Θράκης*.

Σε λίγο άκουσα το μπαμπά μου. Μου φώναζε:

– Η εφημερίδα δεν είναι δικιά μας. Εδώ γράφει κύριον Παναγιώτη Ψύλλο! Άντε να την πας απέναντι.

Λες και δεν το ήξερα!

Στολίζω το χριστουγεννιάτικο δέντρο και κρατώ έναν Αγιο-βασίλη. Να, γιατί θυμήθηκα το μπαρμπα-Στρατή· γιατί Αγιοβασίλης ήταν κι εκείνος. Ένας Αγιοβασίλης που δεν έφευγε ποτέ από την Αλεξανδρούπολη. Εκεί έμενε όλο το χρόνο μαζί μας. Κοντά μας. Δεν φορούσε κόκκινο σκούφο. Φορούσε το καπέλο του ταχυδρόμου. Είχε πάντα κρεμασμένο στον ώμο ένα σάκο, άσπρα μαλλιά, χαμόγελο στα χείλη και κουρασμένα πόδια...

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Η

ΧΟΡΟΕΣΠΕΡΙΔΑ 2012. Με ευχαρίστηση σας ανακοινώνουμε ότι το Σάββατο 10 Μαρτίου 2012 και από ώρα 21.30 θα πραγματοποιήσουμε την ετήσια χοροεσπερίδα μας στο ξενοδοχείο "KING GEORGE PALACE" (αίθουσα Κ6 BALLROOM) στην Πλατεία Συντάγματος με τη συντροφιά της ορχήστρας του Άγγελου Καλαβρυτινού (η ίδια ορχήστρα που μας διασκεδάσε στον περσινό μας χορό).

Τιμή εισιτηρίου 35 ευρώ κατ' άτομο, που περιλαμβάνει φαγητό (σε πλούσιο μπουφέ), ποτά, αναψυκτικά και δικαίωμα συμμετοχής στην κλήρωση των λαχμών με πλούσια δώρα.

Σημειωτέον ότι, το βράδυ του Σαββάτου, το μετρό λειτουργεί ως τις 02.00 το πρωί.

Δηλώσεις συμμετοχής μέχρι 4 Μαρτίου 2012 στα μέλη του Δ.Σ., στα γνωστά τηλέφωνα.

ΜΠΑΚΑΛΗΔΕΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Το μπακάλικό του κυρ-Μιχάλη

Για να βοηθήσουμε τους αναγνώστες, τα μέλη της Σ.Ε. έφεραν στη μνήμη τους μερικά από τα πιο γνωστά ονόματα των “Μπακάληδων” της πόλης μας. Εάν εσείς θυμάστε και άλλους και μπορείτε να συγκεντρώσετε στοιχεία γύρω από αυτούς, παρακαλούμε μην αμελήσετε (ονόματα κ.λπ.). Εμείς ξεκινάμε με τους πρώτους, των οποίων υλικό έφθασε έγκαιρα στο περιοδικό μας.

Γράφει η Αρτεμης Τουφεξή

Το σπίτι μας είναι ένα παλιό διώροφο σε έναν όχι μεγάλο δρόμο. Παλιά, η περιοχή μας λεγόταν Εξώπολη, γιατί ήταν πέρα από τη σιδηροδρομική γραμμή, που σήμερα είναι η οδός της Εθνικής Αντίστασης.

Κάτω στο ισόγειο ήταν το μαγαζί, το μπακάλικό του πατέρα μου. Αριθμός 46 τότε, 54 τώρα.

Δίπλα μας, δεξιά, αριστερά, αντίκρυ, πιο πέρα όλα καινούργια. Το μόνο που μένει εκεί πεισματικά στο χρόνο είναι το μπακάλικό του κυρ-Μιχάλη, του πατέρα μου. «Μικρός το δέμας», αλλά μαχητής ο κυρ-Μιχάλης.

Λίγο πιο πέρα ζούσε άλλος ένας Μιχάλης, πολύ πιο κοντός από τον πατέρα μου, ο επονομαζόμενος «Κοντομίχαλος». Ακόμη έναν Μιχάλη θυμάμαι, που παίζαμε στις αλάνες τα καλοκαίρια, κοντούλης κι εκείνος, έτσι που μου δημιουργήθηκε τότε η εντύπωση ότι Μιχάλης = κοντός άνθρωπος και ότι Μιχάλης και ψηλός είναι ολίγον τι οξύμωρον σχήμα.

Το μαγαζί αυτό λοιπόν τώρα είναι κλειστό. Κατεβασμένα τα παλιά στόρια από το 1945, από το τέλος του πολέμου. Το μόνο καινούργιο επάνω τους είναι μερικά γκράφιτι που έκαναν κάτι “μοντέρνοι ζωγράφοι” της εποχής σε στιγμές έμπνευσης.

Η γιαγιά έλεγε όμως πως το μπακάλικό αυτό λειτουργούσε τότε προπολεμικά και σαν καφενείο και σαν ταβερνάκι. Έχουν απομείνει από εκείνη την εποχή ένα-δύο πιατάκια τσίγκινα, κατάλληλα για τις σαρδέλες με το λαδόξιδο, το τυράκι, τις ελίτσες και μερικά περιέργα ποτηράκια για το ούζο με πολύ χοντρή βάση, έτσι για να ζυπνάνε αναμνήσεις από μια ζωή ενός αιώνα. Οι λίγο πιο μεγάλοι από μένα θυμούνται επίσης ότι, εκτός από μπακάλης, καφετζής, ταβερνιάρης, έπαιζε και τον ρόλο του καραμελοποιοῦ ο κυρ-Μιχάλης. Θυμούνται, λέει, το καθαρό, γιαλιστερό τράπεζι, πάνω στο οποίο άπλωνε τη μάζα της καραμέλας και έπειτα τις έκοβε. Είχαν διάφορα χρώματα, σχήματα και μερικές “πολυτελείας” ήταν ριγωτές. Ύστερα τις τύλιγε στα χαρτάκια και... έτοιμες προς πώλησιν.

Υπάρχει ακόμη εκεί, σε μια γωνιά του μαγαζιού, το τραπέζι με το χότζερε (συρτάρι) που έβαζε τα λεφτά ο πατέρας μου. Εκεί, μας έλεγε, έπιασε μια μέρα το τσιράκι του με το χέρι γεμάτο δραχμές, έτοιμες να αλλάξουν τόπο και να προσγειωθούν στη τσέπη του. Στην

ερώτηση «τι κάνεις εκεί βρε;» ... τι να του απαντήσει ο κακομοίρης!

Από εκείνη τη μακρινή, προ πολέμου εποχή, έχει απομείνει και η ζυγαριά με τα σταθμά, δράμια, οκάδες. Σιδερένια, βαρειά, που με δυσκολία τη σηκώνεις με δυο χέρια, σκουριασμένη μεν, πολύτιμη όμως για μένα.

Μια μέρα συμμαζεύα το μαγαζί που παίζει πια ρόλο αποθήκης. Είχα βγάλει έξω, εκεί στην αυλή, αρκετά πράγματα για να τα ξεδιαλέξω, να δω τι είναι πια για πέταμα, τι όχι, ακόμη και να βρω την κατάλληλη θέση για το καθένα. Εκεί ήταν και η ζυγαριά. Εκείνη την ώρα περνούσε ένας κατσιβελος, παλιατζής, με το τρίκυκλο. Όταν είδε όλη αυτή την παλιατζούρα σταμάτησε, έχωσε τη μούρη του μέσα από το κάγκελο της σιδερένιας πόρτας και ρίχνοντας μια ερευνητική ματιά στη στοίβα με τα παλιοπράγματα, σταμάτησε το βλέμμα του στη ζυγαριά.

«Τίποτα σίδερα έχεις; ...εκείνο το θέλεις;», ρώτησε δείχνοντας με μια κίνηση του κεφαλιού τη ζυγαριά.

«Τι λες μωρέ!», λέω, «τη ζυγαριά του πατέρα μου;» και ήρθε στο νου μου η σκηνή με τον Λογοθετίδη στην ταινία “Ένας ήρωας με παντούφλες”, όταν παζάρευε η γυναίκα του τις μπότες και το σπαθί του για να τα πουλήσει στον παλιατζή «Τι λες βρε γυναίκα, το σπαθί μου!».

Από εκείνο το παλιό μπακάλικό έχουν μείνει ακόμη τα ράφια στον τοίχο με μερικά κουτιά μπογιές για ρούχα. Δεν υπήρχαν τότε συσκευασμένα σε φακελάκια, όλα ήταν χύμα. Δεν τα πετάω, μ’ αρέσει να τα βλέπω· σάμπως ψωμί μου ζητάνε ή χώρο πολύ πιά-

νουν!

Επίσης στον τοίχο κρέμονται μερικά διαφημιστικά εκείνης της μακρινής εποχής. Και όσο περνάει ο καιρός, τόσο πιο πολύτιμα μου γίνονται, έτσι που στενοχωριέμαι για το ότι από καιρού εις καιρόν πέταξα πολλά από τη “σαβούρα”, όπως μου έλεγαν τα παιδιά.

Όμως το μπακάλικό αυτό το θυμάμαι καλά “επί Βουλγαρίας”, με τον Βούλγαρο αφεντικό. Αφού έγινε κατάληψη και πέταξαν έξω τον πατέρα μου, το μαγαζί με όλη τη σερμεγιά (κεφάλαιο) έπεσε στα χέρια του Βούλγαρου κατακτητή. Ο πόλεμος άλλαξε άρδην τη ζωή μας. Άνοιξαν οι ασκοί του Αιόλου και μας βρήκαν χιλια μύρια

κακά. «Βίαιος δάσκαλος ο πόλεμος, διδάσκει τη χρήση βίας».

Άκουγα τη γιαγιά πολλές φορές που φιλοτραγουδούσε - μοιρολογούσε «*χειμώνιασε και φεύγουν τα πουλιά, γοργά ο πελαργός τα πελαγώνει, κι ο κυρ-Μιχάλης μέσ' στο μαγαζί δεν μπαίνει, δεν πουλά, δεν καμαρώνει*».

Ο Βούλγαρος λοιπόν είναι τώρα το αφεντικό στο μαγαζί που χρόνια δούλεψε να στήσει ο πατέρας μου και τώρα, πεταμένος έξω, είναι υποχρεωμένος να βλέπει άλλο αφεντικό στην περιουσία του. Κανείς δεν ήξερε «τι μέλλει γενέσθαι». Η προσευχή μας για «τον άρτον ημών τον επιούσιον» ήταν στην κυρολεξία για το ψωμί της ημέρας.

Από τα μαύρα εκείνα χρόνια της κατοχής ένα γεγονός έμεινε ανεξίτηλο στη μνήμη μου: Ήμουν μέσα στο μαγαζί και ο Βούλγαρος αφέντης άνοιξε μ' ένα σφυρί και ένα μαχαίρι έναν ντενεκέ τυρί. Ντάκα-ντούκα χτυπούσε δυνατά και θυμάμαι ακόμα τον θόρυβο αυτό της τσαλακωμένης λαμαρίνας. Κάποια στιγμή άνοιξε τον ντενεκέ, τράβηξε το καπάκι και ξεχύθηκε η μεθυστική μυρωδιά του φρέσκου τυριού. Το λιμπίστηκα, λαχτάρησα να φάω και δείχνοντας με το χεράκι μου τον ντενεκέ, κοιτάζω τον Βούλγαρο και του λέω «α... α...!» ανοίγοντας το στόμα μου, αλλά «επί ματαίω», αυτός τίποτα... Εγώ ξανά «α... α...!», η ίδια αδιαφορία. Τότε, ω του θαύματος, μια γυναίκα, η Μαρίκα η «χοντρή», καλή γυναίκα, που τη λέγανε Βουλγάρα, ήταν όμως ήδη πολλά χρόνια στην πόλη μας, και τώρα με τους Βουλγάρους κατακτητές ήταν «στα μέσα και στα έξω», σαν από μηχανής θεός, κάνει ένα βήμα, αρπάζει ένα καλό κομμάτι τυρί από τον ντενεκέ και το χώνει στο στόμα μου. Τι ευχαρίστηση, τι απόλαυση, δε θα την ξεχάσω! Από τότε φαίνεται μου έμεινε μια μανία με το τυρί. Ποτέ δεν έμεινε το σπίτι μας χωρίς τυρί και μάλιστα, όταν αγοράζω, παίρνω πάντα μεγάλη ποσότητα, έτσι για να βγάλω τ' απωθημένα μου.

Έτσι λοιπόν ζούσαμε περιμένοντας καλύτερες μέρες. Και κάποτε ήρθαν οι καλύτερες μέρες. Ο πόλεμος τελείωσε. Οι Βούλγαροι έφυγαν, το μαγαζί «γύρισε» πάλι στα

χέρια του πατέρα μου, αλλά εκείνος δε θέλησε να το «ανοίξει» ποτέ ξανά. Πήρε τα μάτια του και το δρόμο για πιο κάτω. Άνοιξε μαγαζί με τον Κωνσταντίνο Κανάρη, εξ ου και η μεγάλη ταμπέλα του ντόπιου ζωγράφου Ζωρζ. Η υπογραφή δεσπόζει ακόμη στην επιγραφή που κρέμεται στον τοίχο με τον φθαρμένο σοβά, στο παλιό μαγαζί, κάτω από το σπίτι.

Μετά «ανοίχτηκαν», έκαναν πιο μεγάλες δουλειές, ονομάστηκαν «έμποροι», τρεις, στη λεωφόρο Δημοκρατίας (Βασιλέως Γεωργίου, παλιά): Γκιούρδας - Ανδρεάδης - Τουφεξής. Ο Γκιούρδας είχε πρόβλημα με το πόδι του, κούτσαινε λίγο, καθόταν στο γραφείο-ταμείο στο πίσω μέρος του μαγαζιού που είχε κι αυτό είσοδο από τον πίσω δρόμο. Ο Ανδρεάδης, κάτι δεν πήγαινε καλά με το χέρι του, στεκόταν μπροστά στα γυαλικά, όπου είχαν κάνει ιδιαίτερο τμήμα. Ο πατέρας μου, ο αρτιμελής, ήταν πίσω στα τράφυμα. Ερχόταν πολύς κόσμος εδώ από τα χωριά για ψώνια. Οι εναπομείναντες το θυμούνται και μου το λένε αν τύχει.

Αυτή η δουλειά κράτησε πολλά χρόνια. Και όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου και έκλεισε, πήρε σύνταξη από το ΤΕΒΕ ο πατέρας μου και έζησε αρκετά χρόνια μαστορεύοντας στο σπίτι, απολαμβάνοντας τη ζωή με τα εγγόνια του που, ουκ ολίγες φορές, τον έφταναν στα όριά του με τις τρέλες τους. Χρησιμοποιούσε, όπως κι εγώ ακόμη τώρα, το παλιό μαγαζί απλώς σαν αποθήκη... Αυτό ήταν... Δεν πρόκειται λοιπόν ν' ανοίξει πια... «απέσβετο και λάλον ύδωρ...».

Το μπακάδικο του κυρ-Άγγελου

Γράφει η Μυρσίνη Δέτσικα - Χατζημιχαήλ

Στα 1953-54 γκρέμισαν το καμπαναριό της Αρμενικής εκκλησίας, στη γωνία της 14ης Μαΐου με την Ανατολικής Θράκης. Στη θέση του χτίστηκε ένα ωραίο γωνιακό μαγαζί. Τότε ήταν που κάποιος φίλος από την αρμένικη κοινότητα έκανε την πρόταση στον κύριο Άγγελο Δέτσικα να μεταφέρει εκεί το εμπόρευσμά του από ένα μαγαζάκι λίγο πιο πέρα, ανάμεσα στο σπίτι Χρυσοστόμου και το φούρνο του Ζαφειρόπουλου, που το διατηρούσε μαζί με τον πατέρα του τον κυρ-Γιάννη. Έτσι, στα 1955, άνοιξε το καινούργιο μαγαζί που γέμισε τώρα με περισσότερο εμπόρευμα από πριν αλλά και... περισσότερη πελατεία.

Κάθε πρωί, ο κυρ-Άγγελος φόρτωνε στο ποδήλατό του τελάρα με φρέσκα λαχανικά και φρούτα που τα 'χε αγοράσει από την οδό Εμπορίου με τα κάθε λογής μανάβικα. Στις 7 ακριβώς, σήκωνε τα βαριά σιδερένια στόρια κι άρχιζε να στοιβάζει τα διάφορα κασόνια και τελάρα έξω στο πεζοδρόμιο. Από κοντά, όλο και κάποιος μικρός βοηθός, ιδίως τα καλοκαίρια. Ήταν όλοι τους παιδιά καλών οικογενειών που τα έστελναν οι γονείς τους να μάθουν από μικρά στη δουλειά και το εμπόριο. Αυτά τα παιδιά αργότερα έγιναν είτε επιστήμονες είτε έμποροι, όλοι επιτυχημένοι άνθρωποι που κοσμούν την τοπική μας κοινωνία και όχι μόνο.

Από τα εγκαίνια του μαγαζιού, 1955

Μέσα, το μαγαζί γεμάτο με όλα τα "εδώδιμα" της εποχής: Ζάχαρη σε μεγάλα χάρτινα σακκιά, ρύζι καρολίνα και γλασέ, όσπρια κάθε λογής, όλα έμπαιναν σε χάρτινες σακούλες με τη σέσουλα. Πιο πέρα, τα πλαστικά βαρελάκια με τα διαφόρων ειδών τουρισιά, πράσινες πιπεριές, ελιές πατητές και πράσινες, όλα φτιαγμένα με το μεράκι και την τέχνη του ιδιοκτήτη προκαλούσαν για μια... δοκιμή, ανοίγοντας την όρεξη στον πελάτη να αγοράσει λίγο απ' όλα. Το ψυγείο, παγωνιέρα στην αρχή, μετά ηλεκτρικό, γεμάτο με κεφάλια κασερία της Ένωσης, λουκάνικα Σουφλίου, σαλάμια, παστουρμάδες, καβουρμάδες ντόπιους. Μεγάλα πακέτα με φρέσκο βούτυρο "Ολλανδίας", κεφάλια με αγελαδινό βούτυρο ντόπιο, τενεκέδες με τυρί τελεμέ, τενεκέδες με φυτίνη κ.α. Γύρω-γύρω, στα ράφια ψηλά, ποικιλία από κονσέρβες, κουτιά γάλα, μπουκάλια με λικέρ και σακουλάκια με διάφορα μπαχαρικά. Στα πιο χαμηλά, τα τετράγωνα μπισκότα Παπαδοπούλου, μέσα σε μεγάλα μεταλλικά κουτιά, προκαλούσαν τα μικρά παιδιά. Δίπλα τους ακριβώς λίγο πιο ψηλά, η μεγάλη πλαστική θήκη με τα μασουράκια για τις καλές νοικοκυρές της εποχής. Στον πάγκο δίπλα στη ζυγαριά, βαριά μεταλλική στην αρχή με δράμια, αργότερα μηχανική, ήταν τοποθετημένα τα κουτιά με το μαστιχωτό χαλβά Θράκης "ΑΦΩΝ ΧΑΜΠΟΥΡΗ & ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ". Στα δεξιά του μαγαζιού τα βαρελάκια με την κάνουλα, γεμάτα καλής ποιότητας κόκκινο κρασί "Μποτονάκη", ρετσίνα και ούζο που πουλιόνταν με το δράμι.

Από νωρίς άρχιζαν να καταφτάνουν οι πρώτες νοικοκυρές της γειτονιάς με το διχτάκι τους, για να αγοράσουν τα απαραίτητα για το φαγητό της μέρας. Άλλες, πιο... αργοπορημένες, αφού είχαν πει το καφεδάκι τους στη γειτονίσσα και έκαναν το απαραίτητο κους-κους, έρχονταν βιαστικά να αγοράσουν κάτι πρόχειρο να μαγειρέψουν, μη γυρίσει ο άνδρας από τη δουλειά και δε βρει έτοιμο το φαγητό.

Ήταν και κάποιες ώρες χαλαρές, κοντά στο μεσημέρι, όπου κάποιοι φίλοι-πελάτες μαζεύονταν εκεί για ένα ουζάκι και λίγο μεζεδάκι, μια σαρδέλα, λίγο τυρί ή παστουρμά. Τότε ήταν που γίνονταν και κάποια ευτράπελα με τις... αδυναμίες κάποιων από την παρέα. Όπως τότε που 'φεραν στο μαγαζί σαπούνη σε πολύ. Η ταμπελί-

τσα πάνω έγραφε «ΣΑΠΩΝ ΠΟΛΤΟΣ». Ένας χωρατατζής, για να κάνει πλάκα σε ένα λιχούδη της παρέας που όλο άπλωνε το χέρι του και τσιμπολογούσε από τα διάφορα εκτεθειμένα προϊόντα, λέει: «Ο Άγγελος έφερε μια πολύ καλή μυζήθρα αλλά για να μην τη δοκιμάζουμε έγραψε ΣΑΠΩΝ ΠΟΛΤΟΣ». Βουτάει λοιπόν ο λιχούδης το χέρι του μέσα στον πολύ και κατευθείαν στο...στόμα! Κάηκε ο λαιμός του, άφρισε το στόμα του και όλοι γελούσαν για πολύ καιρό με το πάθημα του λιχούδη.

Ωραίοι καιροί, ήρεμη ζωή, αγνοί άνθρωποι. Ήταν η εποχή που είχαν εμπιστοσύνη ο ένας στον άλλον, αλληλεγγύη μεταξύ τους.

– Κυρ-Άγγελε ο γιος μου πέρασε στο πανεπιστήμιο. Αυτόν τον καιρό έχω δυσκολίες. Γράφτα τώρα και, όταν έχω λεφτά, θα στα πληρώσω μαζεμένα!

Άλλωστε έτσι ήταν οι περισσότεροι πελάτες εκείνη την εποχή. Στο βιβλίο με τα χοντρά κιτάπια γράφονταν τα βερεσέδια όπως και στο «τεφτεράκι» που είχε στα χέρια της η νοικοκυρά. Μόλις όμως πληρώνονταν, έτρεχαν αμέσως να εξοφλήσουν τα χρεωστούμενα. Τίμιοι εργατικοί άνθρωποι, υπάλληλοι ή μεροκαματιάρηδες που είχαν όμως τη διάθεση να προσφέρουν ό,τι καλύτερο στην οικογένειά τους.

Τα χρόνια πέρασαν, οι δουλειές μεγάλωσαν, ένα άλλο μαγαζί βρέθηκε στην οδό Δικαστηρίων και μεταφέρθηκε για άλλη μία φορά το εμπόρευμα. Το μαγαζί τώρα ήταν μεγαλύτερο, πλουσιότερο σε καινούργια «τυποποιημένα» προϊόντα, ξένα κι εγχώρια. Η πελατεία μεγάλωσε, άλλαξε, άρχισαν να έρχονται τουρίστες...

Κανείς όμως ούτε ο κυρ-Άγγελος και η κυρία Μάρθα, η πιστή συντρόφισσά του στη ζωή και στη δουλειά, ούτε οι πελάτες στο μπακάλικό της 14ης Μαΐου θα ξεχάσουν ποτέ τη σχέση που είχε δημιουργηθεί μεταξύ τους. Μία σχέση

εκτίμησης και αλληλοβοήθειας, μία σχέση που βασιζόταν στο ότι θα ξανάβλεπαν τον άλλον την επόμενη μέρα και θα 'πρεπε να τον κοιτάζουν στα μάτια για να του πουν «Καλημέρα».

Ο κυρ-Άγγελος μπροστά στη ζυγαριά του

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

ΚΑΤΟΧΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΦΕΡΩΝ

Η δική μου πονεμένη άτυχη γενιά

Γράφει ο Ανέστης Νικολαΐδης

Το γυμνάσιο Αλεξανδρούπολης μεταφέρθηκε στις Φέρρες λόγω βουλγαρικής κατοχής

Δεν άντεξα στον πειρασμό, στη βαθειά συγκίνηση, με τη φωτογραφία που μου έστειλε πρόσφατα, ο Κώστας Ασλανίδης, συμμαθητής από τα παλιά, από το Erkath της Γερμανίας, που ως μετανάστης μένει τώρα εκεί. Τον είχα συναντήσει πέρυσι τυχαία σε «καφέ» της πόλης μας και δυσκολεύτηκα να τον αναγνωρίσω. Είχα να τον δω από το 1947 μετά από την αποφοίτησή μας από το Γυμνάσιο.

Η φωτογραφία με τα μαθητικά πρόσωπα με γύρισε 65 χρόνια πίσω, στα δύσκολα χρόνια της κατοχής, όταν φοιτούσαμε στο προσφυγικό τότε Γυμνάσιο Φερών, το 1941-1944. Θα μου επιτρέψετε, να αναφέρω τα ονόματα της φωτογραφίας, από σεβασμό

στη μνήμη, γιατί πολλοί δεν βρίσκονται στη ζωή: Ασλανίδης, Αλατάς, Αποστολίδης, Δετσαρίδης, Καρασαββίδης, Πασχαλίδης, Μπαμίδης, Παταπάτης, Μπογιατζής, Καρακύριος, Χατζηκωσταντίνου, Μανουσόπουλος, Νικολαΐδης, Κυριακίδης, Πλουμίδης, Σεργιαννίδης και Μπομποτάς. Αφορά μαθητές της Γ' ή Ε' τάξης, νέου τύπου, του οκτατάξιου τότε Γυμνασίου, που βρεθήκαμε όλοι μαζί στις 19.5.1943, κατά την ημέρα εμβολιασμού, προφανώς για εμβόλιο φυματίωσης.

Την εποχή εκείνη θέριζε η ελονοσία από τα κουνούπια, την παντελή έλλειψη φαρμάκων και τον υποσιτισμό. Όρθιος με τα χέρια στη μέση, ο δάσκαλος Κραβασίλης, όπως και αρκετοί άλλοι, που εκτελού-

σαν επάξια καθήκοντα, από έλλειψη καθηγητών. Γυμνασιάρχης «ο τ'εμόν» Κακουλίδης, πλαισιωμένος από νεαρούς καθηγητές, με ανύπαρκτα μέσα κατέβαλλαν υπεράνθρωπες προσπάθειες.

Συγκινητική ήταν η προσφορά τους όχι μόνο ως εκπαιδευτικοί αλλά και ως κηδεμόνες με τις παραινέσεις και την στοργική φροντίδα τους. Στην Ε' τάξη που φοιτούσα, το 1943, ήμασταν όλο-κι όλο 9 αγόρια και μόνο μία μαθήτριά, αλλά και εκείνη ήταν κόρη του καθηγητή των Γαλλικών Δημητριάδη, μετέπειτα δασκάλα. Το λέω αυτό για να δείτε πόσο δύσκολο ήταν τότε και ιδιαίτερα για τα χωριά του Έβρου, τα κορίτσια να φοιτούν στο Γυμνάσιο. Ο Δημητριάδης ήταν ιδιαίτερα συμπαθής, αδύνατος, μειλίχιος, χαμηλών τόνων, καλοκάγαθος: έμπαινε στην τάξη πάντοτε με το χαμόγελο και με το γλυκό του τρόπο.

– Σήμερα, παιδιά μου, θα κάνουμε μάθημα για την *κυκλοφορία των οχημάτων* (στα Γαλλικά *La circulation des voitures*).

Η διδασκαλία ήταν άφογη αλλά το αντικείμενο εκτός τόπου και χρόνου. Για ποιά οχήματα θα μιλούσαμε στις Φέρες, όπου και τα βοϊδάμαξα ακόμη ήταν περιορισμένα; Άλλω-

Το εμβολιασμό όσον των μαθητών του Γυμνασίου εις την φωτογραφία ελήφθη ο κ.κ. Καραβασιλίου και ψυχοπομπας οι μαθηταί της Β' τάξης και ιδιουμίας της εντοσφης της Θεοδοσίου Δηλοαρίδης και Πασχαλίδης Μπαμίδης Παταπάτης ούτως ης Ε.Π.Σ. Καρμυρίνην Μανουσόπουλος (Π.Μορμ) και της Σεργιαννίδης Σεργιαννίδης Μανουσόπουλος και η μορμια Γ.Π.Γ.Τ. ο κοροπος της φωτογραφίας Τζορ

στε και στην Αλεξανδρούπολη ακόμη το 1940, αν θυμάμαι καλά, ελάχιστα ήταν τα ποδήλατα. Τι να σου κάνει ο καθηγητής; Πάλι καλά που είχε και αυτό το εγχειρίδιο.

Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου κυριάρχησε η Αγγλική, ώστε αυτή καθιερώθηκε διεθνώς και πήρε τη μορφή εμπορικού εργαλείου.

Το 1944 ήρθε η πολυπόθητη απελευθέρωση της Πατρίδας μας, αλλά δυστυχώς το αιώνιο «σαράκι» της φαγωμάρας δε μας άφησε να χαρούμε.

Τα αγόρια της σειράς μου κληθήκαμε να υπηρετήσουμε την Πατρίδα και βρεθήκαμε στη δίνη της εμφύλιας σύγκρουσης.

32 μήνες υπηρέτησα φαντάρος, όπως και πολλοί συνομήλικοί μου, στη βράση του εμφυλίου, με περιπέτειες και οδυνηρές εμπειρίες. Αντί να βρισκόμαστε στα θρανία για σπουδές ή στην παραγωγική διαδικασία για την ανόρθωση της χώρας, στα καλύτερα γόνιμα χρόνια μας, που οι νέοι ερωτεύονται, κάνουν όνειρα για το μέλλον· όλα αυτά τα χάσαμε, με κίνδυνο να χαθούμε και εμείς. Πολλά παλικάρια δε γύρισαν πίσω. Πληρώσαμε βαρύ τίμημα, για λάθη άλλων.

Η περιπέτεια οδήγησε τη χώρα σε μαρασμό και τους νέους σε φυγή, για αναζήτηση εργασίας στην ξένη. Πάλι πρόσφυγες, αλλά με άλλη μορφή. Χιλιάδες Κωστάκηδες σαν τον φίλο μου Ασλανίδη, πήραν των «ομματιών» τους όπου-όπου, για βιοπορισμό. Η Ελλάδα που μας πίκρανε, ας μη πικράνει άλλους.

Είναι γνωστό ότι, μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κυρίαρχη διεθνής γλώσσα ήταν η Γαλλική. Η παρουσία των Γάλλων σηματοδοτούσε και τη δημιουργία σχολείων μάθησης της γλώσσας και όχι μόνο. Παράδειγμα στην πόλη μας, κατά τη διάρκεια της διασυμμαχικής περιόδου, δημιουργήθηκε η Σχολή Καλογραγιών, με πολλαπλές δραστηριότητες. Η μητέρα της γυναίκας μου Αριστέα φοίτησε επιτυχώς και χάρη στη γνώση της Γαλλικής εργάστηκε στο Τεματικό Τηλεφωνικό Κέντρο της Ορεστιάδας και συνέδεε, μέσω του Κέντρου, την Ευρώπη με την Ασία, με Αδριανούπολη-Κωνσταντινούπολη.

Θα κλείσω με τον παρακάτω επίλογο:

Η δικτατορία του Μεταξά (1936) μας βρήκε ως μαθητές του δημοτικού· το Αλβανικό 1940 ως μαθητές στις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου· η εισβολή-κατοχή 1941 πάνω στην εφηβεία· η απελευθέρωση 1944 με τα αιματηρά Δεκεμβριανά και στη συνέχεια με την εμφύλια σύγκρουση μέχρι το 1949, πάνω στον ανθό της δημιουργίας. Για ποιες χαρές να μιλήσω; Το λέω, το φωνάζω δυνατά και το γράφω για την ιστορία: **να μη βρεθεί άλλη γενιά να πονέσει σαν τη δική μου.**

Κώστα Ασλανίδη, σ'ευχαριστώ για τις θύμησες. Να είσαι και να πορεύεσαι καλά.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Διάβασα τα γραφόμενα στο τεύχος 380 του "Φάρου της Αλεξανδρούπολης" για τις εκδηλώσεις στα πλαίσια των Ελευθερίων 2011 για τον Παρέθριο Σιδηρόδρομο.

Χάρηκα σαν Εθρίτης, αλλά και σαν συνταξιούχος οιδηροδρομικός. Επειδή υπηρέτησα ως σταθμάρχης από Αλεξανδρούπολη ως τη Ν. Βύσσα σε όλους τους σταθμούς, τότε που μας έλεξαν εμάς τους οιδηροδρομικούς, αλλά και στον υπερήφανο λαό του Έθρου, ότι φυλάμε Θερμοπύλες.

Συγχαίρω όλους που πήραν μέρος σε αυτές τις εκδηλώσεις, μαθητές, καθηγητές διαφόρων ειδικοτήτων, το ή μέρος του δικηγόρου Σπύρου Φασούλα, αλλά και τους φίλους του Σιδηρόδρομου των Αθηνών. Επίσης τον ζωγράφο κ. Μαυρομάτη για το υπέροχο εξώφυλλο.

Συγχαίρω την κ. Φωτεινή Τοζακίδου για τις προσπάθειές της πιστεύω ότι είναι κόρη συναδέλφου, εκτός αν κάνω λάθος. Επίσης συγχαίρω τους παλιούς συναδέλφους για την προσφορά τους, τον κ. Παναγιώτη Λοχαρά, πρώην επιθεωρητή με τον οποίο έχω συνεργασθεί (υπήρξε επιθεωρητής μου) και τον κ. Δημήτρη Μακροδημόπουλο, πρώην αρχιμηχανικό, με τον οποίο έχω συνεργασθεί επί μακρόν.

Δεν είδα κανέναν νέο συναδέλφο να πάρει μέρος, θεθαίως είναι δύσκολο.

Θα ήθελα κάποιος αρμόδιος να μας πει για τη σημερινή κατάσταση γενικώς του Σιδηρόδρομου αλλά και για τον Παρέθριο. Γιατί μας τα είπε ο εθνικός μας ποιητής Κωστής Παλαμής:

«Ο Σιδηρόδρομος όχι μόνον δεν πλήγωσε τη φύση, αλλά θρέθηκε σαν ένα στοιχείο ομορφιάς στον όμορφο κόσμο της».

Με εκτίμηση

Αθανάσιος Κουρουτζίδης, πρώην Επιθεωρητής Εκμ/σης ΟΣΕ

**ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ (ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ)
ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ Ή ΚΑΙ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΑ**

MARIA GIASSEMAKI

ARCHITECT N.T.U. (ATHENS)

11, LEMBESSI STR, 117 42 ATHENS

(+30) 210 9231 346

Fax: (+30) 210 9231 392

Mob.: 6944 247 744

E-mail: mgias@tee.gr

THEODOR GIASSEMAKIS

PROJECT & CONSTRUCTION CONSULTANT

11, LEMBESSI STR, 117 42 ATHENS

(+30) 210 9231 346

Fax: (+30) 210 9231 392

Mob.: 6944 189 360

E-mail: mgias@tee.gr

ΓΙΑΣΕΜΑΚΗ ΧΑΡΑ

ΓΡΑΦΙΣΤΑΣ - ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΛΕΜΠΕΣΗ 11 ΑΘΗΝΑ 117 42

210 9231 363

Fax: 210 9231 392

6944 346 348

ΑΝΔΡΙΑΝΑ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ**του ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ

ΛΟΥΚΑ ΜΠΕΛΛΟΥ 13 ΑΘΗΝΑ 115 24

210 6927 058 6973 224 639

E-mail: nchatzian@tee.gr

ΜΑΡΙΑΝΘΗ Θ. ΚΑΡΑΠΙΠΕΡΗ

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ 9 ΑΘΗΝΑ 106 78

210 3813 997, 3813 977

Fax: 210 2813 897

ΠΟΛΥΖΩΗΣ ΜΑΚΡΑΣ του ΑΓΓΕΛΟΥ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΟΣ

ΓΟΥΝΑΡΗ 176 ΑΝΩ ΓΛΥΦΑΔΑ 166 74

210 7463 606 6944 549 654

E-mail: amkras@internet.gr

ΓΑΡΥΦΑΛΛΙΑ ΣΥΡΙΔΟΥ του ΣΠΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ

ΘΗΣΕΩΣ 25 ΜΑΡΟΥΣΙ 151 24

210 6129 044

6974 003 216

ΕΛ. ΣΤΑΥΡΙΑΝΙΔΗ

ΚΕΝΤΡΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ "ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ"

ΑΓΓΛΙΚΑ - ΓΑΛΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ

1. ΕΒΡΟΥ 16 & ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ

ΤΗΛ./FAX: 210 9316575

2. ΑΓΧΙΑΛΟΥ 23 & ΑΜΙΣΟΥ ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ

ΤΗΛ./FAX: 210 9319070

www.flmellon.gr - e-mail: info@flmellon.gr

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ του ΙΩΑΝΝΗ

ΚΑΘ. ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

ΟΥΡΑΝΟΥ 6 ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ 166 71

6983 930799

ΚΟΥΡΟΥΤΖΙΔΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝ.**DENISE ELEFTHERIOU**

ΣΧΕΔΙΑΣΤΡΙΑ ΜΟΔΑΣ

ΜΗΤΡ. ΙΩΣΗΦ 5 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 546 22

2310 272477 FAX: 2310 273663

6973 802974 www.deniseEleftheriou.gr

ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ του ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Μ. ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ 13 ΑΘΗΝΑ 115 24

210 6916 789 6936 928534

E-mail: nicolhat@hotmail.com

ΜΑΡΤΙΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ

ΣΥΝΤΗΡΗΤΡΙΑ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ (ΠΕ)

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (ΜΑ)

ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ 3 ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

546 36 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΗΛ./FAX: 2310 412413 κιν. 6973 486888

ΣΠΥΡΟΣ Ε. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ

ΛΟΓΙΣΤΗΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 15 ΑΘΗΝΑ 105 52

210 3248100

ΟΙΚΙΑ: ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ 22 ΑΘΗΝΑ 112 55

210 2018092

ΕΠΙΛΟΓΕΣ από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης

Πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι η πρόσβαση στις τοπικές εφημερίδες πλέον γίνεται μόνον ηλεκτρονικά. Έως ότου αποκτήσουμε αυτή τη δυνατότητα, δανεισθήκαμε γι' αυτό το τεύχος από τους φίλους μας Φεριώτες τις πιο σημαντικές ειδήσεις, που σταχυολόγησε η Σ.Ε. της εφημερίδας "ΒΗΡΑ" και τις αναδημοσιεύουμε.

• **Λαθρομετανάστευση:** 300 πρόσφυγες την ημέρα περνούν τα ελληνοτουρκικά σύνορα. Αύξηση της παράνομης μετανάστευσης προς την Ευρώπη της τάξης του 50% καταδεικνύουν ως τώρα οι στατιστικές για το 2011. Η FRONTEX από την άλλη καταγγέλλει αδυναμία της Ελλάδας να συνεργαστεί με Ευρώπη και ΜΚΟ.

Η Ε.Ε. είπε «Όχι» στη χρηματοδότηση του Φράχτη στον Έβρο διότι, σύμφωνα με την αρμόδια Επίτροπο, δεν λύνει το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης. Ενώ, ύστερα από την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη νομιμότητα της σύμβασης του έργου, όπως δήλωσε ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Χ. Παπουτσής, το έργο θα χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

• **Ρατσισμός:** Δύο μαθήτριες από τον Έβρο, από την Αλεξανδρούπολη και από τη Βύσσα, διακρίθηκαν σε διαγωνισμό του ΟΗΕ με θέμα «Ρατσισμός και ξενοφοβία: επικίνδυνα φαινόμενα για μια χώρα». Ξεχώρισαν, ανάμεσα σε 200 επιλεγμένα έργα μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για τις εκθέσεις τους η Πηνελόπη Λουκίδου από το Α' Λύκειο Αλεξανδρούπολης και η Αναστασία Νικολούδη από το Λύκειο της Νέας Βύσσας.

• **Χώρος για προσευχή των μουσουλμάνων εντός του ΠΓΝΑ:** Τον δικό τους χώρο προσευχής εντός του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης θα έχουν σύντομα οι μουσουλμάνοι ασθενείς και επισκέπτες. Όπως δηλώνει ο συμπατριώτης μας αναπληρωτής Διοικητής κ. Ιορδάνης Ντόλος, «Έχουμε τη στήριξη του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη κ. Ανθίμου και, εφόσον πάρουμε και τυπικά την απόφαση, ανοίγει ο δρόμος για αυτή τη σημαντική παρέμβαση. Είναι κάτι που θέλουμε να κάνουμε για τους μουσουλμάνους συμπολίτες μας σαν νοσοκομείο και σαν Μητρόπολη».

• **Πράξη ανθρωπιάς από τη Διοίκηση του Νοσοκομείου:** Δωρεά μηχανισμού βιονικών ποδιών σε νεαρό παιδί, μόλις 23 χρονών από τον Απαλό, που έχασε τα δύο κάτω άκρα από σύγκρουση σε τροχαίο έκανε το Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης.

Η κίνηση ανθρωπιάς έγινε με πρωτοβουλία του διοικητή του Νοσοκομείου, του συμπατριώτη μας Νικολάου Ραπτόπουλου. Η οικογένεια του άτυχου νέου είναι πάμπωχη και έτσι η Διοίκηση ανέλαβε η ίδια να καλύψει το κόστος των 30 χιλ. ευρώ που απαιτείται για την τοποθέτηση των βιονικών ποδιών.

Συγχαρητήρια στη Διοίκηση του Νοσοκομείου γι' αυτήν την πρωτοβουλία.

• **Ουρά για τα συσσίτια του Δήμου και της Μητρόπολης:** Περίπου 500 συμπολίτες μας τρέφονται από τα συσσίτια του Δήμου και της Μητρόπολης Αλεξανδρούπολης. Στην Αλεξανδρούπολη ο Δήμος εξυπηρετεί 220, στις Φέρες 115. Η Μητρόπολη εξυπηρετεί περίπου 220 άτομα. (Το κτήριο που γίνεται η διανομή των συσσιτίων της Μητρόπολης είναι δωρεά των συμπατριωτών μας Φεριωτών Χαραλάμπους και Γεωργίας Βακαλίδη). Όπως εκτιμούν από το Δήμο και τη Μητρόπολη, οι ανάγκες θα αυξηθούν ακόμη περισσότερο. Βροχή τα αιτήματα για σίτιση, ένδυση και υπόδηση.

• **Εθελοντισμός:** Ο Δήμος Αλεξανδρούπολης προχώρησε σε συγκρότηση γραφείου εθελοντισμού για τη στήριξη και το συντονισμό αυτής της δράσης. Με σύνθημα «Ας πάρουμε τα πράγματα στα χέρια μας. Δεν περισσεύει κανείς», καλεί τους ενεργούς πολίτες να θέσουν το «εμείς» πάνω από το «εγώ» και τη συλλογική επιδίωξη πέρα από την ιδιοτέλεια και το ατομικό συμφέρον.

• **Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης (ΟΛΑ):** Ο ΟΛΑ διοργάνωσε διήμερο συνέδριο στις 12 και 13 Δεκεμ-

βρίου 2011 στην Αλεξανδρούπολη για τις συνδυασμένες μεταφορές των λιμανιών της Μαύρης Θάλασσας και της σύνδεσής τους σιδηροδρομικώς με την Αλεξανδρούπολη. Η σχετική πρόταση προχωρεί προς τις Βρυξέλλες.

• **Αντιπλημμυρική προστασία του Έβρου:** Σε ενδεχόμενες πλημμύρες ο Νομός είναι ανοχύρωτος, καθόσον η Κεντρική Διοίκηση ούτε έχει προχωρήσει στις σχετικές μελέτες, ούτε έχει στελεχώσει τις αρμόδιες υπηρεσίες, ούτε επιτρέπει στην Περιφέρεια να εκτελέσει έργα ανάγκης.

• **Διόδια στην Εγνατία Οδό:** Ξεκίνησε από τον περασμένο Νοέμβριο η λειτουργία των διοδίων στον Ίασμο με 2 ευρώ το αντίτιμο για τα ελαφρά οχήματα. Ήδη σ' όλο το μήκος της Εγνατίας οδού, από δυτικά προς ανατολικά, λειτουργούν σταθμοί διοδίων στα Τύρια Θεσπρωτίας, στο Μαλακάσι Ιωαννίνων, στον Πολύμυλο Κοζάνης, στην Ανάληψη Θεσσαλονίκης, ενώ στην Καβάλα ετοιμάζεται ακόμη ένας σταθμός στο Παγγαίο.

• **Δημιουργία Ελεύθερης Οικονομικής Ζώνης στη Θράκη:** Το πράσινο φως για εκπόνηση σχετικής μελέτης ανέθεσε στην περιφέρεια ΑΜΘ ο Υπουργός Ανάπτυξης.

Εκτενώς συζητήθηκε το θέμα των ΕΟΖ σε εκδήλωση στην Αλεξανδρούπολη. Ήδη ενστάσεις και προβληματισμούς για τις ΕΟΖ κατέθεσαν οι Πρόεδροι των Ομοσπονδιών Επαγγελματιών, Βιοτεχνών και Εμπόρων ΑΜΘ.

• **Τελωνείο Κήπων:** Ελάχιστο προσωπικό απέμεινε στο τελωνείο των Κήπων, 20 άτομα για να ελέγχουν 250 φορτηγά και χιλιάδες αυτοκίνητα κάθε μέρα. Τις νύχτες η κατάσταση είναι ακόμη δυσκολότερη, καθώς μένουν στις βάρδιες 2-3 υπάλληλοι. Την ίδια στιγμή στο διπλανό τουρκικό τελωνείο υπηρετούν 104 τελωνειακοί.

Συνταγές (όχι μόνο Θρακιώτικες)

Επιμέλεια: Στρατούλα Κουκουρίκου

Ρολό με παντεσπάνι

Υλικά:

5 αυγά
1 φλιτζάνι ψιλοκομμένα καρύδια
1 φλιτζάνι ζάχαρη
2 φλιτζάνια αλεύρι που φουσκώνει μόνο του
ξύσμα από περγαμόντο ή λεμόνι ή πορτοκάλι
500 γρ. μαρμελάδα της αρεσκείας σας
ινδοκάρυδο

Εκτέλεση:

Χτυπάμε μαρέγκα τα ασπράδια ρίχνοντας λίγη-λίγη τη ζάχαρη. Προσθέτουμε τους κρόκους και συνεχίζουμε το χτύπημα. Ανακατεύουμε το ξύσμα στο αλεύρι και χαμηλώνοντας την ταχύτητα του μίξερ αδειάζουμε το αλεύρι. Στη χαμηλή φόρμα (λαμαρίνα) του φούρνου στρώνουμε αντικολλητικό χαρτί και αδειάζουμε το μείγμα ομοιόμορφα στη λαμαρίνα (η στρώση να είναι λεπτή).

Σε προθερμασμένο φούρνο ψήνουμε το παντεσπάνι για 10 λεπτά στους 180°. Το αποσύρουμε από το φούρνο και πιάνοντας από την άκρη την κόλα το βγάζουμε από τη λαμαρίνα και το αφήνουμε στον πάγκο. Ξεκολλάμε προσεκτικά το παντεσπάνι και πιάνοντας από τις άκρες το τυλίγουμε μαζί με την κόλα. Το αφήνουμε για πέντε λεπτά και το ανοίγουμε. Έχουμε έτοιμη τη μαρμελάδα, αλείφουμε όλη την επιφάνεια και σκορπάζουμε τα καρύδια.

Τυλίγουμε το παντεσπάνι πιάνοντας από τις άκρες με μεγάλη προσοχή να μη σπάσει και αμέσως το τυλίγουμε όπως είναι ρολό με καθαρή κόλα.

Μετά από 5 λεπτά ανοίγουμε την κόλα και αλείφουμε γύρω-γύρω το παντεσπάνι με λεπτή στρώση μαρμελάδας. Καλύπτουμε την επιφάνεια με ινδοκάρυδο και το ξανατυλίγουμε.

Διατηρείται στο ψυγείο 10 ημέρες, πάντα τυλιγμένο.

Υ.Γ. Αντί για μαρμελάδα μπορείτε να βάλετε κρέμα σοκολάτας με αμύγδαλα.

Αγριογούρουνο στη γάστρα

(από Προύσα Μ. Ασίας)

Γράφοντας αυτή τη συνταγή ξύπνησε μια μνήμη από το παρελθόν. Στην οδό Εμπορίου στην πόλη μας, τότε που το κρύο του Βορρά συντηρούσε τα αιωρούμενα κρέατα στην είσοδο των μαγαζιών,πραμάτιες των Χριστουγέννων που θα μεταμορφώνονταν σε λαχταριστά φαγητά. Έξω από το μαγαζί του μακαρίτη συμπολίτη μας Γιάννη Ορδομπόζακη στεκόμασταν με τη μητέρα μου για να διαλέξουμε τι θα ταίριαζε στο τραπέζι των Χριστουγέννων. Ο Γιάννης ήταν, απ' όσο θυμάμαι, ο μόνος που έφερνε αγριογούρουνα από τον Γκιαουραντά. Μία από αυτές τις συνταγές ήταν και το αγριογούρουνο, τότε, κατσαρόλας.

Υλικά:

2 κιλά αγριογούρουνο
3 κρεμύδια
1 κρασοπότηρο λάδι
αλάτι - πιπέρι - ρίγανη - σκόρδο
1 κουτί ντοματάκια ψιλοκομμένα (τότε βάζανε πελτέ)

Εκτέλεση:

Περνάμε το κρέας (όπως είναι κομμένο σε μερίδες) με το κρεμύδι από το τηγάνι. Σβήνουμε με την ντομάτα. Προσθέτουμε το σκόρδο. Αδειάζουμε στη γάστρα, συμπληρώνουμε με ζεστό νερό και το βάζουμε στο φούρνο για 2 ώρες στους 200°.

Φωτο, εκ του φυσικού, από "σαραγλί", του οποίου η συνταγή έχει δημοσιευθεί στο 8ο τεύχος.

Γλυκιά τυρόπιτα

Υλικά:

1 ½ κιλό ανθότυρο
500 γρ. ζάχαρη
8 αυγά
άχνη ζάχαρη
1 ποτήρι γάλα
βανίλια - κανέλα
ένα πακέτο φύλλα για πίτα

Εκτέλεση:

Πατάμε με το πηρούνι το ανθότυρο να διαλυθεί. Χτυπάμε στο μίξερ τα αυγά με τη ζάχαρη (να γίνουν σαν χτυπητό αυγό) και προσθέτουμε την κανέλα και τη βανίλια. Ανακατεύουμε τον ανθότυρο και αραιώνουμε με το γάλα να γίνει ένα ομοιογενές μείγμα. Στο ταψί της κουζίνας στρώνουμε τα φύλλα έτσι ώστε να καλύπτουν και τα πλάγια του ταψιού. Στα μισά φύλλα αδειάζουμε το ανθότυρο και το καλύπτουμε με τα υπόλοιπα υλικά. Ψήνουμε σε προθερμασμένο φούρνο στους 200° για 45 λεπτά. Αφού ψηθεί, το πασπαλίζουμε προαιρετικά με άχνη ζάχαρη.

Μνήμες & πρόσωπα

Γάμοι και αρραβώνες 1940-1960

Ο Κωνσταντίνος
Θ. Σχίζογλου και
η Σοφία Βουλγαρέλη
απαθανατίζουν το γάμο
τους στην αυλή του σπιτιού
τους. Η νύφη φοράει
ξύλινα νυφικά "τσόκαρα",
1943. Βουλγαρική κατοχή.

Η νηπιαγωγός Αικατερίνη
Αλεξ. Κύρκου ποζάρει με
τον σύζυγό της Γιώργο
Αν. Παπανδρέου εν μέσω
Βουλγαρικής κατοχής.
Το φόρεμα έχει κοντύνει!

Η σελίδα αυτή είναι μια
πρόσκληση-πρόκληση.
Στείλτε μας φωτογραφίες από
το οικογενειακό σας αρχείο,
σε ενότητες (π.χ. σχολική ζωή,
εκδρομές, σημαντικά γεγονότα
της κοινωνικής και πνευματικής
ζωής της πόλης κ.ά.).
Οι φωτογραφίες γράφουν ιστορία.
Το θέμα της επόμενης θα είναι
"Ευτυχισμένα μωρά πριν την κατοχή".

Επιμέλεια: Π. Τσιακίρης

Η Πελαγία Ι. Σχίζογλου και ο Πέτρος Ιπποκράτη
Γαλδαδάς μετά την τελετή του γάμου τους, Φθινόπωρο
του 1953. Η ανθοδέσμη που κρατά η νεαρή νύφη είναι
φτιαγμένη με χρυσάνθεμα, πιθανόν από τον κήπο του
σπιτιού τους. Τα πέδιλα της νύφης δερμάτινα πια,
παραγγελία στον Τσουκαλά ή τον Ποδάρα...

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΥΓΓΡΟΥ 137 (5ος όροφος) - Τ.Κ. 171 21 Ν. ΣΜΥΡΝΗ - ΤΗΛ. 210 3215354